

TÜRKİYE'DE NASIL
PARA KAZANILIR?

An advertisement for Mobil oil. It features the Mobil logo at the top, which consists of a red chevron with the word "Mobil" in blue and a black winged horse (Pegasus) below it. Below the logo, the text "ŞİRKETİNE CEVABIMIZ" is written in large red letters. At the bottom, the name "Prof. Dr. Muammer Aksoy Açıklıyor" is written next to the letters "TAV".

Mobil

ŞİRKETİNE
CEVABIMIZ

Prof. Dr. Muammer
Aksoy Açıklıyor

TAV

OKUYUCUDAN YÖN'DE

Kültürde emperyalizm

Emperyalizmi deince bugün aksa gelen ilk ülke A.B.D.'dir. Emperyalizm kuvvetli uluslararası za-yılları sömürmesi ilkesi üzerine kurulmuş bir ekonomik düzendir ki. Bismarck'in «Hak kuvvetinin dir» biçimindeki faşist ilkesine dayanır.

Yazımız burada büyük bir gerçek vardır. Gerçekçi öğrenen her sör-mürge ulus, «küçük oğlının boğası yanına karşı koysu» gibi direncektir. Oyle ise, ekonomik bir sömürme dildenin emperyalizmin elinde bir kuvvetli silah vardır: Ututmak.

Şunu kabul etmek zorundayız: Sömürmenler, sömürülerin üzerinde bir kültür hegemonyası kurmuştur. Türkiye'de böyle olmuştur. Tanzimat'tan Kurtuluşa kadar, hatta daha önceleri Batılar bizi sömürürken geniş kültürel yatırımlarına girip ürünlerini almakta gecikmemiştir. Bugünkü anlamsız ve temelsiz «Batiya yö-nebilimiyiz», «Türk'üye Batılaşmak kurtarır» sloganlarının temeli tâ o zamanki yatırımlardır.

Fakat Batı, Atatürk'ün varlığı ile umduğunu bulamadı. Ancak O'nun ölümünden sonra devreler ve acaip demokratik döneminin sırasında eskinin batıcıları, Batı ül-kelerin önündede, daha güçlü ve daha sömürgen bir devin varlığını gördüler. (Zaten bu aslan içlerinde Sivas Kongresinden bu yana yatıyordu.)

Kıssaca Amerika Türkiye'de buldu elverişli ortamı. Ve harpsiz darsız — tam anlamıyla davul zurna ile — Türkiye'yi askeri ve mali yönden lsgal etti.

Hemen arkasından Amerikan propagandası yapan okullar kurulmaya başlandı. Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu buralardan biridir. 1956'da kurulmuş, iki Amerikan eğitim misaviri bütün yönetmelik ve programlarını hazırlamıştır. Öğretmenleri Amerikada altısan ya kursta yetiştilmiştir.

27 Mayıs devriminde de operasyona uğramış okul, faşist hukuk hocalarının ve ruhen deli öğretmenlerin, sinir hastası öğretmenlerin elindedir. Faşist hukukcu, Medeni Hukuk dersinde «Meccelle» anlatmaktadır, deli öğretmen öğrenciler «Ben lise hocasıyım»

diye bası yapmaktadır, hiçbir baygııt öğrenci çıkıp da «Siz lise hocasısanız, biz yüksek okul öğrencisiyiz» diyememektedir. İktisat dersi veren öğretmen üyesi, kooperatifiliği savunan öğrencisine komünist söyleyle bakmaktadır. Birkaç öğretmenin dışında herkes, öğrencilere dünyada yeganedeğerli seyir para olduğu konusunda konferanslar çekmektedir. Karşı duran, yeter diyen, «Bizi Amerikalılar kurtaramaz, ancak biz kendimizi kurtarabırız» düşüncesi taşıyan kişiler okulun yönetimeligi (griotini) harcayıvermektedir.

Eski bakanlardan Dr. İbrahim Oktem bu gerçeki görmüş olacak ki, okulu, «mezunlarını tâyin edecek kadro bulamayız» gerekçesiyle kapatma kararı almıştı. Ancak iktidar değişti, öğretmenler «bacanak milletvekilleri» ile temas geçtiler. Galiba neticeye doğru gitmektedirler. Galiba kulüple flâanca palas'daki eğlenceler arasında tercih yapmak sıkıntısından başkaca bir mutsuzluğu da yoktu ve 28 yıllık yaşıntısı içinde gitmemiş bir kere bile köye, okuma misi Makal». Baykur'u Akçam'ın daha pek çoklarını Cehaletle lüks kalın bir perde çekmiş gözline, göreviye gerekleri, görmek niyetinde de değilidir. Onun için gönül rahatlığı fazilet de ne bilicek bir çabayı «rezalet» like niteliyebiliyor.

Su olayı anlatarak gerçeki, hem de bir değil, iki gerçeki kannu oynu-na duymak isterm. Bahsettiğim okulum Talebe Cemiyeti Başkanı idim. Öğretmenlerden bir kısmı korkup başlarını kuma sokmuşlardır. Bir kısmı okulu yaşamak ıbaşındaydılar. Ben de öyle idim.

Okulun «Amerikanofilia» içten kurtulup yeni inançlarla, milliyetçi görüşle, devrimci anlayışla yaşamaması — islah edilerek — sağlanmak için çahsiyordum. Okulum yaşamamasını istiyen Ingilizce, pardon, Amerikanca öğretmeni bana haykırıyor:

«Muharrem, gidiş Süleyman Demirel'i görecesin. Diyeceksin ki, mektep Amerikan yardım ile kurulmuştur. Menderes zamanında kurulmuştur. Demokrat Parti devrine kurulmuştur. Hela şunu iyiye anlatacağım Süleyman Beyefendiye: Amerikan sermayesi ile kurulmuştur...»

Gülliyyorum...

Ve beni harcadilar.

Muharrem Uğurlu — Avşar Köyü

Çalışmak «rezalet» midir?

— İmkâni yok böyle yaşamamın, been bunlara inanmıyorum, makaslı seyler bunlar, insan kendini arabaya koşup taşınır, taşyamaz suna bak ne rezalet, yok canım bunların hepsi uydurma,

diyordu arkadaşım.

Bu kadar laftı elimdeki gazetede gördüğüm arabaya taş taşıyan iki Çinli kadın için söyleyordu.

Ya ülkemizdeki taş taşıyanlar...

Tuzu kurularдан, arkadaşım kurtakları cilali, saçı kırmızı bir fırıldamla yapılmıştı, ayağındaki iskarpinin değeri 175 liraydı. Amerikan pazarından başka yerden giyinmek presipleri hariçiydi. O andaki kiyafetinin söyle bir hesabını yaptı, ülkemizdeki taş taşıyanların senelik gelirinin üstündeydi tutarı. Falanca kulüple flâanca palas'daki eğlenceler arasında tercih yapmak sıkıntısından başkaca bir mutsuzluğu da yoktu ve 28 yıllık yaşıntısı içinde gitmemiş bir kere bile köye, okuma misi Makal». Baykur'u Akçam'ın daha pek çoklarını Cehaletle lüks kalın bir perde çekmiş gözline, göreviye gerekleri, görmek niyetinde de değilidir. Onun için gönül rahatlığı fazilet de ne bilicek bir çabayı «rezalet» like niteliyebiliyor.

Oya ben, avucumdaki yaraları acısını duyar gibiydım bu tablo karşısında. Biz arabaya değil, iki kişi karşılık tutarak tekere adı verilen araçla taşırık tasları, ellerimiz su toplayıp iplik iplik kanayan yaralar açılına iple boynumuzdan geçirip omuzlumiza asardık tezkereleri. Hâlâ köylümüzde hafif olarak nitelikten bu iş kadınlarımız ve 10 - 12 yaşlarında cocuklar tarafından yürütlülmektedir. Ama kadınların çiftçe koşulup tarla sürüldüğünü, hizar vazifesini görüp tahta bıçaklı ve sayın bayanların (!) rezaletlikle niteliyebilecekleri ne ağır işler gördüklerini bilmem söylemeye lízum var mı?

Aşında bu «rezalet» değil fazilet, fakat mutlulardan biri olan arkadaşım ve hemşehriler anlayacak seviyede değildi buna.

Yazımız bilmeleri gereken bir gerçek var; onların taşıdığı taşların ağırlığında sürükme oldukları lüks yaşıntı rezaletlikle nitelikleri eza'nın bedelidir. Saltanatlarının bekâsı: taş taşıyan, tahta bıçen, tarla silrenlerin uyanışına ve silkinisine bağıdır. Taşçular gözlerini açtıkları, kan emeklerinin bedilinden kimlerin yararlanmaktadır olsaları katila katila güllüyordu.

Doguda görevli bulunduğu sırada tanık olduğum olaylardan bir tanesi olan aşağıdaki konuyu anlatlığında arkadaşım garip sesler çıkararak katila katila güllüyordu.

Kuraklık olduğu zaman gece karanlık basına köyün kadınları çiftçe koşulur erkekler ve çocukların kadınların peşinden toplu halde dualar okuyarak yürürlər. Çiftçe koşulu oldukları halde koşma-

Bir sanayicinin YÖN'e mektubu

SANAYİCİLERİN GERÇEK DOSTU SOSYALİSLERDİR

Sanayicinin, ithalatçı ve genellikle tüccar hegemonyasından kurtularak halkçı ve devletçi bir gidiş içinde yerini alması gereğini yazmamış. Ankara'da akar sabun, soda, temizlik tozu vs., gibi temizleyici malzeme imal eden Kunter Kardeşler firmasından bir mektup aldık. Mektupta söyle deniliyor:

«YÖN, milli sanayi böyle kalkınmayıcağız çeşitli yönlerden ispatlamaya çalışmaktadır. Milli sanayi anlayışyla YÖN'ün yaklaşığızın sanızır, YÖN, ticaretin bir soygun aracı olma niteğinden temizlenmesini istemektedir. Biz de öyle.

YÖN, milli sanayi ister özel, isten kamu olsun makul kâr hadallerle sermaye terakümne imkân veren güvenlik içinde gelişmesi farasıdır. Biz de öyle.

Kilit sanayi (örneğin: Petrol, Çelik, Kömür, Ulaşım, İthalat, İhracat vb.) ve ekonomi kaynaklarının kamulaştırılması ya da sosyalleştirilmesi farasıdır. Biz de öyle. Çünkü kamu asıldır, özel teşebbüs tamamlayıcıdır. Kamunun belki berberlik, ayağkı yamacılığı ve şimdi bizim yaptığımız gibi çeşitli temiz, iyicili maddelerle uğraşmak için (özellikle bizim Türk devleti) daha nice zamanlar ve zamanlar istenir.

Hosça Kalınız, YÖN'cüler
Emin KUNTER

Firma bu vesile ile, ithalatçının milli sanayi nasıl baltaladığını belirtmektedir: «Sodyum karbonat tonu, bu yıl başında İstanbul depo teslimi 520 liradan sahn almırken, ithalatçalar da, ha sonraki ayarda sodyum karbonat fiyathı 550, 620 ve niyabet 660 liraya yükseltmişlerdir. Sodyum karbonat anlaşmalı memleketler listesinde bulunmakdadır. Bürokraflarımız gereklilik anlaşmayı zamanında yenilememiştir. Fırsatın yararlanan ithalatçı bunun içindir ki, 4-5 ay önce 520 lira olan sodyum karbonat 660 liraya yükseltmektedir. Sodyum karbonat ithalatını, esas itibarıyle merkezi İzmirde bulunan Benmeyer ve Bradereleri firması elinde tutmaktadır.

Karaborsa fiyatıyla ham madde sağlayıp bunu mamüllerimizin fiyatına infilat ettiğimi söyleyeceğim. Durumu Devlet Planlama Teşkilatına bildirdik. Ne var ki memleketimizde ithalatçı karşı sanayici, ancak lâfî korunmaktadır.»

larımı temin için her sabanın arkasında elinde sopa bulunan bir erkek vardır ve elindeki sopayı kadın vurur, bağırır, çıkışır, kadın da can yandıkça feryad ederek koşar, toz ter ve feryatlar birbirine karsarak 15 - 20 dakika fazlasız koşular.

Ne o? Yağmur yağacakmış. Ben anlatıca mutlu arkadaşım gülüyor güllüyordu.

— Ne kadar komik, diyor.

Ve bilmiyordu arkadaşım neye, ne zaman, nasıl güllüneceğini.

Zeynep Celâl Adana

Halil Fırat'ın mektubu

14 Mayıs 1965 tarihli YÖN gazetesinin, «Korkunç Bir Tefecilik Soygununu Açıklıyor» başlıklı yazısını (tefeci milyonerleri açıkmamızı bekliyor) okudum.

Fakat maalesef tutumunuza yakışmayacak bir şekilde isim vermeden, imâ yolu ile babamdan ve benden bahsettiğinizi gördüm.

Tefeciliğin nasıl yapıldığını gayet güzel bir şekilde hakiki cephesiyle izah etmişsiniz. Bunları

her Söke'li bilir ve bütün yurdun da bilmesi lâzımdır. Yine her Söke'linin bildiği ve söz yazımız üzerine bütün yurdun da bilmesi lâzımdır. Gelin bir husus da şudur:

Nisanlarla (düğünlerde değil) devrin başbakanını bile geirebilecek itibarda olduğunu iddia ettiğiniz kimselerin Söke'deki tefecilik olayları ile hiç bir ilgisi yoktur ve böyle bir yazı içerisinde, imâ ederek dahi, bahsedilmemesidirler.

1962 yazında neşrettığınız bir yazda, artık meşhur olan nisan doyasıyla, yine benden «ağa» olarak bahsetmeniz üzerine İstanbul Büronunda bir yetkili ile, kendisini ziynet ederek uzun uzun söz ettim. Her toprak sahibinin «ağa» olmayıabileceğini, bir başbakanın sahî dostunun oğlunun nisanına İzmir'e yaptığı resmi bir ziyaret sırasında katılabileceğini, yanlışlık yapıldığın ve bir daha tekerrür etmeyeceği konularında anlaştık.

O zaman sizin anladığınız dilde, tekzip ederek, reaksiyon göstermemiş, hakkındaki yanlış fikirlerini değiştirmemiş. Fakat bennin sizler hakkında son zamanlarda beslediğim olumlu fikirler, iyiyi kötüden ayırdırmadan, umumi hükümler veren, son yazınız ile değişti.

Sımdı sizden rica ediyorum; tâkik ediniz, gayet iyi bildiğiniz Söke'deki tefecilik sistemi ile hem uzak veya yakın en küçük bir alâkam var mı? Var ise yine rica ediyorum dellilleri ile açıklayınız.

Eğer yok ise, artık rica bırakıp, kanuni hakkımı istiyorum; gazete üzerinde yapılan hatalar yine gazetenizde düzeltilsin.

Halil Fırat

YÖN'ÜN notu:

Halil Fırat'ın mektubunu, kânni herhangi bir zorunluluk olmamakla beraber, yaymıyoruz. Yazımızda, başbakanlı muhalesem nisan, Söke'li büyük topnak sahiplerinin müfazalarını göstermek içi' zikredilmiştir. Vergi kaçakçıları tefecilerin isimlerini ise, bu konudaki resmikovusurma tamamlanç cezaları kesinlesince açıklayacağız.

İLAN: Beber siltünde sunulan 25.-T.L. dir. Su rekle eksekütif İlan ve reklamlarla kitabıları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklamların yayınlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmek.

YÖN, 4 HAZİRAN 1965

ŞİDDETLİ

BAS

AĞRILARINA
KARŞI

GRİPIN

bazaru ile
kullanılır!

BAS'LA
GRİPIN
GRİPIN
GRİPIN
GRİPIN

GRİPIN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Yeni Ajans — 2986

Gerçek Yaynevi İlk Kitabını Sunar: AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE SOSYALİZM

Fethi Nachın hazırladığı bu kitapta az gelişmiş ülkelerin ortak meselelerini, emperyalizmle olan çatışmalarını okuyacak ve az gelişmiş altı ülkede kapitalist olmayan yolun nasıl uygulanacağını, sosyalizme doğru nassıl yol alındığını canlı gerçekleştirileceksiniz. — Fiyat: 7,5 lira.

GERÇEK YAYINEVİ
Çağaloğlu, Molla Fenari Sok. 30-32 P.K. 655 — İSTANBUL
Anadoluya'ya ödemeli gönderilir. (15.— liranın aşağısı sipariş için posta pulu gönderilmesi rica olunur).

İSTANBUL DAGITIMI: UGRAK KİTABEVİ
Beyaz Saray — Beyazıt

(YÖN — 074)

YÖN
SAYFA 2

HAFTALIK FIKIR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Resit Eyüpoglu
Mümfaç Soysal — Doğan Avcıoğlu
İmzalı Sahibi ve Sorumlu Yazar
İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Başdürücü Yer: Güney Matbaacılık

Yaz: İşyeri: Silmet
ADRES : Sokak No: 16/8 Yenibosna
Telefon: 17 69 89. — İstanbul Bürosu

(Satış - İlan ve Abone İşleri): Molla Fenari Sok. No: 32 Çağaloğlu — İstanbul. Tel: 22 95 70 — Posta Kutusu 812 İstanbul.

Bir yıllık (32 sayı) 40 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L., üç aylık (13 sayı) 15.— T.L.'dir. Yurt dışı

posta pulu ücreti kadar ilave yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2,50 T.L.'dir.

BAKİŞ

Yabancı petrol şirketinin yalanları

Amerikan kapitalizminin bol ücretli reklamlar yoluyla gazetelerde propaganda makaleleri yaynatma metodu, memleketimizde de yaygın hale gelmektedir. Ereğli Demir Çelik'ten sonra, Mobil, yüzbinlerce liralık reklam-makalelerle «Türk halkın hizmetinde» çok hayırsever bir şirket olduğunu açıklamaktadır. Yabancı petrol şirketi, para gücüyle Türk kamu oyunu yanalabileceği inancındadır.

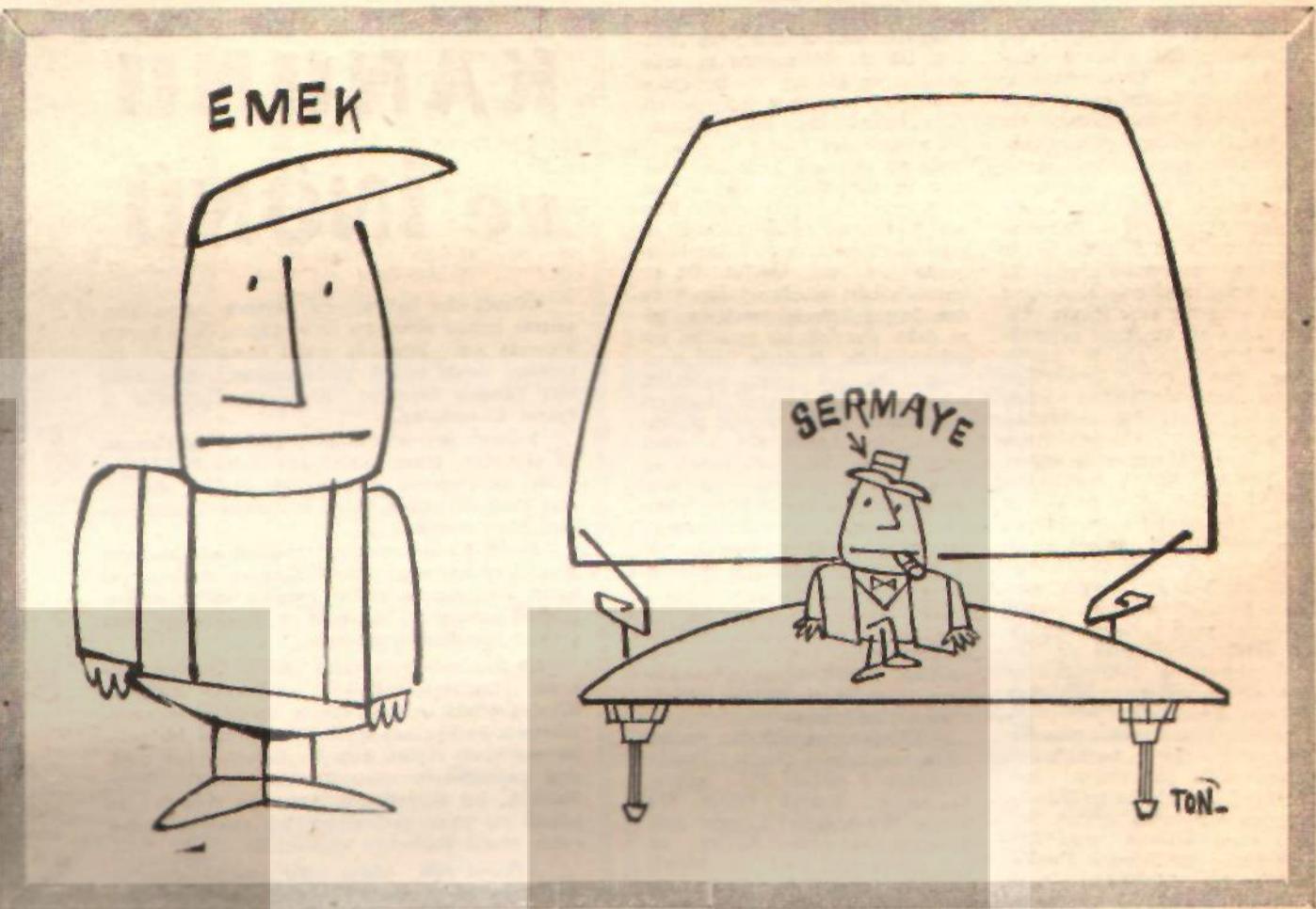
Mobil'in tam sayfa reklam makalelerine göre, yüzde 35 zamli afişe fiyatlar, «normal dünya piyasa fiyatları» imi... Ancak Sovyet Rusya ucuz petrol satıyorum, fakat onun maksadı piyasa sağlayıp sonra «politik tazyik» yapmak imi...

Böyle kuyruklu bir yalan imal edebilmek için, Mobil'in Türkleri dünyada olup bitenlerden habersiz süt kuzuları sanmış olması gereklidir. İktidarın en yetkili ağızlarının, Mobil imalatı bu aldatmacayı Meclis kürsüsünden aynen tekrarlamaları, yabancı şirkete, meydani boş bulduğu inancını vermiştir.

Veryüzünde artık, Türkiye gibi daha birçok ülkeyi insafsızca sömuren petrol kartelinin dışında bağımsız bir piyasa vardır ve bu piyasada Sovyetler Birliği Mobil'in iddia ettiği gibi tek satıcı değildir. Bu yeni pazarda Avrupanın bağımsız itihâlat, dağıtım ve üretim şirketleriyle, kartelden ayrı çalışan Orta Doğuya yerlesmiş Amerikan üreticileri yer almaktadır. Misir zaman zaman petrol satan bir ülke haline gelmiştir. İtalya, Almanya ve Fas gibi birçok ülkede, mevcut kartelden bağımsız rafineriler bu serbest piyasayı beslemektedirler. Hattâ kartel dahi, bağımsız devlet rafinerilerinin ham petrol ihtiyacını serbest piyasadan ve Sovyetler Birliği'nden karşılamalarını önlemek endişesiyle, fiyatlarını kırmak zorunda kalmaktadır.

Bu serbest pazarda, ham petrol fiyatları, kartelin empoze ettiği fl. yatlardan yüzde 25 ve hattâ yüzde 35 ucuzdur. Fransız iktisatçıları, karteli terkedip petrol ihtiyacını serbest pazardan karşıladığı takdirde memleketlerinin 1962 yılı için yüzde 25 oranında, 125 milyon dolar bir tasarruf sağlayacağını kesinlikle hesaplamışlardır. 1962'de petrol ithalâtına 551 milyon dolar harcayan Fransa, serbest piyasaya yönelikse ancak 325 milyon dolar ödeyecektir. Sovyetler Birliği ise, kartel fiyatının yüzde 35 altına kolaylıkla inmektedir.

Kartel 2,5 dolara mal ettiği Orta Doğu petrolünü, ortalama 14 dolar afişe fiyatla satarak basöndür. rüçü kârlar peşinde koşmaktadır. 1950 - 63 döneminde Kuveyt, Suudi Arabistan, Iran, Irak, Katar ve Bahreyn gibi altı Orta Doğu ülke, sadece petrol üretiminde kartel, 14 milyar dolar kâr sağlamıştır! Tatlî kârlara alışan kartelin Türkiye'deki yavru şirketleri, ton başına 11,5 dolar bırakın bu anormal sömürme fiyatını bırakmaya razı olmadıkları için, yalan söylemektedirler. Ve Türkiye'yi, State Departement gibi Sovyet umacısı-

la korkutmaya kalkışmaktadır. Jetlerimizi en sıkışık zamanda akar, yakıtsız bırakın yabancı şirketlere göre, Sovyetler ucuz petrol satmış, ama sonra bunu «politik tazyik» aracı yaparmış. Halbuki bugün Yunanistan da dahil, Avrupa ülkelerinin çoğu ucuz olduğu için Sovyet petrolü satın almaktadır. Sovyetlerin baş düşmanı olan Almanya, 1963'de, 4,9 milyon ton, İtalya 7,8 milyon ton, Fransa 1,9 milyon ton, Finlandiya 3,2 milyon ton, İsviçre 2,8 milyon ton Sovyetler Birliği ve Romanya petrolü almışlardır. Kaldıki kartelden kopunca, mutlaka Sovyet petrolü almak da şart değil. dir. Bol savıda Avrupalı, Amerikalı petrol satıcıları vardır. Mobil, Sovyetlerin «politik tazyik» gibi uydurularla, Türkiye'yi aşırı sömürge fiyatları ile kartelden petrol almayı mahkûm bırakmak istemektedir. Millî çıkarlarımız, petrolü devlet eliyle serbest piyasadan en ucuz fiyatla ithal etmemi ve rafinerileri bu petrolü işlemekle yükümlü kılmayı gerektirmektedir.

600 MİLYON LIRA DÖVİZ

Tam sayfa reklamı makalesinde yer alan başka bir aldatmaca, Mobil'in «simdiye kadar çok az kâr transfer ettiği iddiasıdır. Petrol üretmek yerine, simdiye kadar, dışarıdaki ana şirketten petrol ithal etmemi tercih eden Mobil'in Türkiye'deki şirketlerinin önemli döviz transferleri yapması elbette mümkün değildi. Döviz transferi, yüzde 35 yüksek fiyatla ham petrol ithali dolayısıyle, doğrudan doğruya ana şirkete yapılmaktadır. Yılda 500 milyon lira döviz, yabancı petrol şirketleri adına Londra ve New York bankalarına transfer edilmektedir. Petrol Dairemiz bu konuda

henüz gemiye dahi yüklenmemiş ham petrolün dövizini peşin transfer etme müsaadesi verecek kadar cömerttir. Ayrıca yabancı şirketler, ana şirkete yaptıkları fuel oil ve benzin ihracından sağlanan 100 milyon lira civarındaki döviz Türkiye'ye getirmeyip dışında bırakarak, önemli bir döviz kaybına daha yol açmaktadır.

TEK ÇIKAR YOL:
MILLİLESTİRME

Yerli petrol üretimine geçmeden önce Mobil'in içerisindeki kazançları esas itibariyle rafineriden ve bayiler yoluyla petrol satışından ileri gelmekteydi. Mobil bu kazancı, özellikle dağıtım şebekesini geliştirmek için kullanmaktadır. Petrol Ofisi, Mobil'in artan rekabeti yüzünden iç pazarın önemli bir kısmını kaybetmiştir.

Aslında yabancı şirketlerin girişikleri dağıtım şebekesini genişletme kampanyası, memleket zararına bir yatırım hareketidir. Çok satışlı yerlerde her şirketin bir servis istasyonu kurması, az satışlı yerlerin ihmali, rasvanel bir dağıtım şebekesinin kurulmasını engellemektedir. Bir servis istasyonunun karşılaşacağı ihtiyacın iyi yerlerde yanyana beş servis istasyonu ile giderilmesinde, memleketin sadece zararı vardır. Rasyonel bir dağıtım şebekesinin kurulmasını engellemektedir. Petrolün dağıtımını millileştirmektedir. Depolama ve nakliye için de durum aynıdır. Petrolün dağıtımını gibi, nakliyesi de millileştirilmelidir.

Petrolün millileştirilmesi, sadece kalkınma yolunda değil, Türkiye'zin ekonomik bağımsızlığı yolunda da önemli bir adım olacaktır.

Önemli miktarda döviz transferi

meselesi, Mobil ve Shell'in petrol üretimlerini artırılmaları dolayısıyle yeni ortaya çıkmaktadır. Petrol Kanunu, bu yabancı şirketlere üretimden sağlayacakları muazzam kârları diledikleri zaman serbestçe transfer etme hakkı tanımıştır. Üretimin yol açacağı döviz transferinden fazladır! Başka bir deyişle, yabancı şirketlerin Türkiye'de üretikleri petrolün, memleket kalkınmasına yararı olmayacağıdır. Petrol, ancak biz üretirsek, kalkınmaya yarırlıdır. Bunun içindir ki, ithalat ve dağıtım gibi petrol üretimi de millileştirilmelidir.

Petrol arama ve bulma işine gelince, yabancı şirketlerin yıllardır oynadıkları petrolculuk oyunları herkes tarafından bilinmektedir. Hiç şüphe edilmemelidir ki, bugün milli petrol şirketinin faaliyetlerini geniş ölçüde sabote eden yabancı şirketlere gülé gülé denirse, petrol arama ve bulma sansımız artacaktır. Millî şirket, İtalya ve Japonya gibi kartelin dışında kalan çeşitli ülkelerden teknisyen, malzeme ve kredi sağlayarak çok daha fazla petrolü daha çabuk bulacaktır. Yabancı şirketlerin petrol arama ve bulma oyununa gelen Hindistan, ancak kartel dışındaki ülkelerin işbirliği ile millî petrol şirketini kurduktan sonra önemli miktarda petrol bulmuştur. Bu sebepledır ki, ithalat, ulaşım, dağıtım ve üretim gibi, petrol arama işleri de millileşirilmelidir.

Petrolün millileştirilmesi, sadece kalkınma yolunda değil, Türkiye'zin ekonomik bağımsızlığı yolunda da önemli bir adım olacaktır.

Doğan Avcıoğlu

Yüz Milyon Liralık Sigorta Yolsuzluğu

Varlığı bugünkü değerlerle 168 milyar liraya ulaşan kamu iktisadi teşebbüsleri denetlenmesine, haftanın ikinci günü Senato'da başlandı. Denetleme, bir formalitenin yerine getirilmesinden ibaret görülmektedir. Sayı Senatörler kendilerine dağıtılmış raporları dayanarak yüzü aşan teşebbüslerin 1959 - 1963 devresi faaliyetlerini 9 gün içinde denetlemeye durumundadırlar. Bu amaçla kurulan Karma Komisyonda, çok kısa bir süre içinde yüzeyle kalan bir inceleme yapmakla yetinmiştir. Esasen 36 kişilik karma komisyonda, devletçiliğe inanmış ancak bir iki kişi vardır. Komisyon, lîlî devlet teşebbüslü aleyhtarları ile doludur: Aydem Boluk, Nurettin Özdemir, Ahmet Bilgin, Muhsîn Ete, İskender Çenap Ege, Cihat Turgut, İlhami Ertem, Mehmet Ünalı, Sinan Bosna, Baki Güney, İbrahim İmrizaoglu bunlar arasındadır. Ve bu zevâni önemle üzerinde durdukları meselelerden biri yeraltı servetlerini yerli yabancı şirketlerin aktiflerine katmak ve Ordu Yardımlaşma Kurumunu TPAO ile ortaklığını önlemeye çalışmak olmuştur.

Senato'da AP adına söz alan Sami Sarıgulları, devlet teşebbüslü denetleyenin coğulukla devlet teşebbüslü aleyhtar olduğunu açıkça ortaya koymak bir konuşturma yaptı: «Devlet teşebbüslü nereye kadar genişleyecekti? Teşebbüsleri devredilemedi. Partisi, İktisadi sosyalizme karşıdır. Zira devgîn zenginliği, fertlerin zenginliği ile mümkündür. Türkçede devlet teşebbüslünün en büyük tallıhızlığını teşkil eden, bu devlet teşebbüslü aleyhtarları zihniyetin yanlışlığını ancak Tabii Senatör Kâmil Karaveloğlu gibi çok az sayıda kimse tarafından belirtildi.

Konusan hatiplerin en çok üzerinde durdukları mesele, devlet teşebbüslünlük neden zarar ettiğini oldular. Kamu teşebbüsleri varlığı, defterde 54 milyar 600 milyar liraya. Bu rakam, piyasa değerle 160 milyar liraya erişmektedir. Bu varlığı karşılık 1959 - 63 ortalaması kâr anıca 448 milyon liradan ibaretti. Deller varlığına göre kâr yüzde 1 den azdı. Hele 160 milyar liradan hiç kâr yoktu. Ne var ki bu gözlem derinleştirilmeli. Kamu İktisadi teşebbüsleri kârını cağırmamasına tensev neden oluyordu, kapitalizmin türküsünü çalan siyasi iktidarların elinde bulunması olduğu üzerinde durulmadı. Daha çok hastalığın belirtileri göz ünne sevildi. Nitekim Karma Komisyon raporunda da hastalığın arazi sistemski bir şekilde incelemektedir.

Zarar eden teşebbüsleri genellikle ularstırma sektöründedir. Deniz, hava ve demir yollarının zararları, genel zararın yüzde 75'ini bulmaktadır. Bu zararlar devletin kötü ularstırma politikasının, özellikle demir yolu kara yoluna feda etme politikasının sonucudur. Bunun yanı sıra, Komisyon raporu, zarar ve da yetersiz kârın çeşitli nedenleri üzerinde durmaktadır.

a) Sermaye veterisizliği bu teşebbüsleri ağır fazla borçlanmalarla itmektedir. Bu yılinden 1963 yılına ödenen fazla, 495 milyon liradır.

b) Satış fiyatlarının, yükselen maliyetlere göre ayarlanması öncesi müdahaleler yapılmaktadır. Gerçekten hükümet, seçim nedenleriyle kömür ve çelik fiyatlarındaki zorunlu ayarlamayı durdurmuştur. 1958'de ayarlanmasından kararlaştırılan Etibank elektrik satış fiyatı, 1965 yılında da, her yıl alınan kararlara rağmen yerinde savunmaktadır. Özel sektörde maliyetin altında mal ve hizmet satmak, devletin değişmez politikasıdır.

c) İşçi ve memur kadroları ka-

tabaktır. 1963'e kamu teşebbüsleri, 118 bin 400 memur ve müdürdahem ile 167 bin 800 işçi çalıştırılmışlardır. Odenen işçi ücreti, 1,7 milyar liradır. Bu rakama 354 milyon lira sosyal yardım giderlerini eklemek gerektir. Memur ve müdürdahem ücretleri de 1,7 milyar lirayı bulmaktadır. Karma Komisyon raporu, kamu teşebbüsleri için politika hakkında söyle demektedir: «Bu teşebbüslere bazı alanlarda örnek ve özel sektör işletmelerine göre daha elverişli bir politika uygulanmalıdır. İşçilerle ilgili mevzuat daha iyi uygulanmalıdır, konut ve diğer sosyal tesisleri sağlamakla bâyle gayret göstermektedirler. Ayrıca birçok özel teşebbüslere bazı alanlarda örnek ve özel teşebbüslere yöneticilerine okul olmuşlardır.» Teşebbüslere, Kuruşlar Vergisi ve maliyetlere itâhal edilen vergilerini düşmeden, 1963 te 462 milyon lira vergi ödemislerdir.

Özel Sektöre nazaran yüksek ücret ve fazla istihdam, kârları azaltmaktadır. Yalnız, böyle bir politika uygulanmasa, onbinler insan işsizliği ve sefaletle mahkûm edilecekti.

d) Hükümet politikaları zarara yol açmaktadır. Devlet Demiryollarının 4 yılda 877 milyon lira zararı, Toprak Ofisi'nin 47,6 milyon lira zararı Hükümet politikasının sonucudur. Ayrıca seçim yatırımları, özel teşebbüslere zorla kurdukları bir sürü ortaklıklar, devlet teşebbüslüne inanmayan hükümetlerin sebebiyle verdikleri israf ve zarar örnekleridir.

e) Hükümetler gibi, kamu teşebbüsleri yöneticilerinin çoğu devlet teşebbüslüne inanmaktadır. Karma Komisyon raporunda yer alan sigorta yolsuzlukları, yöneticilerin devlet parasını yağma zihniyetinin tipik bir örneğidir. Cezalandırılması gereken sigorta yolsuzluklarının hikâyeyini Karma Komisyon raporunda ayırmaktayız:

«İktisadi Devlet Teşekkülerinin hemen hepsi ilgilendiren ve üzerinde önemle durulmasını gerektiren bir konu da sigorta işleridir.

Dogabilecek tehlikeler karşısında sorumlu düşmekten çekinen bazı idarecilerin işletmenin bütünlük sâbit kıymetlerini, umbaralarındaki ve yoldaki mallarını sigorta ettirdikleri bilinmemektedir. Sigorta şirketlerine ödenen bâylelik primlere karşılık, gerçekleşen risklerin ve alman tazminatın pek küçük kaldığı görülmekte, bir kısmı İktisadi Devlet Teşekkülerinin idarecileri, çalışma konularıyla hiçbir ilgisi olmadığı halde, sigorta şirketlerinin kurulmasına önyak olmuşlar, kendi mensuplarını, yardımlaşma sandıklarını ve teşekkül - kâr bazlarında kuruluş kanunlarına aykırı olarak, bu sigorta şirketlerine ortak etmişlerdir.

Zamanla, teşekkül mensuplarını kurdukları bir sigorta şirketine ait menfaatlerin, teşekkül menfaatlerine tercih edildiği ve teşekkülün yanına bulunan (çocuk) nim uygulanmadığı veya azaltıldığı da görülebilmiştir.

Burada bazı İktisadi Devlet Teşekkülerinin, sigorta işlerini devlet sermayesi ile kurulan sigorta şirketlerine yaptırırken bile dışarıdan bir kısmı acentaları araya soktuğu da vâlidir. 1960 - 63 yılları arasında acentaların vastasyona yaptırılan sigortalarda ödenen primlerin 72,4 milyon lira ve acenta hissesinin de primin yüzde 7,5 - 35'ini oluşturan gözdünde tutulursa, boş yere harice verilen servet miktarı hakkında bir fikir edinilebilir.

Denizcilik Bankası T.A.O., D.B. Deniz Nakliyatı T.A.S. ve Türk Havayolları A.Ş. hariç, diğer İktisadi

PETROL KANUNU ve İNÖNÜ

«Şimdî size hâkimiyetin kayıtsız şartlı kârname'lerinde olduğunu anlatacağım. Size kanaat verecek, son günlerde çıkan kanunlardır. İki tanesini misâl olarak zikredeceğim. Bunlardan biri Yabancı Sermaye Kanunu, ikincisi de Petrol Kanunu...

Yabancı Sermaye Kanunu gibi Petrol Kanunu da seçimlere karar verildikten sonra B.M.M. ne geldi. Bu kanunun gereğinden der ki, «Bu kanun Türk devletinin petrol işletmemesi esası üzerine kurulmuştur.»

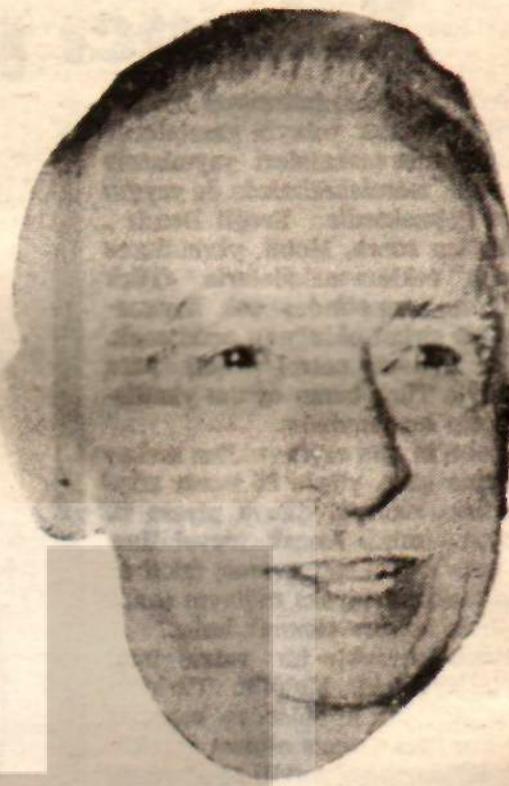
Petrol Kanununun her maddesi işte bu ruha göre hazırlanmıştır. Petrol Kanunu lâyihası yabancı sermaye ile petrol işletilen bütün devletlerdeki kanunlara nazaran en ağır ve en felç şekilde hazırlanmış olmalıdır.

Bu kanundaki «petrol hakkı sahiblerinin rizası olmadıkça değişiklik yapılamaz» maddesi, Komisyonda ve halk ekâri öndeinde mücadelelerimiz neticesinde kaldırıldı. Amma, bu fazla bir şey ifade etmez. Zira bu kanunun her maddeyi kapılıtlâşım esası üzerine hazırlanmıştır. Nitekim, bu değişikliğin, kanunun ruhuna en küçük bir ziyan getirmeyeceğini, yabancı gazetecilerde bizzat Başbakan söylemiştir.

...Petrol gibi bizim fakir memleketimizde büyük bir servet kaynağı olacak maddemiz kanunu, seçim acelesi içinde çıkarır mı? Mesuliyet hissinden zerre kadar nasibi olan bir iktidar, gidererek böyle bir kanunu çıkaramaz. Aceleleri ne id? Hesapları nedir? Bilmiyoruz. İhtimal sizlere yeraltında hazırlıksız yakalıca masalı söyleyeceklere dir. Halbuki bu kanunu yabancılar 5 sene, 10 sene, hatta 12 sene arama bakır verilmektedir. İnsaf ediniz efendiler, Aramasi 12 sene süreblecek ve ancak odanın sonra işletme başlayacak bir maddeye ait kanunu ay bekletilemez miydi? Vazifeyi bu kadar hâftenin ve dişisincese ajanlar bize elem ve-

riyor.

«Yabancı sermaye kanunu ile Petrol Kanunu vücuda getirdiği bütün şartlar; bizimle mücadele halindedir. Amma Türk vatanımı selâmete götüremek için bu memleketi bir ayıç harabe toprağı olarak ele aldık. Biz bu memleketi yabancı emellere kaptırımayız. Kapılıtlâşımın bir

memlekete asıl bir milletin evlatları olarak yaşayacağız.»

İNÖNÜ, 15.4.1954 Balıkesir

«...Sayın Bayar, Adana'da Petrol Kanunu mîdâfaa ediyor... Bîzde petrol işletmesinin şartları ve usulleri, kendi bünyemize göre düşünmek lazımdır. Petrol Kanunumun minâkaşasının nerede toplandığını gözden kaçırımyal... Ancak yabancı sermayeden istifade fikri bize kapılıtlâşım getirmemeli ve Türk Devletini kendi ilke-işlade devlet haklarından mahrum etmemelidir. Bîzim tezîmiz budur. Petrol Kanunu lâyihası, Türk Devletini petrol aramaktan ve işletmekten menetmek esası üzerine kurulmuştur... Bundan başka lâyiha, Petrol Kanunu bir mukavele addediyo ve tarâfların rizası olmadıkça değişirilemeyeceğini söylüyor. Bunlar Devletin hâkimiyetine zif olan fikirler ve tekliflerdir. Bunlar kısmen dâzedildi. Fakat Başbakanın yabancı gâzetecilere bayanat ile hâbir seyin deşîmîş olduğunu kanaatinin hâkimîette mevcut olduğu anlaşıldı... İşletmeler Bakanının Petrol Kanunu kimseye imîyaz ve inhisar vermeyen sözleri ciddiyetten mahrumudur.»

INÖNÜ, 27.4.1954 Ankara Radyosu
YON'un notu :

Bahis konusu D.P.L. İşletmeler Bakanı, bugünkü CHP Grup Başkanvekilli Fethi Çelikbaş'ı.

Ülker (CHP) muhalefet serhi yazmışlardır.

Hikâyeye, TPAO'nun sermayesini 150 milyondan 500 milyon liraya çıkarma kararı alınmasıyla başmaktadır. Rîcharz hakına sahip eski ortaklar, yeni hisse senetlerini alımları teklif edilmisti. Ortaklardan Hazine, Emekli Sandığı, Etibank, Anadolu Sigorta, Ankara Sigorta, İstanbul Sigorta sermaye artırımına katılmışlardır. İş Bankası Sümerbank, Yapı Kredi, İştaş ve altı hakiki sahibi yeni hisse senetleri almıştır. Emekli Sandığının bir miktar daha hisse senedi alınması talebi, Maliye Bakanlığı talebi cevapsız bırakılmıştır. Nihayet 12.8.1964'te Ordu Yardımlaşma Kurumu TPAO'ya başvurarak 38 milyon liralık hisse senedine tâlib olmuştur. Maliye Bakanlığının da kabulüyle, Ordu Yardımlaşma TPAO'ya yüzde 7,7 hisseyle ortak olmuştur. Şimdi TBMM Karma Komisyonu, coğulukla bu ortaklığa itiraz etmektedir. Karma Komisyon raporda eski ortaklar ziyyâ ugrayıldıktan geriyeyle yapılmaktadır. Komisyonun bu görüşüne bağlı mîlîvekkilleri katılmamışlar ve tabii Senatör Süphî Karaman ile Reşit

SIYASI NOTLAR

Millet'in petrolünü Şirketlere Peskes çekilmesi

Türkiye Petrolleri A.O. na Ordu Yardımlaşma Kurumunu ortak olmasının, nedense özel teşebbüslere önceliği midâheleler yapılmaktadır. Gercekten hükümet, seçim nedenleriyle kömür ve çelik fiyatlarındaki zorunlu ayarlamayı durdurmuştur. 1958'de ayarlanmasından kararlaştırılan Etibank elektrik satış fiyatı, 1965 yılında da, her yıl alınan kararlara rağmen yerinde savunmaktadır. Özel sektörde maliyetin altında mal ve hizmet satmak, devletin değişmez politikasıdır.

Tabii ki, Kamu İktisadi Teşeb-

ketin öteki aktiflerinde de önemli diğer artıları vardır. Bu sebeple Ordu Yardımlaşma 38 milyon lira ile, belki de milyoşlarca lira değere sahip olmaktadır. Karma Komisyon bu arada, Anayasa gereğine devletle ait olması gereken yer atlı servetinin, yalnız hukuk petrol rezervelerinin de şirkete ait olduğunu ileri sürmüştür. Bu görüş, TBMM tarafından da benimsenir, bir millileştirme haliinde, yabancı petrol şirketlerine işletme hakkına sahip oldukları petrol ihtiylatları içeriği milyarlarca lira ödemek gerekecektir.

Şimdi TBMM bu konuda karar verme durumundadır. Ordu Yardımlaşma Kurumu — Milli Petrol Şirketi ortaklığını yarattığı zamanın, milli çıkarlarınıza bu derece avk etti davranışlara yol açması hazırlıdır.

Karaman, yabancı petrol şirketlerini takbib ediyor

Cumhuriyet Senatosunda, Tabii Senatör Süphî Karaman, yabancı petrol şirketlerinin, petrolün millileştirilmesini isteyen sendikacılığı istenatı konusunu ele aldı ve şu konusmayı yaptı:

“Yardımlaşma faaliyeti bulunan Mobil, Shell, B.P. Petrol şirketlerinin ortaklaşa kurdukları Mersin ATAŞ rafinerisi yöneticilerinin 34 gün evvel yaptıkları kötü bir davranışa deşinmek üzere huzuruna gelmiş bulunuyorum. Bilindiği gibi bir süre önce ATAŞ rafinerisinde çalışan işçiler grev kararı almışlardır. Hükümetçe ikinci defa olarak bu grev kararı ertelenmiştir. Mesele nit buraya kadar olan yolu 275 sayılı toplu sözleşme Grev ve Lokavt kanunları hükümleri içersinde ceryan etmiştir. Fakat, fena bir tesadif eseri olarak, geçen hafta içinde Millet Meclisinde bütçe müzakereleri sırasında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Mehmet Turgut'un Petrol konusunda yabancı şirketlerin koruyucusu tarafından yaptıkları konuşmadan bir kişi gün sonra, ATAŞ yönetimcileri dört sendika yöneticisinin işlerine sebebiyet son vererek kanun dışı bir davranışa bulunmuşlardır. Yabancı şirketin Türk İşçisine karşı bu kanun dışı davranışını takbib ediyorum.

İşlerinden atılan bu dört sendika yöneticisi bir süre önce petrolün millileştirilmesi yolunda kampanya açan Türkiye Petrol İşçi Sendikaları Federasyonuna bağlı Anadolu Rafineri İşçileri Sendikasının Başkanı, Sekreteri, Veznedar - Muhsinli, Sendika ve Federasyon Yönetim Kurulu Üyesi iddi.

ATAŞ yöneticileri, bu davranışları ile grevde bulunan Sendika mensuplarına göz dağı vermek ve petrolün millileştirilmesi kampanyasını açan Federasyona kontr-bir gösteriste bulunmak istemelerdir. Fakat bu davranışın bize göre asıl kötü tarafı yapılmak istenen seyin kanunsu olduğunu.

Meselenin Danıştádaya bulunduğu ve işçilerin grev haliinde sayıldığı bir strada işçileri sokağa atrmak, işlerine son vermek Anayasaya dayalı 275 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu'nun açık hükümlerine aykırıdır.

Türkiye'de Türk Kanunları uygulanır. Türk ve yabancı herkes, her kurum Türk Devletinin kanunlarına uyumak zorundadır. Türkiye'de buu sağlıyacak Hükümetler, yargı organları vardır. Cankaya yolunda bir manga askeri ezip taksili para cezasına çarptırılmış devri Türkiye'de çok geride kalmıştır.

Türkiye uyanıyor. Türkiye'de bulunan sahns ve kurumların ve bunların Türk yöneticilerinin de uyanması devri gelmiştir.

Daha üç ay evvel bir yabancı petrol şirketinin Türk idarecisini «Türkiye'de istikrarlı hükümetler teşsis etmedikçe ve bu hükümetlerin destegine bloke inanılmadıkça hiç bir tesciblisde bulunmayaçağım» demiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Mehmet Turgut'un beyanatının hemen arkasından ATAŞ'ın bu kanunsuz hareketi bahtsız bir tesadif olmuştur.

Anayasanın 42. maddesi: «Devlet çalışanlarının insanca yaşamayı ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için çalışanları korur» demektedir. Türk

basının yabancı petrol şirketleri tarafından 1 milyon liraya satılmamayacağı belli olmuştur. Anayasanın yukarıdaki hükümlü yolu: Hükümetlerin desteginin de kanunsuz davranışlarına mesnet olamayacağının yabancı petrol şirketlerine gösterilmesi zorunluğunu içerisinde bulunuyor.

Süphî KARAMAN
Takbib etti

Çan grevi rezaleti

Çanakkale Seramik Fabrikaları ortakları geçti haftanın sonunda bir mektup aldılar. Mektuba bir de Dünya gazetesi eklenmişti. «Bazı gazetelerin yazdığı asılsız haberlerin sizin yanlıltı olabileceğiniz düşüncerek, size sizin aydınlatmak maksadıyla, meselenin esasını ve hikâyi hâlisatın 22 Mayıs nüshasının ikinci sayfasına dercert mis bulunan Dünya gazetesinin bu sayısını ekte takdim ediyoruz.

Fabrika yöneticilerince kaleme alındığı anlaşılış Dânya gazetesiindeki yazı, gerçek sendikacılığı kötüliyor, sarı sendikacılığı övüyor ve Çan grevinin TİP'e bağlaçla çalıyor. Yalnız işveren ismarlaması yanında dahi, Çan Fabrikası işçilerinin büyük coğunuğun altı lira günlük ücretle çalıştığı bellirtiliyordu. Özel tescibüsün en başarılı örneği diye yılardır basında reklâm edilen Çan Seramik'in 1964 kârı 15 milyon, 1963 kârı ise 10 milyon liraydı.

Paket yüzlerce işçiye 8 lira ücreti olan 6 lira ödenmektedi. Büyük kârlar ise, İthalat kısıtlı olarak tüketicinin sırtından sağlanmıştır. Fayans dünya piyasasında 45 kuruş civarındaydı. Ama bizim öneki özel tescibüs favansı bavul re ortalaması 105 kuruş satıyordu. Maliyet ise 40-48 kuruş arasındaydı. İthalatın kısıtlaması doğrultusunda ovisadakî tekel durumundan faydalanan öneki özel teşhibüs alabilgilige «simdi» var, işçilereye 6 lira ödüyor.

Zaten bu kuruluşu da, işlevi de acayıp bir özel tescibüs. Kurucular arasında Fatih Rüştü Zorlu, Serr, Yıldız, Süleyman Kalafat, Servet Sezgin gibi demokrat kodamanları ile mahalli DP başkanları vardı. 16,5 milyon liraya erken fabrikâtin bedellinin 10,5 milyon lirası Etibank ortaklığı ve uzun vadeli dâliş faizli banka krediyle karşılıklı. Etibank, 9 milyon lira sermayeli şirketin yüzde 33'ü sahipti. Paket, Çan Seramik 550 bin lira hisseli İbrahim Bodur'un diktatörlü altındaydı.

Ortağlığı Ticaret Kanunu'na aykırı olan tâzâlikâlin 29. madde sine dayanarak Bodur değişmez idare meclisi başkanı seçilmişti. Madde 34 ile de deâlşemz başkana tek başına şirketi yönetmek yetkisi tanınmıştı. En büyük ortak Etibank figârâ rolündeydi. Bu anomalî durumu, olajanüstü bir kongreyle düzeltmek için, 16 Nisan 1962 tarihli karar nedense bir tâzâlikâl uygulanmamıştı.

Tümüklü ve işçiye sömürmek pahasına 9 milyon sermaye ile 15 milyon lira kâr sağlanan Bodur prensili, basına ustalıkla dağıtılan mavi boncukları kendisi öneki özel tescibüs tanımıştı. Bülgende de sağa sola ufak yar-

dumlardı yağıdırarak derbeyice bir fors sağlıyordu. Yönetimi Kurulu faaliyet raporunda bu durum şöyle belirtiliyordu: «Ordu birliklerine yaptığımlı kâlliyetli miktarlardaki aynı yardımımızla bu birliklerin mutfağı ve sîhi tesâsiârının sîhi şekilde sokulmasında hizmetlerimiz vardi..

Feodal prens Bodur, «Gerekirse kan döküriz» diyen docent müsâvirlerde birlikte, sendikayı da köleleştirerek istemiştir. Bir sarı sendika kurdu ve işçileri baskı ile asıl sendikada uzaklaştırırmıştı. Sarı sendika ile toplu sözleşmeyi imzaladı. Toplu sözleşme yetkisini elinde tutan sendika ile anlaşmayı reddetti. Uzlaştırma Kurulu, kararında altı tırı ücret alan işçiye dört lira zam yapmasını önerdi. Ama feodal Prens Bodur, sendikayı yok etmeye azınlıydı. Bu şartlar altında grev başladı. Bodur, şehrin hoparlörlerivâ ve basını yoluyla grevi kanunsuz ilân etti. Greve kanuni idi. Ama fabrika bir kismi işçilerle yine de çalışmaktadır. Fabrikâna malzeme giriş çıkışları asker sevkile ve «gerekirse ateş emirlerile» sağlanır. Yeni Kozyol olaylarının naflak vermesi istenildi. Hükümet meselesi el kovdu. Çahşatı Bakan araci oldu. Çan'a gitti. Prens Bodur, temsilci gönderdi. Bakan aracılığı sonucu buraktı. Daha sonra Başbakan, Sanayi Bakanını aracı seçti. Sendikayı da yetiremeğe çabasındaki önek özel tescibüs işveren, hâlâ dayatmaktadır. Grevci işçilerin açlık zoruya çalmamastı ve sendikanın iflasını beklemektedir.

İşçilerin grev pankartlarında sunular yazılıydı: «Patron! Kârin 15 milyon lira diye övünüyor. İşçi 2 kurus zam isteyince iflas ediyorum diye dövünlüyorsun. Kim yatar bunu? Pişş...». Bandırmanın Çan'a gelen kadın işçi liderlerinden Dervîse Koç — Türkiye'nin kızkardeşidir — grevcî işçilerle söyle sesleniyordu: «— Sizleri bölmek istevenlerin yüzlerine tükürün. İşçi altı lira gün delik alan bir memlekette kalkınma diye bir sey düşünlümem. Altı lira ile vatana sîhhatli evlat, eflâti görmüş evlat yetişirmek mümküñ midir? İşverenlerin sadecâ kendilerini düşünlerek gösterdikleri hâlinin, vatana ihanetin bir şekli olup olmadığını takdirini kamu oyuna bırakırı.

Bütçe müzakerelerinin son günü 40 bin liranın hasretiyle kırananlar yeni bir takım tertiplere başvurdu. Ne yapsak, ne etsek de, şu Meclis Başkanı «ita amiri» olmak yetkisinden mahrum etsek, düşüncesiz bir şerke hazırladılar. Odenekekler bu önerelerinde, ita amirinin «Meclis Başkanı yerine, «Meclis Başkanlık Divanı» formülünü ileri sürüldü.

Bu şerke kabul edilirse, aylar danberi ödemeye emrinin imzalanmasının Meclis Başkanı azılıktı kâlacak, onun yerine Başkan yardımcılarından biri imza etmek suretiyle, sorun halledilecekti. Bu tertipleri daha önce haber alan Halkçılar, en büyüklerinin ağızdan öneki özel tescibüs favansı bavul re ortalaması 105 kuruş satıyordu. İnönü tekâllifin Anayasaya aykırı olduğu üzerine tekrar dardı. «Demokratik rejim hâkimî şîrmediği zamanlarda beytîl mal denilen millet hazinesine el uzatıldığını» söyledi. Bu gibi tertiplerin bir semîri vâki olmaktan fieri geçmeyeceğini sîfîlerine ekledi.

CHP'iler bu konusmayı sessiz sedasız dinlediler. Çinkü onların da içinde bu parayı bir «ganîmet» bilenler çoğunlukta idi. Fakat AP'iler İnönü'nün hemen her cümlesi protesto etmekten kaçınmadılar.

Odenekekler, bu yoldaki Meclis kararının Anayasâ Mahkemesi tarafından reddedilmesi hallinde bile, perâzâr alacaklarını düşünlüyorlardı. Çinkü nasıl olsa Mahkeme kararının «makâblîne teşâmilâmâkâl olmayacak, atı alan Usâkârî geçmiş olacaktı.

İnönü bu düşünmeye de temas etti, «İktidara geçersek, haksız olarak alınmış olan bu paranın yine kanunu yollardan geri alın-

CETİN ALTAN

İyi günlere doğru

Dört milyon A.P. tarafından var. Buların hepsi ağaç patron, sümürücü ve diş kapitalistlerin iş birliği yapan kimse değil.

Öylese A.P. yöneticileri için israr:

— Biz sadece özel sektörden yani patronlardan, ağalardan yanınız diye israr ediyor.

Köylü, işçi, küçük ve fâkir memurun «Özel sektör» deyimini anlamayacağını zannediyor.

Bu gün Türkiye'de artı su partili veya bu partili yoktur. Sömürmen ve sömürülgen vardır.

Biz ezilenden, hor görülenlerden ve emeğin karşılığını alamayanlardan yanınız onların yillardır ağlatılan anasına, simdi bizimki de korkunc bir söyleşi var.

Karşılımesini istiyorlar.

Bir Amerikan firmasının eski temsilci olduğu için adı Morrison Süleyman'a çikmış Demirel ise buna katıldı.

Birinci Gençlik Kurumu. İkinci ise A.P. başkanlığına adaylığını koyduğu zaman İlân ettiği taflâr sıkınlikten de anlaşılacığı üzere sadece Amerikan kurum...

Güle güle

Resmen açıklandı: 32 bin köy yola, 25 bin köy de suya ancak altmış yıl sonra kavuşacakmış.

E insan boyuna patronlardan, ağalardan vana olduğunu bâdru kâdar çok baâzur da fakir fikra köylülerden ilâce ayrıldığını ortaya koyarsa, seçimler arifesinde iktidardakilere edilecek dura altmış yıl bakıp bakıp iki kezli meden ibaret kâfir.

— Allah kavustursun,

YUVASI

Petrol Kanunu öncelikle ele alınacakmış...

Ya peki, simdiye kadar nereye alımıştı?

Efendim belli değil mi, hasır altına.

Asıl Öğüt

Ataöy (AP), öğretmenleri akıllandırmaya davet etmiş.

Biz öğretmenlerin verinde olsak su cevabı gönderirik:

— Ayaklanması önemli de gildir. Sivasî hayatımdan, bin bir ayağım bir vere eirmesi sayesinde, kırkayağa dönmesi de bunu gösteriyor. Ve memleket «ayak»lanmadan önce bu çesit siyâsîlerden «bas»lanmasının bekliyor.

Markası başka

Gençlik kurumları petrol ile madenlerimizin millîleş-

Türkiye'de beş kişiden üçü işsizmiş?

Aşında işte olan ikisi de işte değil partideler.

Malum va Türkiye'de işsizlerin açık gözleri geri kalan işsizleri idare ederler.

Gizli raporlar

Kim dergisi, yazarlar hakkında verilen polis raporları kısmen açıkladı. Bu açıklama karşısında başkalar yerde olsa, basın kâybeti koparırlar, meclis araştırmaları ağır ve hükümetler derhal harekete geçirir. Bîzde ise, polis rejiminden anlaşılışın çok menîn olacaklar ki, haklarında en ağır raporlar düzünen gazeteciler silestular. Hükümete en sık hazırlanan bu yıl kâzancı raporlardan bir iki tane vermekten kendimizi alamıyoruz.

Fâlit Râfiç Atay işe panolar yazdı: «Dâne ve maneviyatla hic bir aksâz bulunmayan, sahipleri menfâti hâryâne hâtâne tuhâth, tarîh menzîl geleneklere kymet vermeyen, hayat akışını kendi menzîsinden green, berkeşin kendi girişiyle tabi olmasını isteyen, paraya, kumara, sefihâne dâlikin, belirli bir fikir ve kâzancı bulunmayan, hakiki Ataturkçülükten uzak, kendisini bayramlaşmış bir tiptir. Hakiki ide-

POLİTİKA ve ÖTESİ

SINIF KAVGASI

Mehmed Kemal

Memleketi sınıf kavgasına sürüklüyorlar, diye bağıranlardan arasında sınıf kavgasını sürükleyenler. Memleketimizde sosyolojinin tanınmadığı anlaşılmada sınıf bilincine ermiş kitleler yok ki... Sömürgeci nitelikli olan ve adına «özel teşebbüs» denen bir kitle var. O da ekonomik meselelerin tartışmasına özgürlüğe savunması karşısında kendinden korkuyor ve güçsizliğinin anlıyor. AP liderinin bu kitleye kendini savunmak komutunu vermesi, ayağlarının altından büyük kitlenin kayımkat olduğunu görmesinden ötürüdür.

Ozel teşebbüscülerin maddi gücün dayanarak bu seçimleri kazanmak için, bunlara toplumcu düşünceli karşı karşıya getirmek istiyor. Böylece azınlıkla coğulüğün çarpıştırılması sonucu memleketi Faşizme kaydırarak iktidara gelmeyi umuyor. Sınıf kavgası yaratmak istiyorların altında yatan budur.

Sınıf kavgası sözü o kadar köksüz temellere dayanıyor ki, aynı hükümetin içinde bulunmalarına rağmen hükümetin başı Urgüpeli, özel teşebbüslerin gereği kadar yarım yapmadığı için yakınıken, AP'nin başı özel teşebbüsü kendisini savunmayı ödüllendiriyor. Ozel teşebbüs kendini savunmaya başvurduğu zaman, üçüncü özel teşebbüslerin gereği kadar yarım yapmadığı için yakını Urgüpeli'yi karşısında bulacaktır. Hükümetin bir kanadı özel teşebbüsü kendini savunmaya çağırırken, hükümetin başı özel teşebbüslerin yakınına, böylece de hükümet içinde dahi fikir ve görüş birliği bulunmadığı anlaşılmışmaktadır.

Ozel teşebbüscüler Cumhuriyetin kurulduğundan bu yana kendini değil de, memleketi düşündür sanayi yatırımları yapmış olsayı, belki Türkiye'nin kapitalist bir düzen içinde kalkınabileceğini savunanlar, yahut özel teşebbüslerin kendini savun diyenler bir bakıma haklı olurlardır. Oysa Cumhuriyetin kurulduğundan bu yana özel teşebbüscüler kalkınmaya yarayacak hiç bir yatırım yapmemişler, tersine devletin imkânlarını da kendileri için kullanmışlardır. Bunu yaparken de işin kaylığını almakla yetinmişlerdir. DP, devlet malı olan fabrikalarını satılığa çıkarırken, bu özel teşebbüslerin, bu fabrikaları dahi alamayacak gibi olduğunu görünmişlerdir. Armut pıç, ağızma dök... gibi giderler hazır devlet fabrikalarını dahi alamayacak gibi bir özel teşebbüsün hangi marifetini savunuyorlar bunlar...

Beri yandan memleketin durumu ortada.. Milli gelirden adam başına düşen pay, bereketli toprakların bulunduğu eller, köylülerin bir yıl çalışarak elde ettiği ürünlerini satan çevreler, sağlık durumumuz ve 13 milyona yaklaşık veremli sayısı, toplam nüfusun ancak yüzde 13'ü okuma yazma biliyor ve kadınların toplam nüfusa göre yüzde dörde... bütün bunlar ortada dururken, özel teşebbüscüler kendilerini savunmak neyi savunacaklardır? Memleketi bu duruma kim sokmuştur?

Toplumumuz ilk defa 27 Mayıs Devriminin getirdiği özgürlükten yaranarak kapitalist düzene sosyalist düzene arasmada ayrıntıları belirten ekonomik meseleleri anlatma ve sosyalist denetimi yerlesitmektir. Sosyalist düşüncelerin söylenilmesi bu Anayasa ile kabil olduğuna göre, bu Anayasamın öncelikle bekçiliğini edenler de sosyalistlerdir. Türk sosyalistleri kendilerine konuşma ve fikir söyleme imkânını veren bu Anayasamın şasmasız savunucularıdır. Ozel teşebbüscülerle kendini savunmak komutunu veren AP lideri, para babaşının sosyalistlerin üzerine saldırtırken, Anayasa düzlenine de saldırdığının farkında değilmiş görünüyor. O, aslında bu Anayasa düzene tahammül edemiyor. Bu Anayasa düzene içinde bir azlığı, coğuluğu emejini, ılgıcını, alıntılarını sömürgeçinini anlaşılmadan korkuyor. Bu korkuya Anayasaya yüklenemediği ıglarıdır. - ondan yaranarak fikirlerini söyleyen sosyalizmi yasaklamaya çalışıyor.

Bir fikre ve temel prensibe dayanarak iktidara gelmiş bir partinin bu türlü davranışını siz nerede gördünüz? Sosyalizm prensip olarak güçlü olmasa, bunlar devlet yönetimi bilsefer, dayanıkları zümreler kendilerine gerçekten inansa, sosyalizmden korkarlar mı?

Sınıf kavgasını körkleyenler kendileridir. Bir sınıf kavgası telikeyesini tuttururlarsa, Faşizmin geleceğini, kendilerinin yaranacağını umuyorlar. Oysa yine bilmediğleri bir taraf var: Türkiye Faşizme kayacak bir ortamda değildir. Faşizm şartları yoktur. Bu Anayasası Türk ordusu yapmıştır ve onun gücüne altındadır. Türk ordusu bu Anayasayı değiştirmek istiyeciklere daima engel olacaktır.

Anayasayı değiştiremeyeceklerini anladıkları için sun'ı sınıf kavgası söyletilerini çıkarmalar.

Bir şeye daha dikkatinizi çekerim: Ozel teşebbüslerin kendini savunmak için çıkmakta olduğu ve bedava dağıtıltı kitapları gördünüz mi? Oysa bu kitapların kâğıdı ile kaç İlkokul çocuğuna alfabe yapılır, kaç İlkokul çocuğuna kitabı kavuşmuş olur, bunu hiç hesapladınız mı?

Sadece savunma adı altında giden emeklere, çalşan matbaalarra, harcanan kâğıtlara yazık oluyor. Bir memleketteki ilkokul çocukların alfabe bulamaz, özel teşebbüs denilen bir azınlık kendini savunmak için millî serveti israf eder. Bu kadari bile haksızlıklarının ve yurt severliklerinin tipik örneğidir.

güç, komünisttir. Hasan Ali Yücel, «daima komünistleri himaye etmiş ve milliyetçiliğin düşmanı kesilmiştir.»

Bu skandal karşısında yetkililere hâlâ susması gerçekten büyük bir skandaldır.

Türk - İş'in Kara Listesi

Türk - İş'in memleket kalkınmasına ve sosyal adaete karşı olan Parlamento üyeleriinden bir kısmını açıklaması, İşveren sözcülerini panike düşürdü. Bu teşhis içinde gündemde düş konulan kara listedeki yarının sâbit Trabzon Milletvekili Şakir Açıanoğlu, tam bir fasist usulüyle şunları söyledi: «Türk milleti çiftçisiyle, esnafı, sanatkârı sanayicisi ve ticaret erbâbiyla, avukatı, mühendisi ve her çeşit serbest meslek erbâbi ile, silahlı kuvvetler ve temsil devlet memurlarıyla, köy öğretmeni, her kademedeki eğitmeni ve profesörüyle, din hizmetlerinde görevli bulunanlarıyla, gençleri ve yaşlılarıyla dâşnırılı ve yazan ile bir bütündür. Yine Parlamentoda bendeniz Türk milletinin bütünlüğe, bu büyük varlığa hizmet etmek çabası içindeyim... Türk işçisini, millet içerisinde aynı bir sınıf olarak düşünmek; ve onun menfaatlerini milletin toplu menfaatlerinden ayrı olarak görmek, ve gösternmek bu milleti bölmek geyretinden başka bir şey değildir... Türk toplumunu sınıflar hâlinde bölmeye gayret edenler ve bu sınıfları menfaat mücadelelerine tâbir etmeye hevesleneler, bu mücadelede çıkar arayanlar, bu milletin birliğini bozmak istiyen makasları karanlık bedbahaları.»

YÖN'ün Notu:

Anayasa ve Sendikalar Kanunu'na göre, işçi teşekkülerinin baş görevi, işçi sınıfının mesleki çatırlarını korumaktır.

Anayasa Mahkemesinde 141 pe 142

Anayasa Mahkemesi bu haftanın başında 141 ve 142. maddelerin iptali için dâva açan TIP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ı dinledi. Fakat bu konuda karar alınmayı daha sonra bir tarihe bıraktı. Yüksek Mahkeme, zama-

Mehmet Ali Aybar
141 ve 142 kalkımları

nâda DP ve CHP'nin de düzeltmesini istediği eski Yargıtay Başkanı Halil Özüürük, Faruk Erem gibi hukukçuların da konuk olduğu bu Anayasaaya -sıkırı maddelerin iptaliinde, nedense çok yavaş davranışmaktadır. Yâyanın ka-naat, Yüksek Mahkemenin seçimlerden önce bu konuda bir karar alamayacağı şeklindeki.

Özel Sektörün sınıf mücadelesi

Odalar Birliği Genel Kurul toplantısında Koalisyonun Başkan Yardımcısı ve Ticaret Bakanı özel sektörde sınıf savaşına çağrıldılar. Demirel, «mâlcadele etmenin zamanı gelmiştir ikâzîni yapıyor ve «gene şunun bunun avu-

Başbakan Yardımcısı Süleyman Demirel
Sınıf kavgasını kim körkliyor?

kâğıını yaptırmışlığı söyleyeceklerdir. Biz buna inanıyoruz» diyor du. Ticaret Bakanı Zeren ise, daha açık bir şekilde, sınıf savasını körkliyor: «Ozel teşebbüs erbabını sevmek ve savunmak faziletir. Faziletî sevmekdir. Bir takım hasta fikirlerle, sınıf kavgası yaratmak istiyenler

le mücadele etmek ve birleşmek zamanı gelmiştir. Genel Kurulumuz bu konuda birşeyler yapacağımı umuyorum.»

No var ki hiç değilse bazı değerlere aynı fikirde değildi. Söz alan bir delege, tüccara kol kanat geren Başbakan Yardımcısını söyle cevaplandırdı: «Başbakan Yardımcısına özel sektörde gosterdiği yakınıktan, vadettiği destekten dolayı teşekkür etmek gerekmektedir. Ancak kendinin sahnesi karşı memlekette duyulmakta olan büyük allerji dolayısıyla vädedilen bu destek bizim için faydalanan çok zarar getirecektir. Mümkünse bu destekten vazgeçmesini rica ederiz.»

Toplantının en ilâzî tarafı, tüccardan korkan sanayici temsilcilerinin yeniliyi kabul ederek, tüccar dışında teşkilatlanmayı reddetmeleri oldu.

TİP Çankaya İlçe Kongresi

TIP'in Çankaya İlçe kongresi, Seyhan Dârü'lââmâ salomunda, coşkun bir delege ve dinleyici kitesi önünde yapıldı. Toplantıda konuşan Aybar, Odalar Birliği Genel Kurul toplantısında, kapitalistler, sınıf mücadelelerini önleme gerekeçile, sınıf kavgasına çarpan Sîlevman Demirel'e cevap verdi: «Başbakan yardımcısını sınıf kavgasını önlemek mi istiyor? O halde hemen petrolü millîleştirsin, topraksa topak versin, her kesten giçine göre vergi almamasını sağlayacak vergi kanunları çıkarın, issizlik sigortası kanunları getirsin.»

Kaynayan kazan: CKMP

Gökhân Evliyaoğlu tarafından kaleme alındığı daha ilk cümlede,

Sosyal Yayınlar

YENİ KITABINI SUNAR

KAPITALİST TOPLUMDA SINİFLAR

Maurice Bouvier -
Ajam ve Gilbert Murry

Kitabın bölümlerinden bazıları:

- Bilimsel sosyalizm ve sosyal sınıflar
- Sosyal sınıfların bilimsel tarifine doğru
- Sosyal sınıflar ve sosyal çevreler
- İdeoloji ve sınıf suuru
- Sınıf suurundan politik teşkilatlanmaya
- Köylerde sosyal sınıflar
- İşçi sınıfının tarihi görevi

Adres: P.K. 716 - İstanbul
(Yön: 076)

Gökhân Evliyaoğlu
«Tüccar Kulübü» nden çıktı

alinin ne olduğu belli değilse de solculuğu galip gelmektedir.

Ahmet Emin Yalman İçin İşe Sunular var polis raporunda: «Malatya sultası dolayısıle kaldırıldı»

rinden anlaşılan bildiride söyle deniliyordu: «Oyunu aldığı ve temsil etmek istediği büyük halk kitleşini, işçi, köylü, küçük esnaf, küçük memur, işsiz, fakir ve çaplı milyonlarca vatandaşın ekonomik gerçeklerine ve sefalete sertim dönerken geçici bir his istismarı ile politika yapmak yolunda bulunan AP yöneticileri bu partiyi şimdi sadece kliktik bir azınlığın, büyük menfaat gruplarına äleti haline getirmişlerdir.»

Üç kişi adına hazırlanan ortak bildiri devam ediyor: «Mevcut siyasi partilerin hiçbir Türkiye'de gelişen ve dünyannın gidişine uygun, ekonomik, sosyal akımları, büyük milletimizin manevi değerleriyle bir arada temsil edebilecek bir kuruluşu ve iyi anlaşabilmiş aydınlar kadrosuna malik değildir.»

Bu sözler, geçtiğimiz haftanın sonunda Cuma günü, CKMP'nin Genel Merkez binasında, pek yakında halef selef olacakları saman Ahmet Oğuz'la Alpaslan Türkeş'in önünde, Gökhan Eviyaoglu tarafından ve kendisi ile birlikte İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ve Mustafa Kemal Erkovanlı adına başına açıklanıyordu.

Gökhan Eviyaoglu, mevcut siyasi partileri, CKMP de dahil, bir güzel boyadıktan sonra, bu partide girişlerinin gereklisini de söyle açıkladı: «Ancak CKMP bu yolda en istidatlı bir teşekkür olarak gelişmelerde ayak uydurabilmek üzere radikal hazırlıklara ve teşebbüslere girişmiş bulunuyor. Bu partide çok değerli arkadaşlarımızın bu teşebbüsleri desteklemek ve kendilerine yeni tarihi vazifede yardımcı olmak maksat ve ümidiyle nazik davetlerine icabet etmek suretiyle CKMP'ye girmiş bulunuyoruz.»

Eviyaoglu'nun sözünü ettiği radikal teşebbüslerin ise neler olduğu, birkaç gün önce gün yüzünde konuşulmuştur. Radikal deejikkiliklerin en başında, CKMP'nin Genel Başkanını değiştirmek geliyor. İcisi ve köyüne, küçük esnafa ve dar gelirenlere dayanaklı, günün sosyal meselelerine ejjemek ardundaki bir siyasi partinin başınıda, 1946 modeli bir politikacı vadırganıyordu. Ahmet Oğuz, partiyi günümüze kadar getirerek görevini yapmıştır. Artık nobet devretmek zamanı gelmiştir. Temmuzun ilk haftasında genel kongrede gidilecek, partinin başına büyük bir ihtiyacın Türk geleceğidir. Fakat bu ufak partide açığa çıkan ikilik, Türk'ün girişyle artan seçim tımitlerini gölgelemiştir.

Akçaabat Savcısı

Yurdun her yerinde olduğu gibi, Akçaabat içinde de 19 Mayıs törenleri yapılmış, Ortaokulda teripelenen bir törende müdürü yardımcı: A. Seyhan bir komusma yapmış, Atatürk devrimlerini anlatmış, Anaya ve Sosyal Adalet ilkelerini savunmuş, toprak ve vergi reformlarının İlizum ve zareerti üzerinde durmuş, petrolün millileştirilmesi gereği tezini savunmuştur.

Eh ne denir? Bu aydın kafası öğretmeni tebrik etmek, kendisine bu çahşamlarında başarılar dilemek gerekiyor, biraz sonra kapı tak tak calınmış, «Sizi savcı istiyor» haberini verilmiştir.

Akçaabat Savcısı hiddetinden kabina sızmaz bir halde, ifade almış, «sölcülük propagandası» yaptığı iddiası ile takibata geçmiştir.

Akçaabat öğretmenlerinin ve memurlarının Cumhuriyet, Aksam Milliyet gibi sol gazeteler okuduğu, Son Havadis, Yeni İstanbul ve Zafer okumadıkları, bu halin de, Akçaabat öğretmenlerinin zihniyetini anlatmaya yeter bir dellî teşkil ettiğini ileri sürülmüştür.

Ne yapsun zavallı öğretmenler? Derhal keyfiyetten Ankara'ya haberler etmişler, ilgili nezdinde teşebbüs bulunuşmasından istemislerdir.

Bu konu hakkında kendisile görüşüştüğümüz Türkiye Öğretmenler Milli Federasyonu Başkanı Sükrü Koç sunular söylemiştir: «Akçaabat Savcısının dikkân dolasarak, öğretmenler,

TÜRKİYE'DE NASIL PARA KAZANILIR?

VEHBI KOÇ DEVLET İÇİNDE DEVLETTİR!

Bay Vehbi Koç Türkiye'nin 1 numaralı iş adamıdır. O kadar büyük gücü vardır ki, inanılmaz. Bakanlarla görüşmek için vakti olmayan her Başbakan, Vehbi Koç'u derhal kabul eder. Zaten birçok politikacı ondan aklı almadan edemez. Büyüklü kurulmuş başkanlarından çoğu onun yakın müşaviridir. Oular Vehbi Koç'u destekler. Vehbi Koç da onları memleketin en değerli ve hayır evlatları olarak Bakanlara, Bakanlara salık verir. Her önemli örgütte bir adamını yerleştirmenin yolu bulur: İstanbul Ticaret Odası Başkanı Behçet Osmanoğlu şirketlerinden birinin müdürüdür. İstanbul Sanayi Odası Başkanı Fazıl Zobu, başka bir şirketinin müdürüdür. İş Bankası Genel Müdürü Bülent Yazıcı, Akbank Genel Müdürü Ahmet Dalı yakın müşaviridir. Bir mesi mümkün olan ve para kokan her yere Vehbi Koç bir adamını koymus, ya da koydurmıştır. Orneğin D.Y.K. Yönetim Kurulu şirketi olan Bozkurt Mensucat Fabrikası Müdürü Nüzhet Tekili'yi getirmiştir. Her siyasi partide adamları dostları vardır.

Bu kerte köklü olan V.K. çok akılı bir programla bütün teşebbüsleri kamu hizmeti gibi kabul ettirmeye düzeyine ermiştir. Bazi Mason vatandaşlar V.K.'un her işi sadece vatan ililiği için yaptığına kesinlikle finanz hale gelmişlerdir.

Sayın V.K., bu niteliği ve niceliği ile çok başarılı, yaman bir tıccardır. Başarlarını Türk kamu oyuna duyurmakta sayısız faydalardır olduğu inancındayız. Bu inançla V.K.'un, diğer büyük iş adamlarımızın ve banka genel müdürlülerinin başlarına YONDE zaman zaman yer vereceğiz. Şimdi V.K.'un yönetici bu lunduğu Ereğli Demir Çelik İşletmelerine demir madeni satmakta gösterdiği başarıyı kısaca anlatacağım. Demir satışı, 7 yıl süre ile, her yıl 7 milyon temiz kazanç sağlayan tatlı bir iştir. Hikaye sudur:

V.K., büyük bir iş adamı olarak, Ereğli Demir Çelik A.O.'nın Yönetimi Kurulu üyeliğine seçilmişdir. V.K., bu görevi, basitlerin zoru ile yıkladığına söyle. Herhalde öyledir. Ama V.K. bu fırsatı yaralaranmasını bilmıştır. Ereğli Çelik'in demir madenine ihtiyacı vardır. V.K., tatlı işi sezmiştir. Yönetimi Kurulundaki üyeliği onun bu konuda en ayrıntılı bilgileri elde etmesine ve ihalelerin bazı şartlarını kendi çıkarlarını memleketinkilerle bağdaştıracak şekilde ayarlanması imkânı vermek

Vehbi KOÇ

tedir. İş ihaleye çıkarılmış ve tam yaklaşık olarak 100 lira gibi yüksek bedelle V.K. ihaleyi almakta güçlük çekmemiştir. V.K. yedi yıl süre ile, her yıl takiben 35 milyon TL tutarında demir sağlamayı taahhüt etmiştir. Aradan kısa bir süre geçince V.K. Ereğli Demir Çelik'e başvurup madenlerin teslimi için gerekli yatırımları yapacak parası bulunumadığını büyük bir açık kalbiliğle anlatmış, şirketin hükümete başvurup kredi sağlanması nüfuzlere istemisti. Aksa halde sahhihdiliyi yerine getirmeyecekler.

Ereğli Çelik yetkilileri, hükümete başvurup V.K.'un dediklerini nakletmişler ve kredi bulunmadığı takdirde doğacak büyük zararları açıklı bir tablosu çizmişlerdir.

Ote yandan V.K.'un yurda yaptığı hizmetleri takdir eden gayri resmi misavirleri ile Genel Müdür Hulki Alisbah, Amerikan Karşılık Paralarından 40 milyon lira ile Etibank emrine bir madden kredi yaratılmasını telkin etmişlerdi.

Ceşitli kanallardan yürütülen koordinat bir çalışma sonunda, Amerika, Etibank emrine 40 milyon lira madeni kredi vermiş ve kredinin öncelikle Ereğli Demir Çelik ile ilgili firmalara tahsisin şart koşmuştur. Parann hemen tamamı Ereğli Demir Çelik'e ayrılmıştır. Şirket de bunun yeteri kadarnı V.K.'a aktarmıştır. Böylece V.K. yönetici bulunduğu şirkete demir cepheli sağlanabilmıştır.

bakkında işnâtlarda bulunduğu halin düşmanlığını târikhe cağıstırmıştı. Şimdi bu hâlyetinde onun çok daha ilerlemiş olduğunu söylemek istiyoruz. Keyfiyeti Adalet Bakanlığı bir teğrafla bildirdik. Savcının, öğretmen ve memurlar aleyhinde konusma nedenlerini öğrenmek istiyoruz. Öğretmen ve memurlarını dinsiz, komünist oldukları yönündeki iddiaları varsa, ortaya koymasını savcının bekliyoruz.

Dışişleri 30 yıllıkar

Londra hava meydânda eski Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkinin koluna girip, yine eski Milli Savunma Bakanı İlhami

Sancar meydanda bırakılan meşhur Bilyâkelçi Kemal Nejat Kavur'un hikâyesini biliyoruz. Bu olay üzerine merkez emrine alınan Kemal Nejat Kavur'ı yeni bir görevde tâyin etti. Feridun Cemal Erkin çok çalışmış, her defasında «suzun zaman hârîte görüp yaptığı» milâhâzâsi ile yapılmak istenen tâyinler durdurulmuştu.

Üçüncü İnönü Hükümetinin dursırılması üzerine Feridun Cemal Erkin, daha Uğrılık kabinesi kurulmadan bir kararname hazırlamış, yakın dostu ve meslekâsi Kemal Nejat Kavur'bu defa Bern Büyükelçiliğine atamıştır. Buna alt agree'man gelmiş, fakat Bakanlar Kurulundan çıkışını o kadar kolay olmamıştır. Kemal

veremem» diyemez. Dediği zaman yakasına yapışır. 10 milyonlara bir dillus faizli kredi sağlandığını göre, hiç değilse demirin ton fiyatı 100 liradan 90 liraya indirilir. Ama V.K. normal vatandaş değildir. Türkiye'nin 1 numaralı iş adamıdır. Büyük iş adamı olduğumu Ereğli Demir Çelik içinde de ispatlamıştır. Yöneticisi bulunduğu Ereğli Demir Çelik'in cehver ihtiyacını keşfederek maden yatakları kapattı. Cehver satış ihalesini tatlı bir fiyatla kazanmıştır. İş yürütmek için gerekli parayı, devleti ve Ereğli Çelik'i araya sokarak sağlamıştır. Aksa başında bir şahsi da kâra ortak olarak demir cepheli sağlayıp, Yıldız kâr 7 milyon liradan aşağı düşümiyecektir. İş bilenin, kılıç kuşanındır.

MAS otobüslerinin kapkaççı patronu nasıl zengin oldu?

V.K. özel teşebbüsün medarı iftihândır. Ne var ki, özel sektörün bu başarılı örneklerinin yanı sıra «demokrasinin ayrılmaz elçisi» olan bu sektörün İlbarını kuran iş adamları vardır. MAS Turizm Ltd. Şti.'nin yüzde 90 hissesini elinde tutan şoför muavinliğinden yetişme Mehmet Hanoğlu bu tiplerden biridir.

MAS şirketi, üç yıl kadar önce bir otobüs işletmesi olarak kurulmuştur. Şirketin sermayesi 15 milyon lira gösterilmiştir, fakat ancak 300 bin lira yatırılmıştır. Şirket daha kuruluş annéesinde 4 otobüs sağlamıştır. MAS, üç yıl gibi kısa bir zaman içinde, aklı almadır bir ustalıkla çeşitli bankalardan 18 milyon lira kredi elde etmiştir! Mesela Mehmet Hanoğlu, bir ithalâtçıdan büyük bir şehrin ismini taşıyan bankaya alt 2,5 milyon liralık hisse senedini, tek kurus ödemeden uzun vadeli bono karşılığı satın almıştır. Hanoğlu, böylece bankanın en büyük hissedarı haline gelmiştir. En büyük hissedar, bankadan 3,5 milyon lira kredi almıştır! Hanoğlu, bu kadardan da yetinmemiş, para siz ele geçirdiği bankanın hisse senetlerini, asıl işi madenlerle uğraşmak olan bir devlet bankasına rehîn ederek oradan 2,5 milyon lira sağlamıştır! Oyun henüz bitmemiştir. Tuttuğunu alın eden Hanoğlu, turizm edebiyatından yararlanma fırsatı da tabii kaçırılmıştır. Turizm fonundan elde ettiği lisansla 8 otobüs ithal etme imkânını kazanmıştır. Hanoğlu, sekiz yerine on otobüs ithal etmiştir.

Turizm fonu yoluyla ithalât yüzde 25 oranında avantaj sağlanmasıdır, bu sebeple fondan getirilen otobüslerin ilk yıl süre ile satışı yasaktır. Ne var ki, daha sonra Türkiye'ye giren girmez, otobüslerden sekizi Hanoğlu'nun yakalarına satılmış gibi gösterilmiş ve onlar adına trafiğe kaydedilmiştir. Satışlarından MAS muhasebesine tek kurus girmemiş, fakat kredi kurumlarından biri tarafından ona 100 liralık kredi verilmiştir. Hanoğlu, bu kredi ile 100 liralık kredi elde etmiştir. Daha sonra 100 liralık kredi 150 liralık kredi ile 150 liralık kredi 200 liralık kredi ile 200 liralık kredi 250 liralık kredi ile 250 liralık kredi 300 liralık kredi ile 300 liralık kredi 350 liralık kredi ile 350 liralık kredi 400 liralık kredi ile 400 liralık kredi 450 liralık kredi ile 450 liralık kredi 500 liralık kredi ile 500 liralık kredi 550 liralık kredi ile 550 liralık kredi 600 liralık kredi ile 600 liralık kredi 650 liralık kredi ile 650 liralık kredi 700 liralık kredi ile 700 liralık kredi 750 liralık kredi ile 750 liralık kredi 800 liralık kredi ile 800 liralık kredi 850 liralık kredi ile 850 liralık kredi 900 liralık kredi ile 900 liralık kredi 950 liralık kredi ile 950 liralık kredi 1000 liralık kredi ile 1000 liralık kredi 1050 liralık kredi ile 1050 liralık kredi 1100 liralık kredi ile 1100 liralık kredi 1150 liralık kredi ile 1150 liralık kredi 1200 liralık kredi ile 1200 liralık kredi 1250 liralık kredi ile 1250 liralık kredi 1300 liralık kredi ile 1300 liralık kredi 1350 liralık kredi ile 1350 liralık kredi 1400 liralık kredi ile 1400 liralık kredi 1450 liralık kredi ile 1450 liralık kredi 1500 liralık kredi ile 1500 liralık kredi 1550 liralık kredi ile 1550 liralık kredi 1600 liralık kredi ile 1600 liralık kredi 1650 liralık kredi ile 1650 liralık kredi 1700 liralık kredi ile 1700 liralık kredi 1750 liralık kredi ile 1750 liralık kredi 1800 liralık kredi ile 1800 liralık kredi 1850 liralık kredi ile 1850 liralık kredi 1900 liralık kredi ile 1900 liralık kredi 1950 liralık kredi ile 1950 liralık kredi 2000 liralık kredi ile 2000 liralık kredi 2050 liralık kredi ile 2050 liralık kredi 2100 liralık kredi ile 2100 liralık kredi 2150 liralık kredi ile 2150 liralık kredi 2200 liralık kredi ile 2200 liralık kredi 2250 liralık kredi ile 2250 liralık kredi 2300 liralık kredi ile 2300 liralık kredi 2350 liralık kredi ile 2350 liralık kredi 2400 liralık kredi ile 2400 liralık kredi 2450 liralık kredi ile 2450 liralık kredi 2500 liralık kredi ile 2500 liralık kredi 2550 liralık kredi ile 2550 liralık kredi 2600 liralık kredi ile 2600 liralık kredi 2650 liralık kredi ile 2650 liralık kredi 2700 liralık kredi ile 2700 liralık kredi 2750 liralık kredi ile 2750 liralık kredi 2800 liralık kredi ile 2800 liralık kredi 2850 liralık kredi ile 2850 liralık kredi 2900 liralık kredi ile 2900 liralık kredi 2950 liralık kredi ile 2950 liralık kredi 3000 liralık kredi ile 3000 liralık kredi 3050 liralık kredi ile 3050 liralık kredi 3100 liralık kredi ile 3100 liralık kredi 3150 liralık kredi ile 3150 liralık kredi 3200 liralık kredi ile 3200 liralık kredi 3250 liralık kredi ile 3250 liralık kredi 3300 liralık kredi ile 3300 liralık kredi 3350 liralık kredi ile 3350 liralık kredi 3400 liralık kredi ile 3400 liralık kredi 3450 liralık kredi ile 3450 liralık kredi 3500 liralık kredi ile 3500 liralık kredi 3550 liralık kredi ile 3550 liralık kredi 3600 liralık kredi ile 3600 liralık kredi 3650 liralık kredi ile 3650 liralık kredi 3700 liralık kredi ile 3700 liralık kredi 3750 liralık kredi ile 3750 liralık kredi 3800 liralık kredi ile 3800 liralık kredi 3850 liralık kredi ile 3850 liralık kredi 3900 liralık kredi ile 3900 liralık kredi 3950 liralık kredi ile 3950 liralık kredi 4000 liralık kredi ile 4000 liralık kredi 4050 liralık kredi ile 4050 liralık kredi 4100 liralık kredi ile 4100 liralık kredi 4150 liralık kredi ile 4150 liralık kredi 4200 liralık kredi ile 4200 liralık kredi 4250 liralık kredi ile 4250 liralık kredi 4300 liralık kredi ile 4300 liralık kredi 4350 liralık kredi ile 4350 liralık kredi 4400 liralık kredi ile 4400 liralık kredi 4450 liralık kredi ile 4450 liralık kredi 4500 liralık kredi ile 4500 liralık kredi 4550 liralık kredi ile 4550 liralık kredi 4600 liralık kredi ile 4600 liralık kredi 4650 liralık kredi ile 4650 liralık kredi 4700 liralık kredi ile 4700 liralık kredi 4750 liralık kredi ile 4750 liralık kredi 4800 liralık kredi ile 4800 liralık kredi 4850 liralık kredi ile 4850 liralık kredi 4900 liralık kredi ile 4900 liralık kredi 4950 liralık kredi ile 4950 liralık kredi 5000 liralık kredi ile 5000 liralık kredi 5050 liralık kredi ile 5050 liralık kredi 5100 liralık kredi ile 5100 liralık kredi 5150 liralık kredi ile 5150 liralık kredi 5200 liralık kredi ile 5200 liralık kredi 5250 liralık kredi ile 5250 liralık kredi 5300 liralık kredi ile 5300 liralık kredi 5350 liralık kredi ile 5350 liralık kredi 5400 liralık kredi ile 5400 liralık kredi 5450 liralık kredi ile 5450 liralık kredi 5500 liralık kredi ile 5500 liralık kredi 5550 liralık kredi ile 5550 liralık kredi 5600 liralık kredi ile 5600 liralık kredi 5650 liralık kredi ile 5650 liralık kredi 5700 liralık kredi ile 5700 liralık kredi 5750 liralık kredi ile 5750 liralık kredi 5800 liralık kredi ile 5800 liralık kredi 5850 liralık kredi ile 5850 liralık kredi 5900 liralık kredi ile 5900 liralık kredi 5950 liralık kredi ile 5950 liralık kredi 6000 liralık kredi ile 6000 liralık kredi 6050 liralık kredi ile 6050 liralık kredi 6100 liralık kredi ile 6100 liralık kredi 6150 liralık kredi ile 6150 liralık kredi 6200 liralık kredi ile 6200 liralık kredi 6250 liralık kredi ile 6250 liralık kredi 6300 liralık kredi ile 6300 liralık kredi 6350 liralık kredi ile 6350 liralık kredi 6400 liralık kredi ile 6400 liralık kredi 6450 liralık kredi ile 6450 liralık kredi 6500 liralık kredi ile 6500 liralık kredi 6550 liralık kredi ile 6550 liralık kredi 6600 liralık kredi ile 6600 liralık kredi 6650 liralık kredi ile 6650 liralık kredi 6700 liralık kredi ile 6700 liralık kredi 6750 liralık kredi ile 6750 liralık kredi 6800 liralık kredi ile 6800 liralık kredi 6850 liralık kredi ile 6850 liralık kredi 6900 liralık kredi ile 6900 liralık kredi 6950 liralık kredi ile 6950 liralık kredi 7000 liralık kredi ile 7000 liralık kredi 7050 liralık kredi ile 7050 liralık kredi 7100 liralık kredi ile

Fethi Naci

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE SOSYALİZM

Arkadaşımız Fethi Naci'nin uzun zamandır üzerinde çalıştığı «Az Gelişmiş Ülkeler ve Sosyalizm», Gerçek Yayınevi'nin ilk kitabı olarak yayımlandı. Kitapta, az gelişmiş ülkelerin karma ve ekonomik bağımsızlıklarına kavuşma meseleleri, az gelişmiş ülkelerle emperyalizmin çatışmaları anlatılmakta, ayrıca, Cezayir, Mısır, Gana, Gine, Mali ve Birmania gibi az gelişmiş altı ülkede kapitalist olmayan yolun nasıl uygulandığı ve sosyalizme doğru nasıl yol aldığı canlı gerçekler halinde gösterilmektedir. Geniş yankılar uyandıracığını inandığınız kitabın ÖNSÖZ'ünü okurlarımıza sunuyoruz.

Yirminci yüzyıl başlarında bir tek dünya vardı: bükünme tanınan egemenliği bir uçtan bir uca bütün yeryüzüne kabul ettiren kapitalist dünya. İkinci dünya sözü edilmeden «Üçüncü Dünya» sözünün kitapları, dergileri, gazeteleri kaplaması çok ilgi çekicidir. Ve bütün bunlar yaşadığımız yüz yıl içinde gerçekleşmemiştir.

DEĞİŞEN DÜNYA

Dünyanın nasıl şartı bir hızla değiştigiğini görevlilik için 100 yıl öncesini hatırlamak yeter.

Büyük Britanya: Değişmez gibi görünen kapitalist düzenin sembolü. Denizler hâkimi. Dünyanın sanayi atölyesi. En büyük sömürge imparatorluğunu merkezi. Ne var ki Chartisme'in mirasçıları sermayeye karşı yürüttükleri savaşı bırakmuyorlar. Yeni trade-union'lar çıktı ortaya.

Fransa'da, ikinci imparatorluğun başına geçen Napoleon III, grevcilere zulmeden, Fransız egemenliğine karşı ayaklanan Cezayirileri kan dökerek eziyor, Meksika'ya asker sevkine devam ediyor.

Prusya'da, Bismarck, kan dökerek, Alman topraklarını birleştiriyor. Alman imparatorluğunu kuruyor, Danimarka'ya karşı savaşa başlıyor, Avusturya ve Fransa'ya karşı savaş hazırlıklarına giriyor.

İtalya'da kapitalistler ve toprak kanunu taraftarları anlaşıyorlar. Burjuva demokratik devriminin ideallerine ibaret.

Rusya: Alexandre II'nin köleliği kaldırmasından bu yana sadece 3 yıl geçmiş. Bütün memlekette işçi ve köylü hareketleri almış yürütülmüş. Özgür düşüncüler tevkif edilmekte. Polonya'da bir ayaklanması bastırılıyor. Ve Saint - Petersburg'ta hisse senetli ilk Rus bankasının kuruluşu.

Birleşik Amerikan: Güney - Kuzey savaşları. Lincoln yeniden Birleşik Devletler Başkanı seçiliyor. Kongre, köleliğin kaldırılması ile ilgili hükmü düzelten, iyileştiren bir karar kabul ediyor.

Japonya: Memleket feodalizmin egenliğinde, Birleşen İngiliz, Amerikan, Hollanda ve Fransız filoları Shimonoseki'yi topa tutuyor. Japonya boyun eğiyor ve Shimonoseki boğazını yabancı gemilerde açmak zorunda kalıyor.

Ve Çin: Ingiliz ve Fransız silahlı kuvvetleri Tai-ping hareketinin bastırılmasına katıyorlar. Harekete katılanların hepsi öldürülmüyor.

Dünya, henüz, «tek dünya» döneminde. Kapitalizm, gelişmesini sürdürüyor. Yeni üretim kuvvetleri yaratıyor. Birçok Avrupa memleketlerinde ve Birleşik Amerika'da sanayi alanında devrimler görüyorum. El emeği yerini makineye bırakıyor. Millî ekonomilerin bir başlarına sürüp gitmelerine son verilerek bir dünya pazarı kuruluyor.

Ne var ki kapitalizmin birtakım çelikleri, sosyal gelişmeyi sonuna kadar götüremesini imkansız kılmıştır. Sosyal hayatın kimi yanlarını hızla geliştiren kapitalizm, kimi yanlarındaki gelişmeye köstekliyor, önlüyor, bütün toplumun çalışmaya biriken zenginlikleri har vurup harman savuruyor. Ve yükseliş devrini tamamıyor, sosyal gelişmeyi ileri götürürcü bir dilen olmaktadır. Sosyal gelişmeyi ileri götürmek görevini yüklenen kuvvet, kapitalist düzenin içinden çıkarıyor: sanayi emekçileri. Ve işçi sınıfı tarih alanına girdiğini gösteren biri burjuvazi devrimci niteliğini kaybetmiştir. İşçi sınıfına karşı toplumun en gerici sosyal kuvvetleriyle, dündü düşmanlarıyla (topluk aşaları, askeri kılıklar, papaz sınıfı), işbirliğine giriyor.

XIX. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılın başı, üretim kuvvetlerinde çok daha büyük gelişmelere tanık oluyor. Buhar çağının yerini elektrik çığı alıyor. Ve serbest rekabet kapitalizmi tekneli kapitalizme dönüştürür. Başlayan çağ, emperyalizm çağıdır. Serbest rekabeti reddeden emperyalizm, kendisyle birlikte, gittiği her vere şiddet, baskısı ve zulumu gotürüyor. Bağımsız halkların politik bağımsızlığına son veriyor. Ve emperyalizmi politik bir gericiliğe dönüştürür.

Bu olsun, «tek dünya»nın doğusu, gelişmesi ve çokluğu oluşudur.

Bu olsun, ikinci ve üçüncü dünyaların tarih sahnesine çıkış, kandillerini kabul ettiği ve bir gelişmeyi sürdürülü olusudur.

ÜÇUNCU DÜNYA

İkinci dünya, konumuzun dışında. Eski dünüm da söyle.

Bu kitap, «Üçüncü Dünya»nın sözünü edecektir. Üçüncü Dünya'nın sözünü ederken elbette üçüncü bir dünya içinde olduğumuza gözden tek etmeyeceğiz.

Üçüncü Dünya, az gelişmiş ülkeler, geri kalmış ülkeler, gelişme yolundan ilerleyen... Binalar, son yılların terimleri. Üçüncü dünya, üçüncü dünya olduğumun bilincine varmadan önce sadece sömürge idi, yarış-sömürge idi. Üçüncü Dünya'nın az gelişmiş ülkeleri olmaktan kurtulmak, her şeyden önce, Üçüncü Dünya'nın az gelişmiş ülkeleri olduğumun bilincine varma-la mümkün. Bu bilincinme - hızlandıktır.

Üçüncü Dünya'daki ülkelerin çokluğuna rağmen (1964 Haziranında Birleşmiş Milletlerin ticaret ve gelişme konusunda düzenlenen konferansa katılan az gelişmiş ülkelerin imzaladıkları ortak bildirinin altında tam 75 memleketin imzası vardır) bu ülkeleri birlestiren ortak çizgiler vardır. Bu ortak çizgilerin en kahin, bu ülkelerin bağımlı ülkeler olduğunu, politik bakımından bağımlılık, ekonomik bakımından ba-

şamlılık. Ve bu bağımlılığın sonucu olarak kapitalist ülkelerin mali sömürgecilik (yabancı sermaye yoluyla) ve ticari sömürgecilik (mamul maddelerin fiyatlarını yükseltip tarım ürünlerinin ve iptidai maddelerin fiyatlarını düşürerek).

Az gelişmiş ülkelerin gerçekinin rakamlarla ifadesi mümkün değildir:

- Az gelişmiş ülkelerde kişi başına yıllık ortalaması gelir 60 dolardır; bu rakam, gelişmiş kapitalist ülkelerde 800 dolardır;
- Az gelişmiş ülkelerde okuma - yazma bilenlerin oranı binede 135'tir; bu oran, gelişmiş ülkelerde binede 985'tir;
- Az gelişmiş ülkelerde ortalaması insan ömrü 35 yıldır; gelişmiş ülkelerde ise 65 yıl;
- Az gelişmiş ülkelerde alınan besin günde 1.850 kaloriliktit; bu rakam, gelişmiş ülkelerde 3.140'tır;
- Az gelişmiş ülkelerde 100.000 kişiye 8 doktor düşmektedir; gelişmiş ülkelerde 102 doktor.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER

VE EMPERIALİZM

Az gelişmiş ülkeler, Asyalılarıyla, Afrikalıyla, Güney Amerikalılarıyla, bu gerçekleri değiştirmek, insanca yaşamamın yollarını aramak, bulmak ve uygulamak savaşı içindeler.

Politik bağımsızlık, az gelişmiş ülkeler için büyük bir adım. Ne var ki, politik bağımsızlığın gerçek bir değer kazanması ancak tam bir ekonomik bağımsızlıkla mümkün. Bunun için çağımızda milli kurtuluş hareketlerinin en büyük hedefi ekonomik bağımsızlık olmuştur. Ekonomik bağımsızlık savaş, politik bağımsızlık savaşının mantıklı bir sonucudur, ve bu bağımsızlıkta sonrakı gelir. Bu dönemde, özgürlüklerine kavuşmuş ülkelerin can düşmanları, emperyalizm ve emperyalizmin yeni-sömürgeçilik politikasıdır. Bunun için ekonomik bağımsızlık savaş, bugün, antiemperyalist savaşın kesin bir faktörü haline gelmiştir.

Emperyalist devletler, sömürge'lere artık ihtiyaçları olmadığını, bu ülkelerin iptidai madde kaynağı olmamak bakımından eski önemlerini kaybetmelerini, bir pazar olarak, bir sermaye ihrac bölgesi olarak bir değer ifade etmediklerini söylerler. Delil olarak, tabii iptidai maddelerin yerini sentetik maddelerin aldığı, emperyalist devletlerin dış ticaretinde az gelişmiş ülkelerin payının azaldığını ve gelişmiş ülkeler arasında sermaye ihracının rolünün arttığını ileri silerler.

Bu sözler gerçeğe uymamaktadır.

Sentetik maddeler kullanılmakla birlikte iptidai maddelerin önemini kaybetmemiştir. Milletlerarası tekeller hâlâ petrol konusuya sarhoş olmaktadır, hâlâ Asya'nın, Afrika-

nın, Güney Amerika'nın zengin madenlerinin peşinde koşmaktadır. Sadece, maden zenginliklerinin her ülkede, özellikle emperyalist ülkelerde, eşit şekilde bulunmaması söz konusu değildir. Tekeller, başka memleketlerdeki en kârlı iptidai maddelerin kaynaklarını ele geçirmişler ve işletmişlerdir; bugün, bunları bırakmayı değil, daha az maliyetle çalışabilecekleri yeni kaynaklar bulmayı düşülmektedirler. Sentetik maddeler ise tabii iptidai maddelerin fiyatlarını istedikleri seviyede tutmak için kullanmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerin milletlerarası ticaretteki payı nisbet olarak azalmaktasına da mutlak olarak artmaktadır; bu durum, tekellerin korkunç kârlar elde etmeleri imkânını sağlamaktadır. Tekelci kapitalizm, ürettiği bütün ürünler iç pazarda satıp biretmeyeceği için, dış pazarlara yayılmağa çalışmaktadır. Emperyalist kuvvetler, iç ekonomik gelişmelerini öbür ülkelerin ve başta az gelişmiş ülkelerin zararına çözmeğe çalışmaktadır.

Sermaye, milli hudutlar içinde duramaz hale gelmiştir. Ve işçilik, ve topraklar, vb. ucuz oldukça tekeller, sermaye yatırımı ve ucuz işçi bölgeleri olarak kullanmak üzere az gelişmiş ülkeleri ele geçirme çabaçıklarıdır. Çalışmaktadır.

Emperyalist kuvvetler, az gelişmiş ülkelerde yalnız ekonomik sömürme bakımından değil, askeri bakımından da, stratejik bakımından da yanaşmaktadır. Bu ülkelere askeri bloklara sokmakta, topraklarında askeri üsler kurmaktadır. Bunun için emperyalizmin yeni-sömürgeçilik politikası, az gelişmiş ülkeleri kapitalist bir düzen içine sürüklemeye, kapitalist dünya ekonomisinin yörüngesinde tutmağa çalışmaktadır.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER

VE KAPITALİST KALKINMA YOLU

Az gelişmiş ülkelerde bu metodla kalkınmak mümkün müdür?

Ekonominin bağımsızlığı kavusmak için az gelişmiş ülkelerin birtakım önemli tedbirler almaları gereklidir: Yabancı tekellerin millileştirilmesi, ekonomide kamu sektörünün desteklenerek geliştirilmesi, genişletilmesi, planlı ekonominin geliştirilmesi, sayınleşme, tarım reformu..

Bu tedbirlerin tâlibi, millî ve demokratik bir program meydana getirir. Bu program, demokratik devrim çerçevesini geçmez; çünkü bu tedbirler, sosyalist nitelikte tedbirler değildir. Amaç, sömürge egenliğinin artıklarını tasfiye etmektir. Fakat deneyler, burjuvazının yönetiminde bu programı gerçekleştirmenin mümkün olmadığını göstermektedir.

Az gelişmiş ülkelerin burjuvazisi antiemperyalist ve antifeodal devrimi mantıklı sönucuna söylememektedirler. Demokratik

millî program, burujazinin egemenliği altında gerçekleşemiyor, çünkü bu programın gerektirdiği dönüşümler kapitalizmin dar çerçevesini aşıyor. Millî kurtuluş devrimi, bugünkü sahnesinde, burjuva demokratik devriminden daha derin ve daha geniş.

Özgürüklerine kavuşmuş ülkelerin devletleri, kapitalist gelişme yoluya ekonomik bağımsızlığa kavuşmanın ve asılık geriliğin yok etmenin imkansız olduğunu göstermiştir.

Once, kapitalist yoldan kalkınma, az gelişmiş ülkeleri dünya ölçüsündeki kapitalist işbölümü sistemi içinde tutacaktır; bu durumda, bu ülkelerin emperyalist memleketlere tarım ürünlerini ve iptidai maddeler sağlayan ülkeler olmaktan kurtulmalarına imkân yoktur.

Sonra, kapitalizm, gelişme yolundaki ülkelerin millî ekonomilerinin geri vapıını değiştiremez. Bu ülkelerde millî sermaye zayıftır, gerçek bir sanayileşmeye ve târîmda ilerlemeyi başaramaz. Kapitalist sermaye birikimi metodları, millî kalkınmanın gerektirdiği büyük işler için zorlu olan sermaye birikimini sağlayamaz.

Batıda kapitalizm, ya'ız kendi emekçisini değil, sömürgeleri de sönürecek sermaye birikimini sağlamıştır. Az gelişmiş ülkelerin ne sömürgeleri vardır, ne de sömürgecekleri dış pazarlar.

Kapitalizmin Batı ülkelerine sahâdeyi yâlik kalkınma hızı, kapitalist gelişme döneminde, ortalama yüzde 2 kadardır. Oysa az gelişmiş ülkeler çok daha hızla kalkınmak zorundadırlar.

Ayrıca, deneyler sunu göstermektedir: millî kalkınma alanında en büyük başarılar, kitlelerin kalkınmaya, sosyal, ekonomik ve politik meselelerin çözülmüşine aktif bir şekilde katıldıkları, sosyal hayatı demokrasının gerçekten işlediği az gelişmiş ülkelerde görülmektedir. Oysa, köklü hareketlere girişmekten aciz oluşu bir yana, kapitalizm kitlelerin inisiyatifini frenlemekte, millî kalkınmanın gerektirdiği işlerde kitlelerin güçlerini seferber etmekten korkmaktadır.

Böylece hayat, ekonomik bakımından seviyeli ülkelerin hayatı dâvalarını çözmek konusunda kapitalizmin iktidarlığını gözler önüne sermektedir.

Bu ülkeler için bir başka kalkınma yolu, kapitalist olmayan bir yol, bir sosyalist yol mümkün müdür?

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE SOSYALİZM

Günümüzün şartları içinde, millî kurtuluş hareketlerini sadece su veya bu memleketin iç gelişmesi bakımından incelemek eksik ve yetersiz olur. Az gelişmiş ülkelerin millî kurtuluş hareketleri, yalnız iç şartlara değil, dış şartlara da, özellikle emper-

yalizmle sosyalizm arasındaki mücadelenin şartlarına da bağlıdır.

Eski, kapitalizmin varyantlarında kayıtsız şartsız hâkim olduğu zamanlarda, devrim yoluyla bağımsızlık kazanılmış, en çok, bir sömürge toplumundan kapitalist bir topluma geçiş şartları hazırlanabiliyor; bugün bu yetmiyor. Antiemperyalist ve antifeodal millî devrim, burjuva demokratik devrim çerçevesi içinde kalıyor. Uyanan, örgütlenen ve politika alanına çakan halk yığınları bu devrin derin bir sosyal devime dönüşmesini belirliyorlar.

Millî kurtuluş hareketleri, yeni şartlar içinde oluşan, yeni hareketlerdir. Bunlar, nitelikleri ve özellikleriyle, yürüttüğü kuvvetleri ve görevleriyle, eski burjuva demokratik devrimlerinden ayırlar. Başka özelilikleri, ezilen, sömüren sömürge ve varis sömürge halklarının antiemperyalist ve antifeodal millî kuruluş devrimleri olarak ortaya çıkmaları ve gelişmeleridir. Bunları doğuran, asılık bir gerilige son vermek zorunludur. Başlangıçta, antiemperyalist ve kurtarıcı bir niteliği olan devrim, sonra, olayların mantığına uyarak, kapitalizme karşı yönelen bir devrim haline gelmektedir.

Az gelişmiş ülkelerin sosyalizme meselesi, bu ülkelerde devime hâne sınıfının öncülük edeceğii meselesini getirmektedir. Bugün «Millî demokrasi» denen ölüs, ilk önce «Yeni demokrasi» adı altında ortaya sürüldüğü zaman, Yeni Demokrasi'nin kayıtsız şartsız ve başlangıçtan itibaren işçi sınıfının ve partisinin yönetimi altında kurulabileceği iddia edilmisti. Bu iddia, bu iddianın ortaya atıldığı ülkenin o günkü şartları içinde doğrudur da. Oysa bugün, işçi sınıfının öncülüğü olmadan, birtakım az gelişmiş ülkeler kapitalist olmayan yolu seçmişler ve sosyalizme doğru gidin şartlarını hazırlamaya kovulmuşlardır. Mali'de ve Zanzibar'da önemli rolden ayınlardadır. Birmanya'da kapitalist olmayan yolu ordu gerçekleştirmektedir. Cezayir ve Küba'da asıl rolü köylüler oynamışlardır.

Çağımızın millî kurtuluş hareketlerinin ilk hedefi toplumun sosyalist bir değişimini gerçekleştirmek değildir; fakat, bu hareketlerin sınıflı özü ve sosyal yönü, burjuva sınıfının isteklerinin yerine getirilmesiyle, gerçekleşmiş, sonrada ulaşmış olmaz. Millî burjuvazi iktidara gelse bile, son tahilde, devrim kapitalizm çerçevesi içinde tutmanın mümkün olmadığını görür. Genel demokratik özgürlüklerin tanınması, ister istemez kapitalizme karşı çıkmak sonucunu doğurur. Bunun için, bu hareketler, ancak feudalizme ve kapitalizme karşı yürütülen bir mücadele içinde gelişebilir, topluma kök salabilir ve ilerleyebilir.

Millî kurtuluş hareketleri, ekonomik ve sosyal gelişme bakımından çeşitli sınıflarda bulunan ülkelerde meydana gelmektedir. Kiminin gelişmiş bir sanayii, farklı sosyal sınıfları vardır; kiminde ise sanayi henüz doğmaktadır, işçi sınıfı yok denenecek kadar azdır. Sosyal sınıfların tescilli hâlinin başlangıç durumunda olan ülkeler vardır. Bütün bu ülkeler, her ilköde millî kurtuluş hareketinin alacağı şekli cizer; ama sosyalizme geçişlerine engel olamaz.

Millî kurtuluş hareketinden sosyalist devime geçiş çeşitli şekillerdir. Küba ve Cezayir gibi ülkelerde, halk kitlelerinin rolü kesindir, apaçık bir şekilde bellidir, devrim aşından yukarıda doğru gerçekleşmiştir. Ama kitlelerin devrimci attılışının yetersiz olduğu bazı ülkelerde devrim yurdan aşağıya da olabilir; ne var ki, bu durumda da, siyasi iktidarin kitlelere davamı şarttır; sosyalizme götüren değişimlerin gerçekleşmesi ancak bu yoldan mümkün olabilir.

Az gelişmiş ülkelerin sosyalizme meselesi, bu ülkelerde devime hâne sınıfının öncülük edeceğii meselesini getirmektedir. Bugün «Millî demokrasi» denen ölüs, ilk önce «Yeni demokrasi» adı altında ortaya sürüldüğü zaman, Yeni Demokrasi'nin kayıtsız şartsız ve başlangıçtan itibaren işçi sınıfının ve partisinin yönetimi altında kurulabileceği iddia edilmisti. Bu iddia, bu iddianın ortaya atıldığı ülkenin o günkü şartları içinde doğrudur da. Oysa bugün, işçi sınıfının öncülüğü olmadan, birtakım az gelişmiş ülkeler kapitalist olmayan yolu seçmişler ve sosyalizme doğru gidin şartlarını hazırlamaya kovulmuşlardır. Mali'de ve Zanzibar'da önemli rol oynadı. Birmanya'da kapitalist olmayan yolu ordu gerçekleştirmektedir. Cezayir ve Küba'da asıl rolü köylüler oynamışlardır.

Üçüncü lünya'nın meselelerini yalnız bu dünya içinde değil üçüncü bir dünya içinde görmek gereklidir. Üçüncü dünyadaki şartları içinde birçok az gelişmiş ülkelerin devrimci yöneticileri antikapitalist ve sosyalist bir tutumu benimsediler. İçlerinde en ileri olanlar, giderek, sosyalist ideolojisi kabul etmektedirler. Kapitalizmle ilişkilerini kesmeleri, önceden tasarlanmış doktrinal bir seçenek olmaktan çok, devrimci gidişin zorladığı bir durumdur. Emperyalizme ve iç irticâ karşı yürütülen savaşın mantığı, devrimlerin demokrat yöneticilerini her zaman daha sola doğru, daha köklü dönüşümlere doğru itmiştir. Hayat, onlara, gerçek millî bağımsızlığı, toplumun sömürgeleştirilmiş yapısını değiştirmenin, halk kitlelerini refah kavuşturmanın ancak halka dayanarak gerçekleştirilebileceğini öğretmiştir.

Yürüttülen savaşta birtakım yöneticiler fire vermişler, emperyalizmle birlikte — rak aksı iniklâpçılardan saflarına geçmislerdir. Ama bunların devrimci kanatları halka sıklıkla bağlıdır ve köklü burjuva sosyalizmi saflasını aşarak bilimsel sosyalizme ergeç varmaktadır. Gelişmenin mantığı, köklü burjuva aydınlarından gelme namusu politika yöneticilerinin sosyalizmin kesin rolünü anlamalarını mümkün kılmaktadır. Bunun için devrimin özünü görmemek, birtakım biçimsel sebepler yüzünden bunu gözden kaçırınca büyük bir hatâ olur.

BÜT KİTAP

Bu kitap iki bölümde meydana gelir. Birinci bölümde bütün az gelişmiş ülkelerin ilgilendiren genel ve ortak meseleler ele alındı. İkinci bölümde, sosyalizm yolundaki az gelişmiş 6 ülkenin deneyleri anlatılmaktadır. Kitabın hazırlanmasında emeği geçen iki arkadaşma, Selahattin Hilâvâla Osman Okuz'a teşekkür ederim.

Ortak meselelerin en önemlidisi olan «Toprak Reformu» üzerinde durmadık. Bu konuda yayınlanmış değerli eserler ve incelemeler var dijimizde; okurlar o eserlerde aradıklarını bulabilirler.

Kitaptaki vzaların çoğu çeviri; öbürlerde bu konuda yayınlanmış eserlerden, incelemelerden yararlanarak hazırlanmış vzalar, derlemeler. Kitabın amacı, az gelişmiş ülkelerin meselelerini, özellikle az gelişmiş ülkelerin düşüncilerinden, yöneticilerinden yararlanarak tartışma konusu yapmak ve yarmaktır. Sosyalizmin hazır recepteleri yoksa da, az gelişmiş ülkelerde sosyalizme ulaşmak için yapılan çalışmaların izlenmenin, bilinen faydalari açık.

Beni en çok Cezayir Devlet Bakanı Ahmed Ben Bella'nın bir sözü düşündürdü. «Cezayir'de kaldıkları süre Fransız teknisyenleri ve kendilerine danıştırmız uzmanlar, insan faktörünü ya görmemişler, ya da önemsememişlerdi» diyor Ben Bella. Ve Cezayir insanların, daha doğrusu Cezayir emekçisinin en zor şartlar içinde bile neler yapabileceklerini anlatıyor.

Yeni-sömürgecilik, ülkemizde önce kafaları sömürgeletti; Türkiye'nin meselelerini Türklerin çözümeceği valam büyük bir doğru gibi kafalara yerleştirildi. Bu kitap, bu yalana karşı çıktı. Bize çok daha geri toplușular, çok daha zor şartlar içinde, ülkelerde gerçek bir kalkınma yoluna sokabilmeler, halkları aydın bir gelecek hazırlamaya başlamışlardır. Çünkü geri kalmışlığın suçu halkta değil, ya emperyalizmin, ya da yerli hâkim sınıfların sömürgecililiğindedir. Emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı yürütülecek savaş, gerçek bir bağımsızlığın ve kalkınmanın vazgeçilmez şartıdır. Ve tarihinin gösterdiği gibi, Türk halkı bunu yapmaya kaadir. Bunun için, sosyalizme inanmak Türkiye'ye inanmak demektir, diyorum. Ve sâire hak veriyorum:

Herhal ilededir yaşanacak günlerin en güzelleri

«Az Gelişmiş Ülkeler ve Sosyalizm», Gerçek Yayımları, Fiyat: 7,5 lira. İsteme adresi: Gerçek Yayınevi - P.K.655 - İstanbul.

Petrol Dâvâmız

Turhan Feyzioğlu

(CHP adına yapılan,
bütçe konuşmalarından)

Yabancı petrol şirketlerinin Türkiye'ye afiş fiyatlar denilen ve petrolün gerçek fiyatından yüzde 35 farkla petrol dağıttıkları iddiası, milli müsesesemiz olan Türkiye Petrolleri Ananın Ortaklısı ve vatandaşın aydınları ve ilim adamları tarafından ortaya atılmıştır.

Bunun üzerine harekete geçen İnönü Hükümeti ilk hamlede yüzde 10 İndirim sağlaymıştır. Daha fazla indirim sağlamak için Türk Devletiyle yabancı şirketler arasında müzakere devam etmektedir. Bu müzakereleri yapmakla sorumlu hükümetin başkanı Mehmet Turgut bu kurşuya çökerek, TPAO'nun kendisine verdiği delillerin yetersizliğini elinde yeter delli bulmuştur.

Bir Enerji Bakanı ki, yabancı şirketleri kollamak ve milli müsesesemizi kötülüğe hevesi içinde kendini tutamayarak Türk Devleti elindeki delillerin yetersizliğini ileri sürer, bu müzakereler böyle bir makama emanet edilebilir mi ve iyi bir sonuca bağlanabilir mi?

Türkiye Devletinin Enerji Bakanı, Türk Milletinin malı olan müseseseden yana midir, karşı taraftan mıdır?

Türkiye'de petrol alımı olarak önemli ne varsa bunu bulan ve onun mensuplarına bakanın reya, va gerdüğü açık ve kapalı ihmaller, emin olunuz bu kurşude Mobil'in veya Shell'in sözcülerini konuşsalardır nezaket icabı reya görmezlerdi. Muvaaffak olamadığından bahsedilen bu müsesese, MTA'nın devamı olarak Sırt petrolierini bulan işlenen, başarılı millet müsesesi, dir.

1961 de istihsal 300 bin tonun az üstünde olan bu müsesese şimdiki idarecileriyle üç yıllık plan döneminde yüzde 100 istihsal artışı sağlayarak 1964 de 650 bin ton Türk petroli devlet malı olarak çıkarılan müsesesedir. Bu sene daha çok çekti.

Bu kurşude övgüsü yapılan yabancı şirketler ise, daha bir, iki yıl öncesi kadar zayıf imkânlarla çalıştığı halde başarı sağleyen milli müsesesemizin onda bir kadar petrol çıkartıyorlardı.

Ancak İnönü hükümetlerinin tedbirleri, Türkiye Petrollerinin ve Muammer Aksoy gibi ilim adamları, Ülkücü aydınlar, gençler tarafından yapılan fikir mücadele sayesindeki devleti, yabancı şirketler son yılda biraz gayrete gelmişlerdir. Bu mücadele, leyi yapanları tekrar etmeliidir.

Bir Umum Müdür, Enerji Bakanı Mehmet Turgut'a şirin görünmek hevesi yerine, aziz milletin hizmet ederek ondan bir hayır duası ve şükran duygusu kazanmak için vafanperverce çalışıyordu, Ülkücü ilim adamları Petrol Kanonunun boş lokalarını ve zararlarını orfaya koyuyorlarsa, bakana düşen görev, bu kimseleri Millet kurşusunda kötülüklerin midir?

Bakan, İnönü ve Oral'ın adalarının arkasına sigınarak (Ben de onlar gibi düşünüyorum) dese de ne bu Mecliste, ne de bu konusuları dinleyen millet fertleri arasında hiç kimse bugün, kük bakanın takındığı tavırın inş-

nü ve Oral'ın davranışından ne kadar farklı olduğunu gözden kaçırılmayacaktır.

Başkan Petrol Kanunu madde 16'da savundu, övdü ve göklere çıktı. İnönü ise, bu konuda Senatoda yaptığı konuşmada, Petrol Kanunu karşı vaktiyle yaptığı tenkidi hedeflərə, (Zaman benim görüşlerimin isabetini ortaya koymustur) diyor. İnönü'nün kanunun sayısyla, yabancı şirketler savunun Mehmet Turgut'un kanun övgüsü çok başka şeylerdir.

Türk Devleti bir aşiret değildir. Elbette yürürlükte olan bir kanuna, değişmedikçe saygı gösterir. Meleke kanunun boşluklarını ve hatalarını düzeltmektedir. Bakan kanunu göklere gitmektedir.

Üstelik Enerji Bakanı, Türk devleti istense bu kanuna göre her bölgeli sekizden fazla arama ruhsatı alabilir, dedi. Bakan bu sözleri tamamıyla gerçeğe aykırıdır. Gerçeği gözlemler, Demek istiyor ki, Türk devleti başka bir petrol şirketi daha kurar ona eratabilir. Fakat sayıları arkadaşları, bu devletin bir milli müsesesesi var. Elindeki petrol uzmanları, idariciler, mühendisler ve teknik mülazeme ve imkânlar bu müsesesinin elinde. Kanun bu milli müseseseye, kendi kışkırttı, Türk mühendislerinin gayretiyle bulunan Batman, Sırt bölgesinde, zengin beşinci bölge sekizden fazla ruhsat almak hakkını vermiyor. Başka müsesese kurun demek kolay, Fakat neyle? Hangi personel ve araçlarla? Bu milli müseseseye kendi bulduğu zengin bölgede, kendi vatan toprağına doku-zuncu ruhsatı vermek imkânl yok. Bir bakan bu gerçeği nasıl sekarla ve bu durumu nasıl savunur? Bu iddiaları ortaya koyan afanları ağır şekilde çatan bakan, gelip bu kurşude kanuna göre dokuzuncu ruhsat verebilir, diyebilir mi? Elbette diyemez.

Yabancı şirket müdaflileriyle uğraş ugraşa bu noktaya geldik. Mesafe aldı. Daha da elacagız. Üç senede çok şey yapılmış, çok mesafe almıştır. Bakan bundan sonra da petrol dâvasında gerçekleri söylemez ve bugün yaptığı gibi, milli müseseseler olan TPAO'nta başarısız göstermeye çalışarak köfülemeğe devam ediyor, iyi çalışıkları, belirten rakamları verme garyetile Mobil ve Shell gibi yabancı şirketlerin reklâmcılığını Millet Meclisi kurşusundan yapmağa kalkışır, kendisiyle geriği gibi mücadele edeceğiz.

Su kadarmı söylemeye mecburum ki, Bakan bu kurşude Sırt bölgesinde, milli müsesesemiz sekizden fazla ruhsat alabilir diyecik kadar gerçekleri tahrif etmiş, yalan söylemiştir.

Bakan petrol konusunda milli menfaatiye aykırı ve kapılları yolları hâthrataçak hangi hükümler bulunduğuna dair Türkiye Petrollerine bir yazı yazdılığını söyleyerek «genel cevabı aynen arzediyorum» dedi. Bakan, yazının sadece bir paragrafı, hatta bu paragrafin içinde gelen bir kısmını okuması,

Petrol Kanununun mahzurlu kısımlarını bir bir tahlili eden diğer paragrafları yüce Meclis'ten gözlemistir.

Başkan, Türkiye Petrollerinin ham petrol ithal fiyatlarındaki yüzde 35 İndirim talebinde İl-gili cevabı yazısını da, T.PAO'dan tek vesika gelmedi, diyerken, Yüce Meclisten gözlemler. Bakan, bu konuda Türkiye Petrollerinden etrafı bir yaz almadı. Bakan, yabancı şirketlerin 3 milyar TL'si yatırım yaptıklarından bahsetmektedir. Bu nedenle içinde, yabancı şirketlerin petrolierini satmak için kurdukları, katılım gebeksinde yatrıdıkları paralar dahildir. Hatta yüzde 51'lik Türkiye Petrolleri A.O. nun, yanlı milli müsesesesi, yanlı yatırımını dahi, Enerji Bakanı yabancı şirketlerin yatırımını yüksek gösterme gayreti ile bu şirketlerin yatırım rakamına eklemekte mahsur görmemiştir. Ayrıca, Bakan, 30 Şirketin toplam yatırımı yanında, tek başına Türk millî müsesesesiin yaptığı büyük yatırımı Meclise bildirmeye dahi lüzum görmüştür.

Baş Raman sahası 1961 de bulunmuştur. Bu sahanın üçte biri, bakanın, kraldan fazla kral, çok görürerek, yatırımlarını büyük gösterdiği yabancı şirketlerden birine aittir. Türkiye Petrolleri bu sahadan şimdilik kadar 225 bin ton üretimi yapmıştır. Sahanın üçte birine sahip olan yabancı şirket ise, hiç istihsa yapmadı. İşte savunulan durum budur.

Bu konuda daha çok söyleyeceklerimiz vardır. Şimdilik şu kaderim söyleyelim ki, petrol konusunda Hükümetin AP. kanadının ve Enerji Bakanı Mehmet Turgut'un futuvarı, bu Hükümete güven oyu ve bütçeye beyaz oy vermemez tek başına engel olacak kadar hatalı futuvar.

Meclis kurşusundan Türk Millî Petrol müsesesini ve mensuplarını inşaf ölçülerde düşündürmektedir. Su kadarmı söylemeye mecburum ki, Bakan bu kurşude Sırt bölgesinde, milli müsesesemiz sekizden fazla ruhsat alabilir diyecik kadar gerçekleri tahrif etmiş, yalan söylemiştir.

Bakan, Yüce Meclise eksik ve yanlış bilgiler verdi dedim. Bunu sizin misallerini arzedebilirim.

Bakan, Devlet Plâniama Teskilatının ham petrol fiyatlarıyla ilgili raporunu ve sonuçlarını Meclisten gözlemler. Bu raporda, Devlet Plâniama Teskilatı Orta doğu petrol piyasasına hâkim olan ve birbirleriley rekabete imkân vermeyecek şekilde işbirliği yapan şirketlerin topluca İran etkileri afiş fiyatlarının, yanı törf fiyatlarının serbest rekabet fiyatı sayılansınacağını açıklıca belirtmektedir. Rapordan bir tek cümle okumam dahi D.P.T. nin görüşünü anlatmaya yeten:

«Petrol konularında mütehassis kişiler,» hiç bir mütehassis şirket afiş ham petrol fiyatlarını üzerinden işe girmek istemeyen. «Yanlışçılıklarla kardeş müseseseler afiş fiyatlarını öderler» demektedirler.

Bu rapor Üzerine, Maliye, Dışişleri, Ticaret Bakanlıklar ile Petrol Dairesi Temsilcilerinden kurulu bir heyet incelmesi yapmış ve raporunda aynen: «Dünyada ham petrolün afiş fiyatlarında da muamele gördüğü ve bilişsiz son zamanlarda bu fiyatların afiş fiyatlarına nazaran yüzde 25-35 civarında bir düşüklük arzettiği bilinmektedir. demistiir.

Türkçe Petrollerinin bu yol daki çalışmalarıyla elde ettiği bilgiler, daha ucuz petrol tükificileri Bakan'a bildirildiği halde, «Tek vesika gelmedi» diven Bakan, kimden yanadır? Bidden yana mı, elden yana mı?

— Dilnya'dan —
— GALIBA İNGİLİZCEYİ ÖĞRENMEYE BAŞLADILAR.

Yabancı petrol şirketleriyle 10 yıl: VI YABANCI ŞİRKETLERİN YENİ OYUNLARI Kâmurân Erdini

Yıl 1965, ayıldan Ocak, Ankara'da Petrol Dairesinde bir toplantı var. Mobil ve Shell şirketlerinin temsilcileri de toplantıda hazır.

Yerli ham petrolden Mersin Atas Rafinerisinde elde olunan benzİN, gaz ve motorin gibi ürünlerin hesaplanması türkî oyular oynadığı tespit edilmişdir. Petrol Dairesi, bunu bir «maddi hâtâ» saymakta, müzakere yoluyla düzeltmesini istemektedir. Ne var ki bu «maddi hâtâlar» yüzünden devlet on milyonlarca lirayı yabancı şirketlere hediye etmektedir. Hattırnanacağı üzere, yabancı şirketlere hediye etmektedir. Şirketler, her ay bu ürünler tüketicisi teslim ettiğini hazineye bildirirler ve karşılık olan milyonları alırlar. Hazine, beyanname esasına göre para verir. Bu yüzden petrol şirketleri günümük resmi yüksek olan maldan fazla üretiklerini her sırup fazla para gekebilirler. Petrol Dairesi üç yıllık bir rötarla keşfettiği «maddi hâtâlar» nedeni burda yatkınlardır. Ortada ise bir hâtâ değil, apacak bir suç vardır. Ama Petrol Dairesi, yabancı şirketlere «Lütfen hâtâyi düzeltin demekten öteye gidememekte ve bu amaçla toplantılar düzenlemektedir. Yabancı şirketler toplantıya, yerli ham petrolden ne oranlarında ürünler elde edebileceklerinin ve Petrol Dairesi ile Gümrük Bakanlığının verilen aylık üretim ve stok raporlarını hazırlamakla görevli yabancı uzmanları getirmemişler, meseleden habersiz yerli memurlarını yollamışlardır. Bu memurlar da meseleye rakam hâtâsi süs vermeye çalışmışlardır. Petrol Dairesi de büyük bir cömertlik göstererek, «hâtâ»nın başlangıcı 1964 Ocak ayı olarak kabul etmiştir. Halbuki Atas 1962 Mayısından beri faaliyetedir ve «maddi hâtâ» üç yıl yakın bir sürede işlemektedir. Sorumlu makamlar bu meseleye el koymadılar.

Toplantıda Petrol Dairesi yekilli, yabancı şirketler temsilcilerine su soruyu yönelmiştir: «1967 yılında mevcut rafineriler ihtiyacı karşılamamıştır. Türkiye'de veni bir rafineri kurmak hususunda şirketleriniz ne düşünmektedir?» Toplantıda hazır bulunan bu satırları yazarı, bu soruyu acı bir tebessümle söyleyerek cevaplandırmıştır: «Baylor, merak etmeyiniz. Bu şirketler her ne kadar bulunduklar memleketinde birbirlerine rakkap şirketler halinde gözüklürler de, ortak ekarları bahis konusu olunca daima birlikte hareket ederler. Şirketler, herseyi düşünmiş, taşınmış ve hazırlanmışlardır. Siz 1967 yılını soruyorsunuz, onlar 1977 yıl içini dahi Türkiye'deki petrol politikalarını planlamışlardır.»

Yabancı şirketlerin gerekli sermayeyi kredi şeklinde getirdi, Büyüükçemece ile Marmara İltisak noktasında rafineri inşası için uygun arazi satın almışlardır. Daha sonra rafinerinin finansmanı için gerekli 25 milyon dolari sağlaması gereklidir. Şirketler döviz olarak yabancı sermaye getirmek yerine, kredi bulmayı istemektedirler.

Shell, B.P. ile birlikte planlarını yapmıştır: 1966 yılında inşaatına başlanması gereken Trakya Rafinerisi için gerekli 25 milyon dolardan yedide beşi, yüzde 5,5 faizle 8 yılda ödemek üzere kredi şeklinde TPAO'ya teklif edilecektir. Shell, çok az bir hissede de olsa TPAO'yu da ortak yapmak istemektedir. Rafinerinin kapasitesi 1 milyon 600 bin tondur. Burada yüzde 55 oranında Batı Raman menşeli yerli petrol işlenecektir. Geri kalan yüzde 45 itâh edilecektir. Bu plan dahi ortaya koymaktadır ki, yabancı şirketlerin yüzde 26 olarak göstermeye çalışıkları, aslında yüzde 12 olan yerli petrol işleme oranı bir çırpıda yüzde 55'e çıkartılabilir.

Yabancı şirketlerin rafineri inşa programı şudur: «Traktörler istemelerinin nedeni ise, fazla kazanç arzusudur. Zira kredinin faizi 6 milyon dolar civarındadır. Böylesce 6 milyon dolar aksından faiz transfer edeceklerdir. TPAO'nun katılması ise, millî şirketi onlara mücadeleden vazgeçip kendilerine bağlama arzularının sonucudur.

Yeni bir rafineri inşasını neden yabancı şirketlerden beklemekteyiz? Kendimiz kolaylıkla başarabileceğimiz bir işi, yabancılara peses çekmek, kendimizi zorla sömörtmekten başka anlama gelmemektedir. İki yıl kadar önce trenle Diyarbakır'dan Batman'a giderken tamışınız bir Alman —ki Batman Rafinerisinde basformen olarak çalışmaktadır— bana sunular söylemiş: «Siz Türklerin sunu var, sekeri var, hattâ odunu da var, ama siz helva yapmak istemiyorsunuz.»

MAURICE DUVERGER DİKTATÖRLÜK ÜSTÜNE

Fiyat: 5 lira

*

ÇETİN ALTAN

ATATÜRK'ÜN SOSYAL GÖRÜŞLERİ

Fiyat: 4 lira

DONEM YAYINEVİ P.K. 23 — İstanbul

Not: Onbeş liradan az siparişlerde puf gönderilmesi rica olunur.
(YON - 072)

Hasan İskik'a mektup

Dışişleri Bakanı Hasan İskik'a, İleri Kıbrıs Türkleris adına bir mektup gönderildi. Mektup, şudur.

Orta Doğu'da ilk defa yabançı istilasına karşı utku elde edip sultanlığı kaldırıktan sonra yep yeni bir Cumhuriyet kuran Büyük Türk Milletini oruntamakta olan size, çilekesi Kıbrıs Türkünün gerçek davası hakkında fikrimizi söylemek isteriz.

Angolo - Amerikanlar, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra o zaman ki Türk Ulusunun esir etmek istemişlerdi. Ama Türk Ulusu yüce Atatürk'ün önderliği altında saldırgan müstemelekeçilere ve onları içerde ve dışardaki organlarına gerekten darbeyi vermiş ve yeni Türkiye Cumhuriyetini kurmuştur. Yüce Atatürk Emperyalistler bizim düşmanı, mazdur, onları kader ortaklığını yapmayı demisti.

Bugün aynı müstemelekeçilere Kıbrıs adasında da egemenliklerini kurtmak isterler. Bu amaçlara varmak için uyguladıkları bölük ve idare et prensibi ile Kıbrıs'ın iki temel toplumunu birbirine getirdiler.

Kıbrıstan hisim akraba ve dost larımızdan alımlarımız yüzlerce mektuptan özrendigimize göre; yüzlerce Türk evladı bayatını kaybetmiş, binlerce alle evini yeri terkederek insanlık niteliğine aykırı, perisan bir durumda yaşamaktadır. Angolo - Amerikanlar ve onların yerli organları Türk toplumunu söz ve fikir erkeniğinden yoksunmakta, korku ve baskı altında tutmaktadır.

Atatürk ilkelere nastamam içten bağlı olan biz Kıbrıslı ilerici Türkler, Türk toplumunun kötü durumunu bu suretle bildirdikten sonra, gözüm yolundaki naçiz fililerimizin de kabulünü özel olarak ekseksiyonlarından istemekteyiz.

Açmarak söylez ki; Kıbrıs davaşında 10 yıldan bu yana Türk toplumunun davaşı diye somut bir tez izlenmemiştir. İzlenen her siyaset sağlam bir temele bağlanmadığı, özel olarak Türk toplumunun gerçek davaşıyla bağdaşmadığı içün değişmiş ve yine değişmiştir. Kararsız ve yanlış izlenen bu siyasete karşı ağzını açmayı cesaret eden aydın ve ilerici mücadelelerimiz ödürlülmüşdür. Diğer yandan sonsuz düşmanının olan sömürgeçilere denk beklenmiştir.

Oysaki Anglo - Amerikan sömürgeçilere ve bugün NATO'nun öncülerini, adamız kendi ekiparları yararına karpı ussu olarak kul-

Hasan İSKIK
Kıbrıs cevap bekliyor

lanmak amacını gütmektedirler. Bu üsleri, petrol ve sair zenginliklerini istismar etmek amacıyla Arap ve Orta Doğu ilkelere karşı kullanmak istemektedirler. Kıbrıstanı NATO üslerinin güvenin birinde Türkiye aleyhine kullanılmak istemeli de aklı yakdır.

Bu gerçekler ortada iken Kıbrıs davaşında NATO'dan yardım ummak haddinden fazla safdarlık olur.

Kıbrıs Türk toplumunun gerçek davaşı ancak Birleşmiş Milletler Cemiyetinde ve onun insan hakları eșaslarına göre çözülebilir. Çünkü Birleşmiş Milletler Cemiyeti tüm yeryüzünün erkinliksever devletlerin oluşturmuştur. Hiç bir sömürgeci amaç gözetmemektedir. Bu yüzden en iyi sonucu orada alabiliriz.

Bütün etkinliğimizde Atatürk'ün içinde yürüyen bizler, onun «Yurtta sulh, cihanda sulh» sözünü hatırlayarak Kıbrıs davaşının barışçı arkadaşları, müzakerele çözülmemesini uygun buluyoruz.

Bu konuda Kıbrıs Türk toplumu Türkleyen yardımını istemektedir. Türk toplumu üzerinde onaylanmakta olan baskı ve korku usulünün kalkması, söz ve fikir erkinliğinin iadesi, evlerini yerlerini terkedeneden geti evlerine yerlerine domeleri ve adamızın normal durum yaratılması yönünde teşvik ve yardımlarda bulunmalısınız.

Ve de Kıbrıs çıkışının çözümü için adının iki temel toplumun ve bir de Birleşmiş Milletler Cemiyeti orantığının katialeği yuvarık bir masas konferansının kurulması yönünde teşvik ve yardımında bulunmalısınız.

Bu suretle Kıbrıs Türk toplumuna ve dünya barışına en kıymetli hizmeti yapmış, bütün Kıbrıs Türkliğinin ve dünya insanlığının sevgi ve saygısını kazanmış olacakız.

En derin saygılarımla.

M. Denizer - M. Ahmet
İleri Kıbrıs Türkleri Adına

Eğitim Bakanlığında

Me Carihi'eilik

Kars lisesinde üç edebiyat öğretmeni vardı. Şemsettin Özdemir, Ramazan Karagöz, İhsan Denizer. Atılık devlet okulu, sevmecusu ililler. Derslerden her fırsatla devrim ilkelерini, anaya-

sahin ön gördüğü bir takım reformların sözünü ediyor, öğrencilerin bilinclesmesini istiyorlardı. Bu amaçla bol gazete, dergi, kitap okumalarını sahki veriyor, bunun olağan hazırlıyorlardı. Ne var ki bliitlin bu işler her cumhuriyet öğretmeninin görevi idi.

Fakat her yerde olduğu gibi devrim düşmanı çırçarı çevreler bundan rahatsız oluyordu. İnönü hukümetleri zamanında pek seslerini çıkaramıyorlardı. AP. ortaklığı ile kurulan dörtlü koalisyon bunlara iyice cesaret verdi. O zamana kadar lise de kabulüne çekilmiş kafatası bir tarih öğretmeni de ağa-babalarından cesaret aldı. Once AP.nın yayın organı mahalli bir gazetede iftira kampanyasını açtılar. Öğretmenler solcuydu. Öğrencilere yeni Türk yazarlarını, tercüme kitaplarını okutuyorlar. Cumhuriyet, Milliyet, Akşam gazetelerini okumalarını sıkı veriyorlar da Yeni İstanbul, Adalet, Son Havadis gazetelerini, Toprak, Millî Yol dergilerini okutmuyorlardı.

Bu yaygara AP. li bakan Faruk Sükkâni Kars'ı ziyaret edeceğine gönüller rasthyordu. Bakan Kars'a gelir gelmez avaneleri hemer çevresini sardılar, iftira paçavralarını gösterdiler, bu öğretmenlerin sürülmüş için vasita olmasını istediler. Bakan hemen Ankaraya telefonu açtı. Millî Eğitim Bakanına anlatı, acele mülletti. İstedi. Millî Eğitim Bakan ertesi gün devrimci öğretmenlerin kasabı diye anılan Bedri Alogan diye bir mülletti görevlendirdi. Gonderilen mülletti, verilen görevi yerine getirmede kusur etmeyecekti. Sordu soruşturdu. Ankaraya koştu. Böylece İl Öğretmen Bakanlığı emrine alındı. Öğretmenlerin çoklu çocukları sehrin ortasında ağızla sefalete terkedildi.

SORU: 1 - Sınıflarda yeni Türk yazarlarının eserlerini, yabancı yazarların eserlerini sık sık taşısi etmisi, fakat Mümütar Turhan, Peyami Safa'nın eserlerini okumalarını yasaklamışınız.

CEVAP: Yeni yazar, eski yazar diye bir ayırım yapmam. Güclü yazar, glicsüz yazar diye ayırmam. Okumayı ve okutmayı severim. Okuyanlardan yanıyorum. Öğrencilerime de çok okumaları gerektiğiğini sıkı veririm. Bılden Salt Paik, Samim Kocagöz, Orhan Kemal, Yaşa Kemal, M. S. Esendal... ve diğer seckinleri. Yabancılardan, Balzak, Dickens, Sekspir, Servantes, Voiter, Montegn, Panait Istralti, Staynbek, Ivo Andrić, Dostoyevski, Gogol ve benzerlerini taşısiye ettim. Yasaklınamas her ebedi eseri okumalarını öğrencilere sahki verdim. Başka yazarların eserlerini yasak edilmektedir.

CEVAP: Bu bir iftiradır. Herkesin finansına saygı var Karışmam.

4 - Toprak reformunun lizumanından bahseder, onunla ilgili kompozisyon konuları verir misiniz?

CEVAP: Ben edebiyat öğretmem. Öğrencilerime Türk Ataşalarının gicinli canlılığını bellirtmek için böyle bir kağıt değil. Yeri geldikçe binlercesini söyleyelim.

5 - Bazı atasözlerini, «itür, kervan yürüre gelince! İller üründükçe söyleşin...»

6 - 141 ve 142 maddeleri lise birinci sınıflarda kompozisyon konusu olarak verdığınız iddia edimdedir?

CEVAP: Lise birinci sınıf öğrencileri bu maddelerin kavramını, kapsamlı kavrıracak güçde değerlidirler. Bu bakımdan böyle bir ödev vermedim. Bu da bir iftiradır.

7 - Türkiye'de bir kazanç denetiliği olduğunu imal bir şekilde söylemişiniz?

CEVAP: Türkiye'de bir kazanç denetiliği vardır. Bunu hiç kim se inkâr edemez. Bunu sınıflarda deň de arkadaşlarım sohbet sırasında söyleyin. Yeri geldiği zaman bu gerçekleri öğrencilerime de söylemekten çekinmem. Bunu imal bir yolla söylemenin gerekini duydum doğrudan doğruya söyleyim.

8 - Bugünkü eğitim düzenimi, tenkid edermisiniz, programların yetersiz olduğunu söylemişsiniz?

CEVAP: Bugünkü eğitim düzenimi beğenmiyorum, siz beğeniyor musunuz? Eğitim sistemi de programı da yurt gerçekleri karşınlığı yetersizdir.

9 - Bugünkü siyasi partileri güçsiz görür, ilerde kurulacak güçlü bir partinin Türkleyi anacak kalkındırabileceğini savunur musunuz?

CEVAP: Bugünkü partilerden daha güçlü bir parti kurulabilir. Onların kurulabileceği hükümetler

AMERİKANIN RUS SILAHLARI OYUNU

Aylardır basınımızda Rusların Makarios'a silah verdiği yazmakta, yetkililer de zaman zaman bu haberleri teyid ederken yanlarında bulunmaktadır. Fakat öğrenilmiştir ki, Kıbrıs'a bazı Rus yapısı silahları taşıyan Amerikan ve Yunan gemileridir Amerika ve Yunanistan, Türk - Sovyet yaklaşmasını önlemek için böyle bir tertibe girişmişlerdir. Prof. Ahmet Şükrü Esmer, bu tilki tertibi Ulus'ta söyle açıklamaktadır:

«Kıbrıs'a giden Rus silahları etrafındaki esrar perdesi kalkıkça Amerika'nın bunda parmağı olduğu meydana getirmektedir. Maalesef ki, Kıbrıs'a Rus tank ve füzelerinin girdiği haberin Amerikan kaynakları tarafından verilmisti. Rus silahları meselesi, Gromiko'nun Ankara'da görüşmesi sırasında görülmüş, fakat Sovyet Dışişleri Bakanı bu konuda açıklama yapmak her nedense çekinmiştir. Yalnız basın toplantılarında kendisine sorulanları söylemiştir: «Bu meselenin yüksek seviyede bir toplantıda görüşülmeli gerekir.»

Bu sonuncu sözlerin manası açık değildir; fakat 30 Eylül 1964 tarihinde imzalandan bir ticaret anlaşması uyarınca Moskova'nın Makarios'a piyade silahları ve mühimmat verdiği kabul edilmektedir. Su var ki, ağır silahlardan Rus yapısı da olsa, iskenderde yolu ile Yunan ve Amerika gemileri içinde Kıbrıs soküldüğuna daire deliller vardır.

Rus silahları etrafındaki söylemlerin esrarı çözümlendiği zaman belki de bunun Rusya ile Türkiye arasında yakınlaması önemek için bir manevra olduğu anlaşılmaktadır. Gromiko'nun Ankara'da Türk idarecilerle görüşüğü sırasında Kıbrıs Savunma Bakanı Georgiadis'in, Rusya'da ağır silahlardan alındığım ve bunların Kıbrıs'a sokulduğunu söylemesinin manası ne olabilir? Bu haber, İngilterenin BBC ve Amerikanın The Voice of America Radyoları yaymalarında bir kez defa tekrar edilmiştir. Bunun Ankaradaki görüşmeleri gölgelenecek olası iddia edilmektedir.

Milliyyetçiler, bu tilki oyunlarını ibretle izlemeli ve uyanık olmalıdır.

İamadım, buna hakkım yoktur.

2 - Liseye hep tek yönlü gaza ve dergi alırdınız, bazı makale ve fikralarını öğrencilerinin okumaları için baskı yaptıığınız iddia edilmektedir.

CEVAP: Lisede öğretmen ve öğrenciler okumaları için öğretmenler kurulunda adları atanarak alınmalarına karar verilen gazete ve dergileri alıyorum. Buna Cumhuriyet, Milliyet, Akşam, Terçüman, Yeni Tanrı, Hürriyet gibi gazetelerdir. Dergiler de Varlık, Yedi Tepe, Yergi, Akaba, Türk Kültürü, Akis, Meydan, Yon'dur.

3 - Öğrencilerin din duygularını zayıflatmaya çabığınız iddia edilmektedir.

CEVAP: Bu bir iftiradır. Herkesin finansına saygı var Karışmam.

4 - Toprak reformunun lizumanından bahseder, onunla ilgili kompozisyon konuları verir misiniz?

CEVAP: Ben edebiyat öğretmem. Öğrencilerime Türk Ataşalarının gicinli canlılığını bellirtmek için böyle bir kağıt değil. Yeri geldikçe binlercesini söyleyelim.

5 - Bazı atasözlerini, «itür, kervan yürüre gelince! İller üründükçe söyleşin...»

6 - 141 ve 142 maddeleri lise birinci sınıflarda kompozisyon konusu olarak verdığınız iddia edimdedir?

CEVAP: Lise birinci sınıf öğrencileri bu maddelerin kavramını, kapsamlı kavrıracak güçde değerlidirler. Bu bakımdan böyle bir ödev vermedim. Bu da bir iftiradır.

7 - Türkiye'de bir kazanç denetiliği olduğunu imal bir şekilde söylemişiniz?

CEVAP: Türkiye'de bir kazanç denetiliği vardır. Bunu hiç kim se inkâr edemez. Bunu sınıflarda deň de arkadaşlarım sohbet sırasında söyleyin. Yeri geldiği zaman bu gerçekleri öğrencilerime de söylemekten çekinmem. Bunu imal bir yolla söylemenin gerekini duydum doğrudan doğruya söyleyim.

8 - Bugünkü eğitim düzenimi, tenkid edermisiniz, programların yetersiz olduğunu söylemişsiniz?

CEVAP: Bugünkü eğitim düzenimi beğenmiyorum, siz beğeniyor musunuz? Eğitim sistemi de programı da yurt gerçekleri karşınlığı yetersizdir.

9 - Bugünkü siyasi partileri güçsiz görür, ilerde kurulacak güçlü bir partinin Türkleyi anacak kalkındırabileceğini savunur musunuz?

CEVAP: Bugünkü partilerden daha güçlü bir parti kurulabilir. Onların kurulabileceği hükümetler

**REKLÂMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!**

**BASIN
İLÂN KURUMU**

**YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLÂMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR**

Genel Müdürlüğü :
Cagaloğu, Türkocağı Caddesi No: 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telofax adresi : BASINKURUMU

İSTANBUL - 1000 - 0212

SAYFA

GENÇ FOTOGRAFSIZLAR NE DÜŞÜNÜYOR?

9

Hazırlayan: Muzaffer Erdost

TÜRKLER, MUHAMMED MUSTAFA'NIN ÜMMETLERİDİR

SULEYMAN SARIKAYA — Bolu ili, Yeniginey köyünden. Bolu 10 kilometre. Odun çeken araçlar, köyden geçiyor. 40 hane. İlkokul var. Ük üç sınıfı okumuş, sonra başka köye gitmiş. Babası depremde ölmüş, tamamıyor. Uç yıldır, amcasının yanında kahyoy. Kurtuluşta marangozluğunu yapıyor.

1 «Tüm yasın bu resmi?»
«Tamamız olur mucum, Ataturk.»

«Ne yapmış?»
«Vatan kurtaran Ataturk. Onun sayesinde yaşayız biz burdayız.»

«Künderin kurtardı?»
«Yunanlılardan. Yunanlılar, Bulgaristan, bir daha olacak ya hatalı yaparım.»

2 «Padışah yaşıyor mu şimdi Türkiye'de?»
«Yok, yaşamıyor.»

«Ne olmuş ki, yaşamıyor?»
«Atatürk'le Fevzi Çakmak, Kara Kızım Paşa, Yunanlılarla birlikte padışah da atılmışlar.»

3 «Hangi partilisin?»
«Halk Partisi.»

«Kim var Halk Partisinin başında?»
«Cemal Gürsel Cumhurbaşkanı, İnönü Başbakan.»

«Harbe girdi mi İsmet İnönü?»
«Girdi.»

«Ne zaman?»
«Bilmiyorum ne zaman ama, harbe girmiş.»

«Sımdı Demokrat Parti var mı?»
«Olur mü Demokrat Parti.»

«Sımdı kim var Demokratın başında?»
«Günlüpala Öldü. Bölükbaşı da Millet Partisi.»

4 «Sen hangi millettensin?»
«İslâm milletindenim.»

«Türkler diyorlar, kim bunlar?»

«Muhammed Mustafa'nın ümmeti dir.»

5 «Türklerin düşmanları var mı?»

«Var. Etrafımızda konusunda devletler bize düşman. Birinci düşman Kibrîs. Yunan ve Ingiliz onu kışkırtıyor, birtaşı düşmanımız o. Dördüncü şimdilik düşmanımız yok.»

«Bizim gâvurlardan dostumuz var mı?»

«Var tabii Nato'ya bağlıyız.»

«Nato ne demek?»
«18 devletin gelip imzaladığı anlaşmaya Nato deriz.»

«Nato'nun bize bir faydalı var mı?»

«Olacak herhalde. Fayjası olmasa, Nato'ya girişmez bizim billyüklerimiz.»

6 «Kaç devlet adı biliyorsun, say bakalım?»

«Türkiye, Iran, Rusya, Amerika, Alman, Çinler, Fransız.»

«Rusya'nın baş şehri neresi?»

«Hatsıralıyorum.»

«Birleşmiş Milletler denince ne anlıyorsun?»

«Bütün Nato'ya bağlı devletler birlüyor, daima ahiş verisi yapıyor, harp olmuyor, buna Birleşmiş Milletler deniyor.»

7 «Mikrop ne demek?»

«Hastalık iste. Küllân, tozdan bir şey kapana hastalık denir.»

«Hastalık neden olur?»
«Soğuklardan. Veya yemekler yi olmaz, mikroptan hastalık gelir.»

«Hastalanınca ne yaparlar?»

«Devletin hastanesi var. Oraya gidip ilaç alması lazımlı.»

«Köyde hocaya da okuturlar mı hastayı?»

«Peri gelirse, çarpırsa okuturlar. Otele hastalık olursa hastaneye gitmesi doğrudur.»

8 «Aya flize gönderiyorlar, niye gönderiyorlar?»

«Aya gitmek istiyorlar. Ama aklını kesmiyor. Cenabî Allah'la oyun mu oynuyorlar. aya gidiyor mu hiç?»

9 «Fatih Sultan Mehmet ile Atatürk arkadaş mıydı?»

«Değildi her halde Yunanı yakılınca Fatih Sultan Mehmet de kırıla Yunanı kaçırdı.»

10 «Bir Müslüman ile, bir Gâvur arasında ne fark vardır?»

«Müslüman bize daha yakındır. Tabi Gâvur soğuktur. Onlar başka seye tapar, biz Cenabî Allah'a ve Peygambere taparız.»

«Sen Cenabî Allah'ın, yoksa Peygambere mi taparsın?»

«Peygambere taparız.»

«Sünneti kime, farzı kime kıtarırsın?»

«Sünneti Peygamberimize kıtarırsın.»

11 «Oruç tutar musun?»

«Tutarım.»

«Mezhebin ne senin?»

«Din.»

«Dinin ne?»

«Müslüman?»

«Peki, Mezhebin?»

«İmamî Azam.»

12 «Bir kadınla bir oda da yalnız kalsanız, ne yaparsınız?»

«Kardeş gibi yatarız, din kardeşiyiz.»

«Ama bu kadın gâvur.»

«O zaman soğukluk daha çok. Haramdır, gânahatır. Peygamberim evlendiriliyor, nikâh kıymıyor müslümanız elhamdilillah.»

«Ankara'da Bentderesini biliyor musun?»

«Biliyorum ama, bize yasak orası.»

«Ne biliyorsun yasak olduğunu?»

«Dayum bana tarif ederdi, öyle zararlı yerlere gitme diye.»

«Evli misin, bekâr mı?»

«Evliyim.»

13 «Erkek ile kadın arasında ne fark vardır?»

«Kadın erkeğin omuzunda gitmek için erkektir. Kadın bir yere yalnız gidemez. Erkek harbe gider, istediği yere gider. Kadın erkeğin vazifesini yapabilir, başka bir şey yapamaz.»

«Bir sey alacağın zaman, messala radyo alacağın zaman kermə damşır musun?»

«Niye danışacağım, kadının sözü mü olur!»

«Kız çocuğunu okutacak misiniz?»

«Hayır. İki okusun yeter. Çok zeki bile olsa göndermem. Kız çocuğu, okuyup ne olacak?»

14 «Radyo dinlemek gânah mı, değil mi? Köyün hocası ne diyor?»

«Gânah diyor ama, gene de dinliyoruz.»

15 «Adam öldürmek gânah mı, suç mu?»

«Gânahatır. Ama irza filan geçmesse, gânah olamaz.»

«Uzatma ama, gânah mı suç mu, onu söyle?»

«Gânah...»
«...ki de aynı manaya gelir. Adam öldürünce Peygamberin yanında gânah, kollarının yanında suç işlemiştir.»

16 «Dünya neyin üzerinde duruyor?»

«Neyin üzerinde duracak, dinin üzerinde duruyor.»

«Bak bu bardağı bireksam düşer, dünya da düşer. O neyin üzerinde duruyor.»

«Dünya yuvarlak, topa benzeyyor. Neyin üzerinde durduğumuzu bilmiyorum.»

«Derep nasıl oluyor?»

«Cenabî Allah dünyayı salıyor, deprem oluyor.»

17 «Zeki Müren'i tâmîyor musun?»

«Tanımıyorum, şarkı söyleyip am.»

«Kemal Tahir kim?»

«Herhalde bir bakan ya, bilemiyecelijim.»

18 «Hayatta ne olmak istiyorsun?»

«Herşey isterim. Ama önce bu karnımıza doyurmak isterim.»

YENİ DERGİ

Yöneten: Memet FUAT

HAZIRAN SAYISINDA: FREUD, MARX VE KIERKEGAARD

Nermi Uygar; Kim Ahlakî, Kim Ahîaksız; Christopher Caudwell; Güzellik (Marx'çı açıdan); François Truffaut: Jules ile Jim; Jean Vilar; Tiyatro Sanatı; Diego Rivera: Resim Sanatında Devrim; Jose C. Orozeo; Sanatın Üzerine; Rasih Güran: Toplumev Sanat Eleştiriçisi; Doğan Hızlan: Yankı Sarayları; Konur Ertop: Salt Faik'in Kitapları; Asım Bezirci: Türk Edebiyatı 1965.

Oktay Rifaî'nın uzun bir şiri: Agamemnon; Behcet Necatîgil'in üç yeni şiri: Kış Filesî, Zar, Kus; Necatî Cumalî'nın Paris'den gönçerdiği bir şir: Kışmevi Kapalı Gençlik.

Demir Özlu'nun bir hikayesi: Kuralım geçtiği Kapı

Sayı 2,5. yıllık abonesi 24 lira.

Bulundığınız yerde «De Yayınları» ni satan bir kitapçı yoksa Yeni Dergî'ye mutlaka abone olunuz. Yeni Dergî'ye yirmi sayfa eklenmiş, fiyat değişirilmemiştir.

DE YAYINEVI, VİLAYET HAN, KAT 2, ÇAĞALOĞLU

(YÖN — 674)

TASARRUFLARINIZIN En iyi şartlarla DEĞERLENDİRİRLİMESİ İÇİN:

tek
hedef:

TÜRKİYE
EMLÂK KREDİ
BANKASI

Credit Agricole

Çehov ve Vanya Dayı

Hayati Asilyazıcı

Devlet Tiyatrosu, 25-31 Mayıs günleri arasında İstanbulda temsiller verdi. Başkentin ödenekli tiyatrosu Çehov'dan Vanya Dayı'yi, Adolphe Adam'dan Giselle'i, Mal-

colm Arnold'dan Yalnız'ı, Arthur Bliss'den Satranç'ı, Ferit Tütün'den Çeşmebaşı'ni sundu. Operada Türk bestecisi Nevit Kodallı'nın Gilgameş Operasını oynadı. Devlet

KARANLIKTA UYANANLAR

Semih Tuğrul

Ertem Göreç'in sinemamızda bugüne degen verdiği yapıtlar, doğrusu istense, birbirine eşit degerde olmamıştır. Hemen her Türk film yönetmeni gibi, onun da, fazla çıkışlı bir filmografisi vardır. Bir Metin Erksan «Yılanlarım Oci», «Suzus Yaz» gibi filmlerinin ardından nası Zeki Müren film çevirmek sorundan kaldı ise; bir Halit Refig'in oldukça tutarlı çıktıları arasında nası bir «Şeherezade» sapanası varsa; bir Memduh Un «Uç Arkadaş» tan sonra civik melodramlara, aksamsız polise filmlerine nasıl döşüdü ise, Ertem Göreç de Türk sinemasının piyasasının olumsuz esintilerinden bir türlü kendini kurtaramamıştı.

Türk filmciliği gitgide yozaşan bir ortamda içinde bocaladığına göre «Karanlıkta Uyananlar»ın başarılı genç yönetmeninin adını ilerde, hiç dilemekle beraber bir takım alçaltıcı filmlerde görmemiz yine nümkündür.

Ama ne olursa olsun, Ertem Göreç bugline buglin bu yeni soyut filmyle Türk sinemasından tüm umudu kesenleri en beklenmedik bir anda tekrar umutlandırmıştır. Hıç şüphe yok onun bu başarıyı sağlamasında Türk sineması için yeni sayılması gereken bir zihniyetin payı bityktür. Bu, sinemamızın gerekirdiği ekip çalışması zihniyetidir. Ertem Göreç «Karanlıkta Uyananlar» projesine el atarken gerek senaryo yazarı, gerek oyuncu, gerekse teknik ekip olarak Türk sinemasının belki de ilk defa birbirleriley anlaşısan, aynı sanat ve dünyaya görüşlerine sahip bir sanatçılar topluluğunu bir araya getirmiştir. «Karanlıkta Uyananlar» tutarlı soylu bir film ise, ki, yüzde doksan bes büyyledir. bunun böyle olmasında Ertem Göreç kadar Lütfü Akadem'ın; bugüne degen bazı başsağınca senaryolarla da imzasını atmış olan Vedat Türkali'nın; Ayla Algan Bektaş'ın Algan İkilişinin; Fikret Hakan'ın, Tülin Elgin'ın, Kenan Pars'ın Mümtaz Ener'in, Atif Tuna'nın; Turgut Oren ile Mahmut Demir'in, Nedim Otyam'ın; kısacası, tüm sanatçılardan, sanatçılardan da ötesinde figürlerin bile büyük payı vardır.

«Karanlıkta Uyananlar»ın tutarlığı her seyden önce konusunu tutarlılığından doğmaktadır, buglinin Türkleyesinde gitlike bliğlenen içi dayanışması gerginlik hic zorlamadan, demagojik açılarından sömürmeye yeltenmeden olduğu gibi karımıza koymasından fieri gelmektedir. Filmde ele alınan gerçekler 1965 Türkleyisinin gerçekleridir. Ertem Göreç bunları civik melodram eğilimlerine yer vermeden, vatan, millet söyleyerini sömürmeden, sahnefläche kaçımadan, yanbaş yorumlara sahnameyeden, tipik bir belge filmi kâğıtında ortaya koymaktadır.

Evet Göreç'in kullandığı sinema dili ile söylemek istediği gerçekler çoğu zaman birbirine bağdaşmamaktadır. 1965 Türkleyisinin sendikalist hareketleri, grevler, güçlenen işçiler, gerek işçilerin gerekse işverenlerin kişisel ve alelere 1935'lerdeki Fransız sinemasında rasladığımız «slîsîl gerçekçiliği» hatırlatan bir sinematografik çalışma havasında verilmistir. Ertem Göreç ve arkadaşları ele aldıkları comunitàn heyecanına kendilerini kaptırılar, sinema sanatının temel kurallarını hayli ifmal etmişlerdir. Ustalık işçi işveren işçilerindeki başgösteren hemen her cıstı anlaşılmazlığa degejmek istemeler, bir «soltukta işçilerini boşaltmak» hevesinden kendilerini alakoyamamışlardır. Daha da fieri gitmek, Ertem Göreç'in bazı belirli durumlarda bazı belirli tepkilerden faydalanan makamı gittiğinden iddia etmek mümkündür. Bağimsızlık savunması ile bir takma kötü ifmlerde birkaç Atatürk görüntüsünün, bayrak gösterisinin nasıl otomatik alkış topladığı bir gerçek ise, «Karanlıkta Uyananlar»da da bazı tepkiler önceden belli olmakta, bu tepkilerin ya da bu «durumların» otomatik davranışlarla sevirci heyecanlandıracağı kendini belli etmektedir.

Ama ne olursa olsun, «Karanlıkta Uyananlar»ın bu türdeki kusurları önemli değildir. Türk sinemasının bugünkü yüzüğünü ortamından sıyrıp böylesine sıvrilen bir yapıt, kullanımın silinen dilindeki ufak tefek titarsızlıklara rağmen bir «çıkış»dır, bir «kurtuluş»un habercisidir. Ertem Göreç bu filmyle ülkemize işçiler arasındaki örgütlenmenin bilinciliğini ortaya koymak Türk sinema piyasasının sömürmen asadıkların da sonlarının yakınından müdelemektedir.

Eski yabancı filmleri sahne sahne kopya ederek yerli mal film diye phasaya sürenlerin sinema garibesi bir takımı argolu filmleri seri halinde inmî edenlerin, bu türülü sahnekarlıklarla Türk filmlerine uygulanan vergi indiriminden çıkar sağlıyanların, seks konusunda teshirciliğin en Adısına yetenelerin, kısacası, Türk sinema endüstrisindeki tüm sömürlicülerin «Karanlıkta Uyananlar»'ı sevredince bilmeyiz, yüzleri biraz olsun kızarmış mudur?

«Karanlıkta Uyananlar» yeni Türk inemasının soylu çıktılarından biri olarak kalacak. Bu filmi desteklemek, yavmak, övmek, milleflerarası sinema varışmaları kabul etmek her gerçek Türk vâdümüne görevli olmalıdır. Kaldı ki, Ankara'daki Merkez Film Kontrol Komisyonu filmin hem yurt içinde ve hem de yurt dışında gösterilemesinde hiç bir sakince bulunmadığını açıklıyor. belki de ilk defa olumlu bir adım atmış, güzel bir «medeni cesarete» örneği vermiştir. Bonun ötesinde bu film için söylemek her söz bos laftır, kuru gürültüdür, çıkarcı yaygarasıdır, edebiyatır..

Tiyatrosunun İstanbulda gelişleri ilgi çekici olur. Bu kez de Vanya Dayı ile hale temsilcileri yankı uyandırdı.

Vanya Dayının geniş ilgi görmesinin çeşitli nedenleri var. Ünlü Rus yazarı Anton Çehov, ülkemizde sevilen bir yazardır. Bundan on beş, yirmi yıldır sahneneden oyularından sonra son üç yıldır ikinci eseri oynanıyor. Ayrıca, Vanya Dayı'yi Batı Almanyanın ünlü tiyatro adamlarından Hans Schweikart'ın yorumu da merak edilmeve değerdi doğrusu.

Gerçekten de Çehov oyularının sahnelerimizde değişik serüvenleri vardır. Orneğin, Türk Tiyatrosunun yirmi yıllık kesisinde sahnelendiği, başkaca son yıllarda ikinci oyunnan oynaması dışında, 1945 den sonra Çehov'un oyuları Türk seyircisinin yabancısı olmuştur. Nitekim Çehov ilk kez Muhsin Ertuğrul tarafından sahneye konulmuş ve Türk seyircisine tanıtılmıştır. Muhsin Ertuğrul Moskova'da bulunduğu yıllar, zamanın güclü ve büyük yineşmenlerinden Konstantin Stanislavski (1863 - 1938) ile olan çalışmalarından sonra yurda döndüne Şehir Tiyatrosunda Çehov'un Vişne Bahçesi - Çevirenler: V. Gültakin - V. Karaboga (1942-43). Uç Kız Kardes - Çeviren: Hasan Ali Ediz (1943-44).

Vanya Dayı - Çeviren: Gaffar Güney (1944-45) adlı oyuları oynamıştır. Devlet Tiyatrosunda 1962-63 döneminde Ziva Demirel'in sahneye koyduğu Vişne Bahçesi - Çevirenler: Erol Güney - Sahap Sıtkı liter (1944) nin provaları yapılmıştır. İkinci oyuna ekip çakılacak: günlerde AP'li senatörlerden Fethi Fevetoğlu ve Cahit Okurer'in araya girmelerile oynaması durduruldu. Tiyatronun güç durumda kalması sonunda afişlerde vazifeli Erol Güney adı çıkarıldı ve eser ondan sonra oynaması 1962-63 döneminde Kent Oyuncuları Behçet Necatigil'in çevirisini olan Martı oynadılar. Martı bir de 1944 da Nihal Yalaza Talu - Kemaç Kaya tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Ayrıca 1963 da Martı N.Y. Talu'un çevirisini olarak Varlık Yayınları arasında çıkmıştır. Çehov'un birçok hikâyeleri dışında tek perdelik iki ayrı oyunu daha dillimize çevrilmiştir. Tekli - Çeviren: Gaffar Güney (1944). Dağ Yolunda - Çeviren: Ulku Tamer De Yayınları. Martı bir de Kent Yayınlarında yayılmıştır.

Çehov'un (1860-1904), yukarıda说得iriz oyuları dışında dillerimize çevrilmemeyen iki oyunu da dahil olmak üzere ilk sahne eseri «Ivanov» Moskovanın Kors Tiyatrosunda 1888-89 da oynamış ve büyülü bir başarısızlığı yaşamıştır. Ardından «Ays» adlı bir vodvil yazdı ve aynı tiyatroda başarıya ulaştı. Bunu 1896 da Martı oyunu izledi Martı, 1896 da Petersburg'daki Aleksandra Tiyatrosunda sahneye

Oküzlerimin boyazlarında aydınlanırken ortak Toprağı sürüyorum sabır bir kibrir Çiplak ayaklarında toprak nemli ve dik

emir doğuyorum öğleye kadar Kırmızıya boyanır karanlık

Yapraklarmda yesilin en güzeli Zeytin devşiriyorum ikindi sığaçında Ustüm, başım, yüzüm, gözüm işik

Her akşam mutlaka misafirim var Kaum bütün şarkılar alabildigine açık

Gecelerin suya diz boyu girip Çekiyorum denizden ağları Yıldızlara balıklar karmakarışık

Beden soruları oldu - dünyanın hali artik İnsan ve toprak karanlık ve ayaklı Anladım ya isim başından aşkin Anladım ya gülüm Ben sana aşık olmakla mesgulüm

Nâzım Hikmet

Bir önceki savımızda bazı parçaları eksik ve yanlış yayımlanan bu şiir, özür diliyerek, yeniden yayımlıyoruz.

sindan bakış: çoğu oyularında da görülmektedir, ama bunlar motifler halinde her olayın eğlenceli yönünü yakalamak içindir. Canlı karakterler, uyumsuzluk içinde görülür çevreleriyle. Oya salt adamca yaşamaya ve mutlu olmak szemlidir bütün bular.

Oynamış gelince: Vanya Dayı, Batı Almanyanın tanınmış sahne yönetmenlerinden Hans Schweikart sahneye koydu. Mühlîn'in ünlü Kammerspiele (Oda Tiyatrosu) de entendant ve sahneye koyma olarak çalışmış, çeşitli oyuların özelikle öncü eserleri sürekli olarak sahneye koymuştur. Hans Schweikart, Vanya Dayı'da yılların verdiği denemelerin de yardımıyla rejide ustalığı göstermiştir. Yorumu daha çok Stanislavski anlayışına dayanmaktadır.

Asıl mesleği tip doktorluğu olan Anton Çehov'un oyuları, kendine özgü üslûpla yazısını çağına göre röpeni dramlardı. Onun için eserlerin niteligine uygun sahneye koyması gerekmektedir. Usta bir hikâyeci olduğu kadar olyık bir oyun yazarıdır. Çehov içe kapanıklıkla dışa vuran gönüllük açılığı bir aradır onda. İnsanın özgürlik içinde mutlu olmaları aranmıştır. Hep oyuları etkilidir ve her zaman bu izlenimi orak seyircide. İnsanın iç ve dış yaşamı, psikolojik davranışları, bir kışkırtık bir hır, bütüt, ya da bir becenilikle yansımaz; eylem içinde psikanaliz bir gözlemci gibi verir. Salt bir gözlemci biçiminde görülmez, daha çok bir sanatçı silsileinden geçirdikten sonra dramatik evrenindeki bağlantı ile dle getirir. Çehov böylece duyu ve bilinc dizi oyuncuya kazanır. Oyun red eder. Kisaca söylemek gerekirse estetik amacı dramatik çabaya karıştıgı bütün eserlerinde duyarlı bir şırlılık, belirgin karakterler olarak, çıkar oyularında. Hikâyelerindeki yaşam'a, güldürü açı-

Vanya Dayı'nın en başarılı oyunucusu Çigdem Selîsikti. «Sonya» da Çehov'un kişilerine uygun derinliği en iyi inen ve yorumlayan sanatçısıydı. Olçülü - biçili, duygusal duyguları ve tepkileri, sanatçının «Sonya»da her kumlu-

«Vanya Dayı» da Haluk Kurdoğlu ve Ayten Kaçmaz

yı ayrıntılıyla veriyor. Son yıllarda sık sık oyularını gördüğüm Sahap Akahn'ın ilk kez begendim. Usta rejisörün elinde değişmiş bambuska bir oyuncu oluyormış. Kişiye gitmeye derinleşen düşünceler ve bencilliği katıksız beriliyor.

Haluk Kurdoğlu'nun, durmadan değişen rollerdeki izlenimlerini vermek için türkçeyi bozmasını alıntı ve kesintilere gitmesini yağıdım. Kompozisyon bakığundan başarılı oluyor sadecə. Nedir ki, karakter olarak o denli iyi yakaladığı rolüne, konuşmasıyla ażanı eğip bükmeye anımsızlık kazanıyor.

Cüneyt Gökçer'in Çehov oyuncu fuju kimi sahnelerde başarıya ulaşıyor, kimi sahnelerde de Çehov oyunculuğundan uzaklaşıyor. Teatral oynamadığı ve tragediye oynanmadığı zamanlar da rollünün derinliklerine iniyor ve yazının vermek istedğini yansıtıyor. Inisi-çıkışlı bir Çehov oyunculuğu. Oysa Vanya Dayı'da okulu ve varatici hayal glicci gerektirir. *Bütün ayrıntılarla* karakterleri ortaya çıkarmak ve duyusal tepkiye, gerilimi vermektir asıl Çehov'da. Bunları ikinci ve dördüncü sahnelerde değerlendirdi. Kimi sahnelerde seyirciden kopamıyor. Oyuncu-seyirci bağlantısından cıkıp gösteriye kaçan «star» gibi yeşiliyor. Rollünün daha derin iç-varlığının, kendi yaşamının gerektiği biçimde tam olarak getirememişti bundan, bence.. Bir aktör, değişik işleri bir arada görmeye cağırsa elbette ki sansığından verir.

Oyunun baş kişilerinden «Yelena Andreyevna»da Ayten Kaçmaz'ın bu soy roller için oyunculuğu ikinci planda kahyorum. Beşinci ruhsal durumları, bunların olus ve nedenlerini Kaçmaz'ın kompozisyonlarıyla verilmek. Gerçekten bu rol, gevşek, yorgun, yer ver begin anlatımıyla asını ölçüde «Andreyevna»nın karakterine uygun olmamı Ayten Kaçmaz, her çeşit oyunda bu rolü oynayacak ne salme «teçribesine», ne de külertine sahiptir. Konusmadığı zaman beşinci ruhsal durumunu veremediği gibi, konustuğunda da bir sözcükler yığını haline getiriyor rolünü.

SOSYAL YAYINLAR SUNAR NAZIM HİKMET'LE ÜÇ BUÇUK YIL

Yazar:

ORHAN KEMAL

Bu kitabı Nazım Hikmetle Bursa Cezaevinde yıllarca birlikte kalan değerli romancı Orhan Kemal'in kalemlinden Nazım Hikmet'in gerçek kişiliğini, sanat çalışmalarını ve hapsanede geçen olayları okuyacak ve insan Nazım Hikmet'i tanıyalıksınız.

Fiyatı: 6 Lira

İsteme adresi: P.K. 716 — İST.
(YON — 073)

İHTİLALİ NASIL YAPTIK ?

Bu kitabı, günümüz Türkiye'sinin sosyal topografyasını vermektedir.

İHTİLALİ NASIL YAPTIK ?

Yazar:

AZİZ NESİN

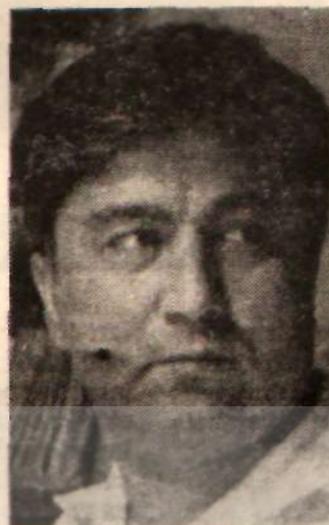
Son yılın mizah şaheseridir

DÜŞÜN YAYINEVİ — Cağaloğlu, Nuruosmaniye, Atasary 206
— İSTANBUL

(YON — 073)

EDEBİYATIMIZDA AZİZ NESİN

Samih Emre

Unutamadığım kitaplaradın biri Martin Eden'dır. Okumadan yıllar önce filmi görmüş, çevirisini uzun süre beklemiştim. Kendi hayat kavgasını konu aldığı bu umutsuz eserinde Jack London, yazarlık ülkesindeki Martin Eden'in bütün güçlüklerini otobiografik bir doğrulukla, kahramanının sürüklendiği intihar sonucunu kendi yaşamının on yıl sonraki eşit davranışıyla doğrulayarak, o kadar canlılıkla verir. Martin Eden'de beni en çok etkileyen şey, gözünün büyük bir amaca çevirmiş olan o genç denizcimin, kendisini başarıya hazırlayan hiçbir mirasa sahip olmadığı o zor yoldaki yalnız zaferiydi. Hayatın bütün çagrularına omuz silken bu yazı savası, örneğin H. de Balzac'ın tavansı gibi çalışmalarından çok farklı gibiydi.

İnsan, şartlarını yakından bildiği bir ortamın gerçeklerine karşı zorbaşen oluyor. Nice yabancı oyun ve filmleri, doğruluklarını kontrol edemediğimiz yabancı bir seyirci olarak hazır bir kabulle karşıyor; perdede ya da salıncakta eser bizim hayatımızdan alınmışsa hepimiz gönüllü birer eleştiri olarak herseyden önce konumun olabılırlığını, onu olabilir yapın şartları tartışma konusu yaparak, hoşgöründen uzaklaşıyor. Aym yanlığıyla edebiyatımızda bir Balzac çalışma temposu, hele bir Martin Eden kabası yok gibi görülmüşti bana. Şimdi, aynı kuşaktan birkaç soylu yazının yanında, Aziz Nesin'in yazarken hayatına bakınca, Martin Eden'in edebiyatçık kavgasına hayranlığını büyük ölçüde hissettiğim kaybılıyor.

Gereken, beş yaşında müderrişlik aylığı almaya başlayan Abdülhak Hamit Tarhan, dokuz yıl Paris öğrenciliği yapıp «Olimposdan inerek susuzluğunumu Sultanahmet sebilinde giideren Yahya Kemal Beyath, dördüncü boyuncu «baba fırın has çıkarın», Beyoğlu - Burası başboşluklarında özgür yaşayan Seit Faik Abasıyanık... son yüz yıllık edebiyatımızın üçüncü döneminden aldığım bu örnekler gibi edebiyatımızda rastladığımız hemen her isim, hayatı bir mirasla, kendilerinde yazı yazmahevnesini uyandırıp besleyen bir çevrenin kültür ve rafatlık miraslarının talihiyle başlarlar. Arada geçimlerini kalemleriyle sağladıkları söylenen Ahmet Mithat, Hüseyin Rahmi, Omer Seyfettin gibi bazı isimler de, hayatlarının bütünlüğü birer istisna değildir. Belki ekmek yolunda güçlerini cömertçe ve çok ucuza satarak harcanan Mahmut Yesari, Osman Cemal gibi birkaç yenik isim. Bunun dışında edebiyat, hayatımıza kavası olmuyor. «Ben yirmi dört saatte de edebiyatçıyım» diyen Nurullah Ataç bile, kendisini yazmaya götüren başka rahatlıkların köşesinde huzurludur. Kavgasını yapmadan edebiyatçı yapıyor. Hayatımı bas-

«SOSYALIZM GELİYOR SAVULUN», Aziz Nesin'in bugünden başıtan mizah hikâyeleri, kimbillir onun kaçınıcı kitabı. (DÜŞÜN YAYINEVİ, 160 sayfa, 5 lira) Dört bes ay önce «Yeşil Renkli Namus Gazi» yayınlanmış (DÜŞÜN YAYINEVİ, 160 sayfa, 5 lira), onunla aynı zamanda baskısı tükennmiş olan dört kitabı bir araya getirilecek tazelemiştir. (4 klap: Damda deli var, Gidi Gidi, Bay Düdük, Ah Biz Eşekler, Düşün Yayınevi, 380 sayfa 12,5 lira). Çoğunu İl yazıkları günlerde okuduğum, artık güçleri kusurlarını yadrigamadan kabul ettiğim, mübahâla ve tekrar yönteminden zaman zaman aşırıca faydalanan ama berberler hâlde yazılmamış örnekler. Ben bu defa hikâyelerden çok onları yazlarının gücü üzerinde düşünmeye mecbur oldum kendimi. Varlığımın farkında olmadan yaşadığımız寿 gibi, hava gibi bir degenin estığındıne saydım bu yazıları.

Düşünün, 1. dünya savaşı içinde doğuyorsunuz. Alaydan yetişme ba-ba zoruya önce hifzi tamamıyor, Darüşşafaka yoluya Kuleli Askeri Lisesine, Harbiye'ye, sınıf okuluna gidiyorsunuz. Subaylıkta ayrılp balkallık, muhasebecilik, gazete ve deniz işçiliği, kitabı, dâituatık, fotoğrafçılık... yapıyorsunuz. Yazıklarınız yüzünden beş buçuk yıl hapsite yatıyor, sürgünlere gidiyorsunuz. Aynı dergili, değişik isimlerle dokuz defa çikarmaya başlıyor, her seferinde engelleniyorsunuz. Evlisiniz ve dört çocuğu var, «Viran olsa hânedevlîd ü yâl» özürünüz de var. Yenilmez için satılmak, kıvalanmak için, vazgeçmek ve kaçmak için, susmak ve düşüncelerinizin tersine yaşamanız için, yol değiştirmek ve karışmamak için, hiç değilse başka türde bir edebiyat yapmak için bütün sebepler var. Büyüük sansızlıklarından biri bitti yazdıklarının mizah sayılması olan Aziz Nesin gibi tutar, bilinçli ve sorumlu bir yazar olmanın da hiç bir şartı hazırlanmamış. Bu sanat ülkesi ve bu çalışma gicili karşısında hangi ölçünün inkâr ve külmâsemesine sarılıbilsin? Hangi soy bir sanat olursa olsun, onu yapabileceğine bizi inandıran şnavlardan geçiktan sonra Aziz Nesin gibi bir hayat serüveninin eser-

lerine nasıl saygıyla bakmazsınız. «Potinbağı Senfonisi» hikâyelerinde, «Size bir şey iftir edeyim mi, dedi, ben bugün bir polisim ya, Allahın bir hütufudur benim polis olusum. Birkac gün daha issız kalsaydım, çok kötü olacaktı, calacaktim çünkü... Polis olamasam hırsız olacaktım ben... Ama polis oldum işte. Belki de siz polis olamadığınız için hırsız oldunuz. (Yeşil Renkli Namus Gazi, 12) Buradakının tersine, Aziz Nesin, yazar olmamak için, yazar olamamak için yaşamış bir ömrü dolusu

Bugünün diliyle TEVFİK FİKRET

GELECEK GÜNLER «Ferdâ»

— Bugünün Gençlerine —

Gelecek günler senin,
taptaze günler, aydınık günler,
zaten ne var ne yok senin değil mi ki?
Ey, umudum ak yüzü,
aynan karşında, bak işte:
Sabahlı bir gök, lekesiz, süt gibi,
titreyen kucağını açmış, seni bekler,
haydi durma, davran!

İnsanın gözü sende, ey tan yeri,
ey, civil civil yaşamaya doğan,
sensin umudu günümüzlü,
almında yeşil bir yıldızla,

— yok, yıldızla değil, yok —
almında bir güneşin doğ ufuklara,

geçmiş bütün acı yollar gömülsün karantıklara,
bir saat bile gelmesin geri.

Bir daha yanmasın o cehennem,
yurdum var senin cennet gibi güzel :

Şu gördüğüm kız bil bakalmı kim,

zümrüt gibi bakan, inci gibi gülen?

O işte yurdum senin.

Alacak bir göz o nazlı yüze

— Tanrı esrgesin —

söyle bir yan baksa

dayanabilir misin?

Şu aksakalm terteniz, güneşli, dik alma,

kırkı bir el söyle dursun,

bir yabancı el uzansa,

îçin götürür mü ki?

Razi olur musun, bu mezarı

bir serseri taşı tutsun?

İçin götürmez, razi olmasın, bilirim,

vatanın kutsal bir parçasıdır

o mezar, o dik alın.

Vatan yükselcek omuzları üstünde

ari gibi çalışan insanları,

Bütün umut simdi sizde.

Ne var ne yok her şey sizin,

vatan da sizin, sun da, şeref de.

Ama şunu çıkarmayın akımdan:

Zaman arkamdan geliyor

güvenli, tok, ağır adımlarla,

O her şeyi arayan, aradığını bulan,

o hem onde koşan, hem arkadan gelenin

bir gün azarın iştip kizaracaksa yüzümüz,

yuf olsun bize!

Yukarda ne demiştim sana,

«Gelecek günler senin» demiştim.

Aksakalmışım beni.

Yok, her şey senin değil,

gelecek günler emanet sana, oğlum,

varımız yoğunuz emanet sana.

Bir gün senden de hesap isterler.

Sen simdi nasıl görünün dört açılmışın dñe,

llerisi de öyle bakacak sana, kuşkuyla.

Ara sıra getir aklına sunu:

Kimsin sen, nesin?

Yoksulluk kasırgasında, tepeden tırnağa

câfir câfir câturdan bir soyun oğlu,

Unutma oğlum, bu yaşadığım çağ,

şimşeklerin şayıyla müşlü bir çağ.

Her yıldırında bir gece silinir gider,

her yıldırında yok olur bir kuşku,

acılır bir yücelme ufkı,

çik ekabildiğin kadar yukarılara,

Yükselmeli, göldere değmeli alım.

Ama ne kadar yukarılara çıkışa

gene doymaz insan denen kus.

Bugün artik durmak yok,

uğras, dildi, düşün,

ara, bul, atı, bağır,

durma, oğlum, durma kos.

Dök bu toprağa aım terini.

Yenileştiren: A. Kadir

lerine nasıl saygıyla bakmazsınız.

«Potinbağı Senfonisi» hikâyelerinde,

«Size bir şey iftir edeyim mi,

dedi, ben bugün bir polisim ya,

Allahın bir hütufudur benim polis olusum.

Birkac gün daha issız kalsaydım,

çok kötü olacaktı, calacaktmı

çünkü... Polis olamasam hırsız olacaktım ben... Ama polis oldum işte.

Belki de siz polis olamadığınız için hırsız oldunuz.

(Yeşil Renkli Namus Gazi, 12) Buradakının tersine, Aziz Nesin, yazar olmamak için, yazar olamamak için yaşamış bir ömrü dolusu

engellerin üstesinden geliyor. Yaz-

mamak, yazamadığını en küçük bir

özürle olsun saklamak durumuna

düşmeden kendisini savunabilmek

hakkına sahib olduğunu halde her

şeye rağmen yazar oluyor.

Ustalık bu türde, bu ortamda, bu zaman-

da ortaya bir Aziz Nesin olarak

çıkıyor. Edebiyatımız için asıl ö-

lünlücek şey bu: Kalem namusu-

nu, düşüncesine ve inanç soyluluğunu

kendi glicleri dışında korumayı dü-

şünmeden yaşayan ve yazar kişi-

lerin geliş. En büyük erdem ve

Millî petrol dâvâmızı baltalamaya yeltenen

BİR BAKAN

MuammerAksoy

SATILMISLAR VE SATILMAMIS GAFILLER

Bugün Türkiye'de petrol sorunu kadar konusulan ikinci bir konu yoktur. Yazarlar Genelik Tesekkülerini, İşçi Tesekkülerini ve sivaset adamları, kâh makale konferans, açık oturumlarla, kâh demec bayanname ve gösterilerle, bu bek hayatı memleket dâvasına veriliyor. Leri öneği acıga vurmaktadır. Bu yarınların ve sözlerin büyük coğunuğu olumludur; ve memleketin yararını koruma amacıyla yönlendirilmis bulunmaktadır.

Satılmış bazı kalemlerin, gülünç hattâ insanda tıksınme duygusu yaratıcı yarınları da eksik olmaktadır. Dünvanın her yerinde, her meslek ve sınıfı birek inşanı satın alan dev petrol şirketleri, elbetki Türkiye'de de bazı kalemleri, sivaset adamlarını, idarecileri, hattâ ilim adamlarını, derece derece mali etkileri altında bırakacaklardır. Amerika'da, Kennedy gibi ender bir iki başkanın seçimi bir tarafa bırakılırsa, uzun zamanları hemen bütün seçimlerde en büyük etkiye sahip olan dev petrol şirketleri, siyaseti kâti gitmekleri verlerin toplum havasında da olumsuz roller oynayacaklar, milyonların gücü ile bir çok kişisi «ikna» edecekler, onlara «memleketin gerçek vararının» ne istikamette olduğunu izah edeceklerdir. Bizde de, böyle bir çok kimseyi ikna ettiler, onlara «memleketin yararını» gösterdikleri süp. hesizdir. Bu sözlerle, «vabane petrol şirketlerini ve kendimizin çok alehinde olan bir çok çözümü hâlâ savunan her şahis, muhakkak paranın etkisi altında kalmıştır» demek istemiyoruz. Yanlış bir doktrine körü köründe saolanarak «özel teşebbüsün ve büyük sermavenin her şart altında ve daima desteklenmesinden memleket havir geleceği» safsatasına inanan bazı gâfillerde, saflıkları vizünden avnı sonuca ulaşmış olabilirler. Nihayet aklı erdiği samanın bazı kişilere aldatıcı beyanlarına, mücahalatlarına ve yalanlarına inanarak (vabancı petrol şirketlerinin bizim vararımızdan baska bir sevâdünmiven melek misali tesekküler olduğu zehabına ulaşma vizünden) Petrol Kanunu, muzun ve petrol sivasetimizin eski gibi devam etmesini iyi nivâle alkışlayan hattâ savunan saf kişiler de yok deecdildir.

Kâhin olmadığımızdan, 1965 yılında, «Petrol Kanunu»nın acıca millet yararıyla, hattâ egemendik haklarımıza bağımsız hükümleri, ni hâlâ savunan (sesitli kâfîlerere giren) kişilere in nivâllerî üzerinde duracak deşîlî Hangileri «civî nîyetli» dir, hangileri «kötü nîvetli» dir bilemeyez. Muhakkak olan sey-

bunların hepsinin yanlış bir yol tuttuğudur. Toplumu ilgilendiren davranışlarda «iyi niyet» (hüsünîvet) asla yeter değildir, «iyi hareket» (hüsünâhareket) de şarttır.

DEMOKRASI İÇİN TEHLİKELİ DURUM

Türkiye'nin petrol dâvasında yanlış volla olanların başında muhakkak ki Başbakan Yardımcısı Sîleyman Demirel ile, Enerji ve Tabii Kavnaklar Bakanı Mehmet Turgut gelmektedir. Ne vazîk ki, bunlardan ikincisinin «davranısları», da en önemli sandalveleri İsaleden kisilerdir. Onların sözleri, hele bulardan ikincisinin «davranısları», zihniyeti ve basvuru方法ları, iç karartıcı, hattâ memleketin ve «rejimin geleceğine» bakımından, insanlığı ümitsizlige düşürürler niteliktedir.

Gerçekten demokrasinin bir «eskil» den ibaret olmamış, bir «muhîteva» yi ifade edebilmesi, onun dayandığı mekanizmanın işlevselliği, «gerçeklerin ortaya konması», «milletin gerçekleri duvması» şartına bağlıdır. Bu sebenle de, gerçeklerin halka ulaşmasının enellenmesi, «halkın yalanları duvarak ve bu yalanları gerçek sanarak karar vermesi», demokrasi için en büyük tehlîkevi varatır. Demokraside siyaset adamları her görüşü savunmaya mezzundur; amma olavları değiştirmeye, halka yalan söyleme yoluyla savınca, demokrasive ihanet etmiş olur. Halk gerçeklerin demâza (bir takım tekerlemelerin çeşitli araclarla tekrarlanması) sonunda yanlış bilgi üzerine karar verecek olursa, demokrasinin davâdiği sistem işlevsiz olur; yanı demokrasi bir «sahtekârlık» haline gelir. Bundan dolayıdır ki, demokrasının bir numaralı düşmanı, «demagoj» dir ve «kamu oyunda kanaatlerin serbestçe vücut bulmasına engel olan tertibeler» dir. Basın hürriyetini ortadan kaldırın, muhalefi, Parlamento içinde ve dışında susturan her tedbir ve tertip gibi, bazı yüksük tıraflı fakat gerçeklerin deşîl kisisel çıkarın besideinde (yanı büyük sermavenin emrinde) olan gazete, radyo ve televizyonlar da, bu konuda büyük ve nek olumsuz bir rol oynayabileceklerdir.

Kennedy'nin ölümünden önceki ay larda dev petrol şirketlerinin emrinde olan Texas gazete, radyo ve televizyonlarının 20 nci yüzyılın en büyük Dev adamlarından biri olan bu büyük Amerikalı, en alek bir kişi olarak «österen sistemli ve kasılı yavıları, bu konuda unutulmavacak korkunc bir misaldır. Bir tarafın sesini duvurmasına enel olan her tedbir ve tertip, demokrasiv asılidan uzaklaşır» (faşist eden), soyuzlaştıran bir adımdır. Parlamento kürsüsünde gerçek-

leri ifade etmek zorunluğu duymayan, kişisel veya partizanca hedeflere ulaşmak için her aracın mesru olduğunu inanarak, gerçekler ko layca tersine çevirebilen (rahatça yalan söyleyebilen) Bakanlar, aklına ve diline gelen her lâfi serbestçe sarfedecek kadar sorumluluk suurundan yoksun sivaset adamları, «demokrasının katili» savılmış gerken kimselerdir. En küçük utama hissinden yoksun olarak insanların gözünün içine baka baka, milletin vararını baltalıyan yalanları söyleyebilen Bakanlar.

Millet kürsüsüne çıkışın cevap verebilmelerine hukukan imkân bulunmamış idareciler, gazetecilere ve ilim adamlarına rahatça iftira edebilen —fakat onların esit şartlar altında tartışma tekiflerinden kaçan, vanı onlarla fikir alanında asla boz bırakısemeyen— siyaset adamları, demokrasının bir numaralı düşmanlardır. Bu gibilerin yalanlarını destekleme, için muhalefeti hattâ koalisyon kanatlarından gerçekleri dile getirmek istevenleri konusturmak savesinde bir zafer olasılıcaya, gini sanan vardakçılar da, avnı dercede suçluyorlar. Bu gibi kisilerin bir memleketin sivası ıskunda çözelmesi, o memlekette «demokrasive karsi olan sevgi ve saygı» ortadan kaldırır; ve bu rejimi ilk fırının kurbanı haline getirir.

GERÇEKLERİ TERSINE ÇEVIREN VE SORUMLULUK SUURUNDAN YOKSUN OLAN BİR BAKAN

Başbakan Yardımcısının tipik bir demagoji örneği teskil eden petrolle iliskin sözleri üzerinde durmaya caiz Zira bu zat, hic değilse efen diliçi elden bırakmamış. «petrol alanındaki yanlış çözümlerin düzeltmesi için, memleketin yararına çabalar sarfeden insanları» karalama, onlara camur atma voluna sapmamıştır. Enerji Bakanının tutumu üzerinde ise, ibretle durmak gereklidir.

Enerji Bakanı Mehmet Turgut, Milletin Kürsüsünde gerçekleri tersine çevirmek suretiyle kendisine serbestçe konuşma hakkı verilmesini kötüye kullanmış; milletin ve milletvekillerinin petrol dâvasını gerçek cehresivle görmemesi için, hiçbir Bakanın beklenemeyecek yakınsız bir takım çabalar sarfettidir. Adı geçen kişi, bu kadar hayali bir konuda «milletin tartışma göfürmez yararını ve aklı basında her kişinin tereddütsüz kabul edeceği çözümleri savunanları» bile, kâh kaypak, kâh düpedüz gerçekleri tahrif eden beyanlarla kötülemek yoluna sapmıştır. «Türk Devletinin bizzat vahut millî müesseseler eliyle kendi topraklarında istediği gibi petrol aramasını ve işletmesini önleyen, egemenlik hakkını gölge-

yen, millî hâsiyeti zedeleyen bir hükmü dahi savunabilmek» için, kanun hükümlerini ve tabbâkatı, olduğundan başka surette göstermekten kaçınmamıştır. Uç gün sonra aksi isbat edilse de, söylemeklerinin Radyoda milyonlarca vatandaşda duyurulacağı hesaba katarak, gerçekler tersine çevirmeye çür'et eden Bakan, bununla yetinmemiştir. Idealist insanların o kürsive çıkış kendisine cevap veremeyeceklerini bildiği için, yalnız mahalle çocukların gösterebileceği bir «cesaret» le, ekip onların «doçruluk», «ilim ahlâkı» ve «münnevverlik entekrîlesi» (*) ile bağımsız yayınlar yaptığı yalanını rahatça savunabilmistir. Hattâ Grup toplantularının gizli olmasından daha da cesaret alarak; kendi partisinin Grup toplantılarında, memleketin iktisadi sömürge olmaktan kurtarılmasını isteyen yurtseverleri, yabancı emellerle hizmet etmek isteyen «kötü niyetli ajanlar» olarak wasiflendi, rabâbîmis, fakat «memleketin zararına olarak yabancı şirketlerin çıkarlarını savunurken, kanunun hükümlerini bile tersine çevirmekten çekinmeyen kişiler» in, aynı mantıkla göre evlilikle «vabane sermavenin ve çıkarların alanı» olma derekesine düştüren farkedemistir.

Muhalefet sözcüsü Fevziçioğlu tarafından acıca «evalan söylemekle suçlanan» bir Bakanın, derhal söz alarak ve görüşmelerin devam etmesi için Meclisin karar vermesi hususunda elinden geleni yanarak, yalan söylemediğini isbat volarını bulmaça çalışmalarından başka bir yol tasavvur edilemezdi. Oysa ki Mehmet Turgut, —herkesin donarak izlediği üzere— konuşmanın veteriliği önergesini desteklemiştir, hattâ bu önerse alevhinde konuşmak isteven —koalisyon ortaklarından birinin sözcüsü— Memduh Ertemir'in konuşmaması için ona valvabilmistir. Demokrasilerde, «hayati bir memleket meselesinde yalan söyleme ifhamı karşısında kalan bir Bakanın, veterlik öneresi arkasına «aklanması» ve buna rağmen sandalvesinde oturmava hâlâ devam etmesi, görülmüş olivialardan deildir.

Üzüllerék belirtmek isteriz ki, normal bir demokraside herhangi bir Bakanlıkta Sube Müdürü (hattâ Büro Seffî) olmak için aranan asayı niteliklere hile sahibi bulunmamış bir kisının 1965 yılında Türkiye'nin iktisadi hayatı bakımından en önemli Bakanlıklarından birini işgal ettiğini görmek, bir çok avnın için tarifi imkânsız bir ırzıltı kaynağı teskil etmektedir. Bu ırzıltı, sâbiâtif değil, tamamen obiectif ölçütlerle davanmaktadır. Zira vukarida söylediğimiz gibi, böyle Bakanların ve hattâ sivaset adamlarının varlığını müsahede etmek, milletin demokrasîye olan finansını kaybetme tehlikesini varatmaktadır.

Gelecek vazımızda, Mehmet Turgut'un millî petrol dâvâmızı baltala mak için Parlamento huzurunda ortaya attığı bir düzineyi geçen, gerçeklere avkırı iddialarını birer birer cevaplandırıracak ve onun hâkikatleri bile bile tersine çevirişi sözlerini delilleriyle ortaya koyacaktır.

(*) Bu garip terim kendisini batılı göstermek için abnormal ebaclar sarfeden Bakanın, kompleksinin tesiri ile sunularak kullanmak voluntaria sancti Osmanli - Amerikan mœurs bir devimdir; ve Bakan, Meclis görüşmelerinde bu kelimeyi tekrar tekrar kullanmıştır.